

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Zvíře v pojetí občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.
a ekonomické souvislosti chovů domácích zvířat v tržním
prostředí**

Jiří Žežulka

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jiří Žežulka

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Zvíře v pojetí občanského zákoníku 89/2012 Sb. a ekonomické souvislosti chovů domácích zvířat v tržním prostředí

Název anglicky

Legal concept of animal in the Civil Code 89/2012 Coll. and economic context of domestic animals breeding in the market environment

Cíle práce

Cílem diplomové práce je prozkoumání a zhodnocení historické i aktuální právní úpravy problému a nastínění možných řešení v dané problematice se zaměřením na popis současné situace zájmového chovu zvířat jakož i jejich nelegálního vývozu, přepravy a prodeje.

Zkoumané oblasti

- komparace předchozí (zrušené) úpravy pojetí zvířete v obč. zákoníku 40/1964 Sb., s úpravou v stávající (nové) úpravě obč.z. 89/2012 Sb.
- zjišťování postupů orgánů státní správy pro danou oblast (veterinární správa, polie ČR, Ministerstvo životního prostředí ČR ap.) a zjišťování nedostatků v této činnosti a její příčiny
- zkoumat cesty k zamezení nelegálních a pololegálních neregulovaných chovů zvířat za účelem obchodu a vývozu a jejich ekonomické dopady (daňové úniky, přetížení zvířecích útulků ap.)
- možné směřování legislativy ve zkoumané oblasti (de lege ferenda)s cílem zlepšit její použitelnost a účinnost pro praxi

Metodika

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část

V teoretické práci bude použita zvl. metoda analýzy právních předpisů, metoda rešerše z odborné literatury a komparace legislativy a dále metoda popisná.

V praktické části autor použije analýzu z judikatury ze zkoumané oblasti, analýzu praktické činnosti orgánů státní správy a navrhne možné změny legislativy pro zlepšení stávající situace.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčové slova

zvíře, domácí zvíře, občanský zákoník, chov, týrání, pes, přeprava, obchod, nelegálnost, daňový únik

Doporučené zdroje informací

1. Dousek J., Spurná J.: Zájmové chovy a ochrana zvířat. Lexis Nexis, Praha 2004. ISBN 80-86199-88-6
2. Švestka J., Dvořák J. et. al. Občanský zákoník – komentář. Wolters Kluwer Praha 2014. ISBN 978-80-7478-369-2
3. Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání
4. vyhláška MZ č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat
6. zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon
7. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
8. zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník (zrušený)
9. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 18. 1. 1999, sp. zn.: 4 To 597/98

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Eva Kadlecová

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2016

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Zvíře v pojetí občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. a ekonomické souvislosti chovů domácích zvířat v tržním prostředí " jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. března 2017

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval především vedoucí mé diplomové práce JUDr. Evě Kadlecové za nezměrnou ochotu, vstřícnost, množství užitečných a podnětných připomínek a rad, které mi věnovala v průběhu psaní mé práce.

**Zvíře v pojetí občanského zákoníku 89/2012 Sb.
a ekonomické souvislosti chovů domácích zvířat
v tržním prostředí**

The legal concept of an animal in the Civil Code
89/2012 Coll. and economic context of domestic
animal breeding in the market environment

Souhrn

Předkládaná diplomová práce se zabývá postavením zvířete v pojetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jakož i definicí zvířete a jeho členěním do kategorií dle zákonů souvisejících, zejména dle zákona na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb. Práce se zaměřuje na chov domácích zvířat, a to zejména psů, na činnost velkochovů těchto zvířat, jež nesplňují minimální standardy chovu a nelegální vývoz psů za hranice České republiky.

Teoretická část práce je členěna do čtyř základních částí, z nichž první se zabývá historickou právní úpravou ochrany zvířat na našem území. Druhá část je zaměřena na definici pojmu zvířete v současném českém právním řádu a kategorizaci zvířat dle platného občanského zákoníku a představení dalších institutů souvisejících s ochranou zvířete v tomto zákoně. Stručně je zde zmíněna také právní úprava zvířete dle občanského zákoníku z roku 1964. Třetí část se zabývá zejména zákonem na ochranu zvířat proti týrání, který je stěžejní právní normou ochrany zvířat ve veřejném právu. Následující, tj. čtvrtá část práce, je věnována deliktům a trestným činům, jež mohou být v oblasti ochrany zvířat proti týrání spáchány a trestány.

Praktická část diplomové práce se zabývá především definicí tzv. množíren a jejich dopadem na českou ekonomiku i další oblasti, dále pak nelegálním vývozem psů do jiných zemí a současnou praktickou činností orgánů působících v oblasti ochrany zvířat. Závěrečná část práce je věnována popisu eventuelních kroků, které by bylo možné či vhodné učinit k efektivnějšímu řešení problémů ve výše uvedených oblastech.

Klíčová slova: pes, zvíře, chov, týrání, domácí zvíře, přeprava, obchod, nelegálnost, občanský zákoník, daňový únik

Summary

This thesis deals with the position of the animal in the conception of the Law no. 89/2012 Coll., Civil Code, as well as the definition of an animal and its breakdown into categories according to the laws relating and, in particular, according to the law on protection of animals against cruelty no. 246/1992. It focuses on the breeding of domestic animals, especially dogs, the activities of the factory farming of animals that do not meet minimum standards for the breeding of dogs and their illegal export beyond the Czech Republic.

The theoretical part of thesis is divided into four main parts, the first dealing with the history of animal protection legislation in our country. The second part focuses on the definition of an animal in contemporary Czech legal order and categorization of an animal under the Civil Code 2012 and the introduction of other institutions related to the protection of the animal under this Act. Briefly mentions also the regulation of an animal under the Civil Code of 1964. The third part introduces law to protect animals against cruelty, which is a fundamental legal standard of animal welfare in public law. Furthermore, the fourth part of work is devoted to offenses and crimes that may be the protection of animals against cruelty committed and punished.

The practical part of the thesis is mainly focused on the definition of illegal factory farms and their impact on the Czech economy and other areas, as well as illegal export of dogs to other countries and present practical activities of the institutions involved in the protection of animals. In the final part of work is lay out the options and measures that could be or should be done to improve the current problems in the above areas.

Keywords: dog, animal, breeding, cruelty, pet, transportation, trade, illegality, the Civil Code, tax evasion

Obsah:

1. Úvod	12
2. Cíl práce a metodika.....	14
2.1 Cíl práce.....	14
2.2 Metodika teoretické a praktické části práce.....	14
3. Přehled řešené problematiky	15
3.1 Zvíře a jeho ochrana v historickém kontextu	15
3.1.1 Období před vznikem samostatného českého státu	16
3.1.2 Období vzniku samostatného ČSR a Protektorát Čechy a Morava.....	17
3.1.3 Situace po roce 1948 a období existence komunistické ČSR.....	18
3.1.4 Změna situace po skončení komunistického režimu	19
3.2 Právní úprava postavení zvířete dle OZ	19
3.2.1 Základní rozdíly mezi právní úpravou postavení zvířete v ObZ a OZ.....	20
3.2.2 Definice a kategorizace zvířete dle občanského zákoníku	22
3.2.3 Vlastnické právo ke zvířeti a problematika jeho nabytí	26
3.2.4 Škoda způsobená zvířetem	29
3.2.5 Škoda způsobená na zvířeti	30
3.2.6 Nález zvířete	31
3.2.7 Právo nájemce chovat zvíře v bytě	33
3.2.8 Plody zvířat.....	34
3.2.9 Exekuční výkon rozhodnutí a zvíře	34
3.3 Právní úprava ochrany zvířat v ČR.....	35
3.3.1 Právní normy upravující ochranu zvířete na území ČR	36
3.3.2 Další pojmy související s pojmem zvíře.....	37
3.3.3 Zákon na ochranu zvířat proti týrání	38

3.4	Porušení práv a povinností v oblasti ochrany zvířat.....	43
3.4.1	Trestní zákoník	43
3.5	Správní delikty dle ostatních zákonů mimo ZOZT	46
4.	Praktická část.....	48
4.1	Problematika neregulovaných velkochovů zájmových zvířat	48
4.1.1	Definice množiny	48
4.1.2	Definice množitele a jednotlivé typy množitelů.....	52
4.1.3	Vliv existence množíren na ekonomiku ČR, zdravotní aspekty.....	53
4.2	Nelegální vývoz zvířat z ČR do západních zemí.....	57
4.2.1	Důvody protiprávnosti transferu psů v rámci EU.....	58
4.2.2	Rozdělení států Evropy dle role v systému nelegálního prodeje zvířat.....	60
4.3	Orgány ochrany zvířat a jejich kompetence s důrazem na praktickou činnost	62
4.3.1	Ministerstvo zemědělství.....	63
4.3.2	Státní veterinární správa	65
4.3.3	Obecní úřady obcí s rozšířenou působností.....	72
4.3.4	Policie České republiky	75
4.4	Současné možnosti obrany - neregulované chovy, nelegální vývoz a týrání zvířat	79
4.4.1	Postup v případě podezření na týrání zvířete z pohledu praxe	80
4.4.2	Činnost nestátních neziskových organizací na ochranu zvířat	81
5.	Výsledky a navrhované metody řešení	83
5.1	Legislativní změny navrhované autorem práce	83
5.1.1	Problematika chybějících či rozdílných definic základních pojmů v českém právním řádu	84
5.1.2	Úprava podmínek chovu zájmových zvířat	85
5.1.3	Zákaz prodeje zájmových zvířat na veřejnosti, regulace internetové inzerce	86
5.2	Označování zájmových zvířat a zavedení jejich evidence	87

5.2.1	Výhody a nevýhody zavedení povinného označení zájmových zvířat.....	87
5.2.2	Problematika čipování	88
5.2.3	Příklady z praxe	89
5.3	Změna v pravomocech státních orgánů	90
5.3.1	Státní veterinární správa, obecní úřady a Policie České republiky	91
5.3.2	Metodika práce a provázanost institucí	92
5.3.3	Způsob ukládání sankcí	93
5.4	Vzdělání odborníků i veřejnosti a osvětová činnost.....	93
5.5	Změny v rámci legislativy EU	94
5.6	Ostatní.....	95
6.	Rozhovor s ředitelkou soukromého útulku Dogpoint o.p.s.....	96
7.	Závěr	100
8.	Seznam použité literatury	102
9.	Seznamy	106
9.1	Seznam zkratk.....	106
9.2	Seznam obrázků, tabulek a grafů.....	106
10.	Přílohy.....	107

1. Úvod

Každý z nás jistě vlastnil či vlastní nějaké zvíře, ať již domácí, hospodářské nebo exotické, případně se s chovem zvířat setkal ve své rodině nebo mezi známými. Ke zvířatům mají lidé odedávna velice blízký vztah, který postupně přerostl z pouhého nazírání na ně jako na pracovní sílu či zdroj obživy k hlubší náklonnosti a některá ze zvířat se stala oblíbenými životními společníky. Je to jistě skutečnost, která by měla hovořit ve prospěch zvířat, současně si ale musíme uvědomit, že kupříkladu v oblasti legislativní tvorby je tento fakt i možným kamenem úrazu, neboť jako zasvěcený odborník na zvířecí problematiku si tak připadá úplně každý, což není vždy ku prospěchu věci.

Na území našeho státu byla ochrana zvířat právně zakotvena již v 9 st. n. l., i když tehdy šlo pouze o okrajovou úpravu se zaměřením na hospodářská zvířata samotného vlastníka. V průběhu let se naši zákonodárci dopracovali až k legislativnímu zakotvení důležitých definic týrání či zvířete samotného. Cílem teoretické části této diplomové práce je zejména vysvětlit a objasnit tyto základní pojmy, jakož i termíny s nimi úzce související, a to zejména výkladem dotčených právních norem se zaměřením na zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, jako na stěžejní normy z oblasti jak soukromého, tak veřejného práva. Jestliže existují určité zákonné normy chování ve vztahu ke zvířatům, je tedy zřejmé, že v českém právním řádu nalezneme i povinnosti a sankce za jejich porušení, které jsou v této práci rovněž zapracovány. Nejintenzivnější porušení povinností týkající se ochrany zvířat, tedy závažné formy jejich týrání, jsou upraveny trestním zákoníkem a naplňují skutkovou podstatu trestných činů zde uvedených. Okrajově se práce zabývá také komparací občanských zákoníků z let 2012 a 1964, neboť i přesto, že starší z těchto soukromoprávních kodifikací již není platná a účinná, dodnes je třeba ji v mnoha případech aplikovat.

Praktická část práce je koncipována jako náhled na skutečnou aktivitu orgánů, jež v oblasti ochrany zvířat působí, tedy na činnost Ministerstva zemědělství, Státní veterinární správy, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a Policie České republiky, přičemž jsou předkládány konkrétní příklady z praxe i s jejich nedostatky či úspěchy. Ústředním tématem práce je rovněž existence dnes již velmi medializovaných nelegálních velkochovů především psů, tedy tzv. množíren, o kterých také hovoří ředitelka soukromého útulku Dogpoint o.p.s., se kterou byl pořízen rozhovor, který je rovněž součástí práce. Stranou

nezůstává ani nelegální vývoz psů z České republiky do západních zemí Evropy, který je dle odborníků dokonce třetím největším nelegálním a nejvýnosnějším obchodem ihned po obchodu se zbraněmi a drogami, přičemž i zde jsou uvedeny konkrétní případy z praxe.

Za nejzásadnější přínos předkládané diplomové práce lze považovat shrnutí možných řešení, nástrojů nápravy, které by mohly situaci týkající se chovu psů, tedy zejména tzv. množíren a nelegálního vývozu štěňat za hranice, vylepšit a doufejme možná i zcela eliminovat. V posledních letech proběhlo na půdě Senátu Parlamentu České republiky již několik mezinárodních konferencí, které se touto problematikou intenzivně zabývaly a současně i česká laická veřejnost již má nyní o těchto skutečnostech větší povědomí. V předkládané práci je jako nejlepší možná cesta uvedena kombinace několika navazujících kroků, neboť pouhá jedna legislativní změna či jedno opatření nedokáže zaběhlý systém výrazněji změnit. Důležité je zejména zavedení povinného trvalého označování psů, zřízení centrálního registru zvířat, rozšíření pravomoci kontrolních a dozorujících orgánů, sjednocení terminologie jednotlivých právních předpisů, jakož i doplnění chybějících zákonných definic základních pojmů, zintenzivnění spolupráce se zahraničními orgány a veterinárními lékaři a školitelská a osvětová činnost nejen dotčených osob, ale i široké veřejnosti.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je kritické prozkoumání a zhodnocení historické i platné právní úpravy problému chovu zvířat se zaměřením na nelegální velkochovy, jakož i nelegální vývoz psů za hranice České republiky a celkově jejich přepravu a prodej. Budou prezentovány nedostatky úpravy českého právního řádu v oblasti ochrany zvířat.

Dále se tato práce bude zabývat aktuálními postupy orgánů státní správy působících v této oblasti, budou zjišťovány nedostatky v jejich činnosti a navrženy postupy pro její zlepšení. Současně bude práce zkoumat možnosti vedoucí k zamezení činnosti nelegálních neregulovaných velkochovů zvířat provozovaných za účelem obchodu či vývozu a jejich ekonomické dopady. Hlavním cílem této práce pak bude navržení konkrétních opatření a legislativních změn, které by přispěly ke zlepšení současné situace v oblasti chovu zájmových zvířat, jejich produkce a prodeje.

2.2 Metodika teoretické a praktické části práce

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, přičemž v teoretické části je použita zejména analýza současných právních předpisů platných na našem území, jakož i stručný nástin již zrušeného občanského zákoníku z roku 1964, když zde zvolenou metodou byla komparace legislativy. Autor čerpal také z mnoha publikací odborné literatury formou rešerší a současně využil metodu popisnou, a to na základě mnohých dalších sekundárních zdrojů, mj. i internetových. Informace použité v teoretické části práce byly však pořízeny především sběrem dat ze zákonných i podzákonných právních norem. V praktické části byla využita analýza praktické činnosti orgánů státní správy působících v oblasti ochrany zvířat, statistických údajů poskytnutých představiteli těchto orgánů a zařazen je rovněž řízený rozhovor s ředitelkou soukromého útulku Dogpoint o.p.s., Bc. Michaelou Zemánkovou. Závěrem je na základě sběru dat zejména z mezinárodních konferencí pořádaných Senátem Parlamentu ČR a jejich analýzy předložen návrh možných řešení v této oblasti včetně případných legislativních změn, které by měly sloužit ke zlepšení stávající situace.

3. Přehled řešené problematiky

3.1 Zvíře a jeho ochrana v historickém kontextu

Zvíře jako živočich provází člověka již od počátku věků, když prvotně bylo využíváno především jako praktický pomocník při práci, ať už se jednalo o zvířata tažná, pastevecká či hlídací. Jejich společenská funkce ve vztahu k člověku byla převážně okrajová a objevovala se spíše sporadicky v určitých specifických lidských kulturách. Potřeba upravit postavení zvířat v právním systému tedy vyvstala již dávno a první úpravu nalezneme již v prvních dochovaných právních dokumentech lidstva. Nejstarší zmínkou je v této oblasti stéla pocházející přibližně z let 1792 – 1750 př. n. l., na které je zachycen slavný Chammurapiho zákoník.¹ Jedná se o první právní úpravu postavení a práv zvířat, kterou známe, ačkoliv se dotýká pouze některých skupin zvířat a zaměřuje se především na osly, kteří byli velice důležitým dopravním i pracovním prostředkem tehdejších lidí a zaujímalí tedy mezi ostatními zvířaty zvláštní postavení.

Ačkoliv Chammurapiho zákoník neobsahuje jakékoliv jasnější vymezení pojmu zvířete a nepřiznává zvířatům základní práva tak, jak je známe dnes, samotný fakt, že již před tisícovkami let (některé prameny hovoří dokonce o právní úpravě zvířat spadající již do období 21. – 14. st. př. n. l.)² považovali lidé za potřebné se problematikou právního postavení zvířat zabývat, nepochybně svědčí o jejich specifickém postavení v životě člověka a o tom, že by na ně mělo být nahlíženo jako na živé tvory. Postupem času docházelo v řadě vyspělých států k tzv. dereifikaci zvířat, tedy k přechodu k právní úpravě, jež zvíře nadále nepovažuje za věc, jak bylo do té doby obvyklé po vzoru římského práva.³ V České republice jsme se této změny dočkali až s přijetím občanského zákoníku, tj. zákona č. 89/2012, ale v některých zemích Evropy, jako např. na Slovensku, je zvíře řazeno mezi věci dodnes. Vzhledem k tomu, že obsáhnout celosvětovou historii vývoje právní úpravy ochrany zvířete by vydalo na mnoho stran, následující část diplomové práce se zaměřuje pouze na vývoj právní úpravy ochrany zvířat na našem území.

¹ VEČEREK, V., DOUSEK, J., BURDA, Z., VEČERKOVÁ, E., SÝKOROVÁ, I., Ochrana zvířat. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, 2001.

² MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch., Ochrana zvířat v právu. 1. vyd. Praha: Academia, 2013.

³ Tamtéž.

3.1.1 Období před vznikem samostatného českého státu

Patrně první pro tuto práci podstatnou zmínku o zvířatech v právních normách nalezneme v období středověku, konkrétně pak v období let 863 – 907 n. l., kdy na našem území působili bratři Cyril a Metoděj, kteří jsou autory Soudního zákona pro lid⁴, který taktéž neuvádí přesnou definici zvířete a zaměřuje se spíše na zvířata hospodářská či jinak užitková, avšak již zpracovává trest za týrání zvířat, což se blíží současným právním myšlenkám a v neposlední řadě také tématu této diplomové práce. V části Ecloga 23 pak Soudní zákon pro lid uvádí, že: „Kdo zavřel cizí dobytek a buď hladem umořil, nebo nějak jinak zahubil, budiž odsouzen k dvojnásobku.“ Zde je důležité podotknout, že ochrana zvířete je v tomto případě úzce spjata s ochranou vlastnického práva, které je stále na prvním místě, neboť z citovaného ustanovení jasně vyplývá, že zabití či vyhladovění vlastního zvířete je pouze volbou samotného vlastníka. Obecně ovšem lze konstatovat, že až do konce 18. století byla zvířata považována za tvory bez citu a emocí a jejich ochrana se nijak neřešila.

Dne 1. 6. 1811 byl vydán Všeobecný zákoník občanský, který s účinností od 1. 1. 1812 platil pro území českých zemí až do roku 1950. Ačkoliv ve svých ustanoveních pracoval s pojmy, jako je zvíře či zvěř, žádný z těchto nebyl zákoníkem definován a zvíře bylo i nadále pouhou věcí. Stejně jako v historických právních pramenech i zde se zákoník v souvislosti se zvířaty zabýval především otázkou vlastnického práva a zejména jeho nabývání, když např. ve svém ust. § 383 upravoval v podstatě „originární“ nabytí vlastnického práva chycením zvířete, přičemž výjimku představoval roj včel a krotká nebo zkrocená zvířata. Zde můžeme vidět jistou podobnost se současným občanským zákoníkem, který mimo jiné čerpal inspiraci i zde.

Až v roce 1855, tedy v období Bachova absolutismu, nabyl na našem území účinnosti první právní předpis, který už výslovně řešil ochranu zvířat. Bylo jím nařízení Ministerstva vnitra č. 31/1855 zřízení zemského, ke kterému následně v letech 1899 – 1902 přibýly ještě tři doprovodné vyhlášky stanovující některé povinnosti pro chovatele zejména hospodářských zvířat a celkově se zabývaly zamezením týrání zvířat a zlého

⁴ Prezentace z mezinárodní konference konané na půdě Senátu ČR, přednesl pan Zdeněk Burda v příspěvku s názvem Historie a zvíře dne 22. 5. 2014.

zacházení s nimi.⁵ Za hospodářská zvířata byl v té době považován nejen dobytek či drůbež, ale také psi, neboť vyhlášky řešily kupříkladu i situace, kdy byl pes ponechán uvázaný na příliš krátkém řetězu či kdy byly užity nevyhovující náhubky a stanovily za tento prohřešek adekvátní potrestání. Jak již bylo řečeno, jedná se tedy o první právní normu na našem území, která upravovala ochranu zvířat proti týrání alespoň povšechně, se zaměřením na zabránění přetěžování zemědělských zvířat a kde se taktéž poprvé objevuje i jakýsi náznak nahlížení na zvíře jako na živého tvora, u kterého špatné zacházení může budít veřejné pohoršení, což je zároveň velmi omezující, neboť z právě uvedeného vyplývá, že pokud nějaká situace nevzbudila veřejné pohoršení (např. týrání zvířete v soukromí apod.), pak se zde nemohl předpis uplatnit a nemohlo tudíž dojít k potrestání pachatele.⁶ Zde vidíme úzkou souvislost s vymezením skutkových podstat trestných činů souvisejících s týráním zvířat, jak jsou v současné době koncipovány v trestním zákoníku, kde je rovněž podmínka jednání veřejného, což je blíže vysvětleno v kapitole nazvané Porušení práv a povinností v oblasti ochrany zvířat. Mezi sankcemi uplatňovanými dle předmětného nařízení figurovaly zejména peněžité pokuty, případně i odnětí svobody v řádu několika týdnů. V tomto nařízení je také již jasně uvedeno, že ochrana zvířete se vztahuje i na zvířata samotného vlastníka, nikoliv tedy jen na zvířata cizí.

3.1.2 Období vzniku samostatného ČSR a Protektorát Čechy a Morava

Po roce 1918, kdy došlo ke vzniku samostatného Československa, byly na našem území zákonem č. 11/1918 Sb. (tzv. Reciproční zákon)⁷ recipovány veškeré právní normy rakouského práva (tedy i slavný ABGB – Všeobecný zákoník občanský), když právní úprava Rakouska – Uherska se zdála být v tehdejší době v oblasti ochrany zvířat

⁵ VEČEREK, V., DOUSEK, J., BURDA, Z., VEČERKOVÁ, E., SÝKOROVÁ, I., Ochrana zvířat. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, 2001.

⁶ WEYR, F. a kol., Slovník veřejného práva československého, Brno: 1929 - 1948, sv. I. – IV.

⁷ VOJÁČEK, L.; SCHELLE, K.; KNOLL, V., České právní dějiny, Plzeň: Vyd. Aleš Čeněk, 2008.

dostačující, neboť tehdejší zemědělci si svých zvířat velice vážili, byť je využívali jako pracovní sílu.⁸

Samotné týrání zvířat bylo detailněji řešeno až vládním nařízením č. 106/1939 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, které nabylo účinnosti dne 13. 4. 1939. Jednalo se o poměrně zdařilou normu, která zahrnovala mnoho různých forem týrání, jako např. přetěžování zvířat při práci, upírání vody a stravy nebo nehumánní usmrcení zvířete.⁹ Tato právní norma dokonce zahrnovala i studenokrevné živočichy a ryby. Dodnes je toto nařízení základním kamenem právní úpravy ochrany zvířete v Německu a v zásadě by jeho ustanovení obstála i v porovnání se současnou úpravou u nás. Co se týče porovnání s předchozí právní úpravou, zde se již nebral ohled na existenci veřejného pohoršení, týrání zvířat bylo postihováno obecně a uceleně a nařízení obsahovalo přesný výčet toho, co je týráním myšleno, a to včetně praktických případů. Taktéž zde se porušení tohoto právního předpisu trestalo peněžitými pokutami či odnětím svobody, avšak zde se již objevuje institut odebrání zvířete či nařízení jeho utracení.

3.1.3 Situace po roce 1948 a období existence komunistické ČSR

Bohužel obě výše uvedená nařízení č. 106/1939 Sb. byla po roce 1948 zrušena Ústavním dekretem prezidenta republiky č. 11/1944 Úř. věst. čsl., o obnovení právního pořádku, a to v rámci zrušení veškerých norem trestního a správního práva s ohledem na dobu, ve které vznikly, tj. všechny předpisy vydané po 30. 9. 1938.¹⁰ Přestože ale došlo ke zrušení jediné úpravy obsahující ochranu zvířat proti týrání, nebyla tato ničím nahrazena, když v té době byl v této problematice platný a účinný pouze trestní zákon správní (č. 88/1950 Sb.), v němž však jednotlivé typy týrání a jejich definice nebyly již obsaženy a tento obsahoval pouze sankce, které bylo možno udělit pachateli za způsobení utrpení či bolesti zvířeti bez rozumného důvodu.¹¹

⁸ RYDVAL, Tomáš., Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice. Aplikované právo, č. 2, 2006.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Ústavní dekret prezidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úř. Věst. čsl. o obnovení právního pořádku.

¹¹ Dle ust. § 60 trestního zákona správního zde byla možnost postihu buď formou pokuty do výše 5. 000,- Kč, nebo odnětí svobody až na 7 dnů.

K úplné degradaci právní úpravy týrání zvířat došlo stále ještě v době komunistického režimu, když veškerá dosavadní ustanovení, nařízení, zákonné či podzákonné normy i právní praxi nahradil pouze jeden jediný paragraf v nepříliš veřejně známém zákoně č. 87/1987, o veterinární péči, tj. konkrétně ust. § 7, které uvádělo, že „Zvířata nesmí být týrána.“ Tato právní věta byla tedy vše, co bychom v předrevoluční éře našli v československém právním řádu v souvislosti s ochranou zvířat proti týrání či jakýmkoliv zakotvením pojmu zvířete v právu. Na zvířata bylo tedy v této době pohlíženo jako na pouhé produkty sloužící lidem, ať už jako potrava či jako výpomoc při práci, ale především pak jako na pouhou součást soukolí plněního úkoly stanovené celostátním zemědělským plánem.

V zájmu zachování souvislostí je nutné také zmínit zákon č. 108/1987 Sb., o působnosti orgánů veterinární péče ČSR, na základě kterého byly místními národními výbory projednávány přestupky na úseku týrání zvířat a tyto pak mohly uložit finanční sankci až do výše 200,- Kč, přičemž tato pravomoc přešla novelou z roku 1991 na okresní, popř. městskou veterinární správu.

3.1.4 Změna situace po skončení komunistického režimu

Obrat k lepšímu nastal až v porevolučním období, a to přijetím zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, který je v platnosti dodnes a přestože již byl mnohokrát novelizován, jedná se patrně o nejucelenější a nejpropracovanější normu v oblasti ochrany zvířat na našem území vůbec. Zákon na ochranu zvířat proti týrání je základním pilířem veřejnoprávní úpravy ochrany zvířat u nás, když obecně můžeme říci, že normy veřejného práva hrají v této problematice nepochybně významnější roli.¹² Podrobněji se tato práce zabývá předmětným zákonem přímo v kapitole jemu věnované.

3.2 Právní úprava postavení zvířete dle OZ

K přijetí nového pilíře soukromoprávní úpravy na našem území, tedy občanského zákoníku (zákona č. 89/2012 Sb.), došlo s platností a účinností ke dni 1. 1. 2014, přičemž v listopadu roku 2011 byl návrh občanského zákoníku (dále jen „OZ“) schválen

¹² PRCHALOVÁ, Jana., Právní ochrana zvířat, 1. vyd. Praha: Linde, 2009.

Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR, v únoru 2012 byl podepsán prezidentem republiky a následně i předsedou vlády a ve Sbírce zákonů byl vyhlášen dne 22. 3. 2012. Přesto se však před přijetím tohoto občanskoprávního kodexu ozývaly mnohé hlasy zákonodárců naznačující, že veřejnoprávní úprava ochrany zvířat je naprosto dostačující a není tedy nutné ochranu zvířete jakkoliv upravovat právě tímto zákonem.¹³ Ačkoliv lze s tímto tvrzením do jisté míry souhlasit, autor má za to, že zakotvení ochrany zvířat, jakož i jejich vynětí z právního statusu věci je přínosem českého právního řádu a jistě není zbytečné.¹⁴ Jak již bylo v diplomové práci uvedeno, Česká republika se díky této právní normě dostala na roveň vyspělých západoevropských států, co se týče zakotvení ustanovení, že zvíře již nadále není věcí.¹⁵ Pro představu lze uvést, že v Rakousku došlo k dereifikaci zvířat již v roce 1988, v Německu v roce 1990 a dokonce i takové státy jako Rusko či Polsko nepovažují zvířata za věci.¹⁶ Ačkoliv praktické dopady této změny nebudou příliš významné, v OZ se problematiky ochrany zvířat dotýkají i další ustanovení, která již mohou podstatně ovlivnit praxi dozorujících i soudních orgánů.

Právní úprava zvířat je v občanském zákoníku značně roztříštěná, tudíž ji nenajdeme v jedné ucelené hlavě či oddíle. Základní definice zvířete je např. v ust. § 494 OZ (hlava čtvrtá - Věci a jejich rozdělení), naopak kategorizaci zvířat včetně typických příkladů a vysvětlení nalezneme pouze v důvodové zprávě k zákonu. Valnou většinu ustanovení dotýkajících se zvířat obsahuje hlava třetí – Absolutní majetková práva, kde je zakotveno např. nabývání vlastnického práva ke zvířeti, omezení vlastnického práva v souvislosti se zvířaty, nález zvířete či ustanovení o plodech zvířat apod.

3.2.1 Základní rozdíly mezi právní úpravou postavení zvířete v ObZ a OZ

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObZ“), byl v platnosti až do 31. 12. 2013, když následně jej nahradil občanský zákoník (OZ), tj. zákon č. 89/2012 Sb. Ačkoliv tedy již ObZ v současnosti není platný ani účinný, dodnes jej v mnoha případech aplikujeme, a to tehdy, nastala-li skutečnost rozhodná pro právní jednání či soudní spor

¹³ ŠVESTKA, Jiří, STUNA, Stanislav., K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. Právní rozhledy, 2011.

¹⁴ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch., Ochrana zvířat v právu. 1. vyd. Praha: Academia, 2013.

¹⁵ ELIÁŠ, Karel et al., Občanské právo pro každého, Praha, Wolters Kluver ČR, 2013.

¹⁶ ELIÁŠ, K., a kol., Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Vyd. Sagit, 2012.

v době jeho platnosti a účinnosti. Uplatňuje se zde totiž princip tzv. zákazu retroaktivity, kdy není možné uplatňovat novou právní úpravu na skutečnosti, které nastaly ještě před jejím vznikem. Pravidla regulující použití staré právní úpravy ObZ, případně přechod k nové právní úpravě, jsou obsažena v ust. § 3028 až § 3079 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (OZ).

ObZ se definicí zvířete a obecně jeho právním postavením nijak nezabýval. Zvíře zde bylo jednoduše považováno za věc movitou¹⁷. Tato skutečnost vyplývá jednak z ustanovení ObZ, která se zabývají náhradou škody, jednak ze samotné koncepce vlastnického práva ke zvířeti, přičemž judikatura tento fakt potvrzuje. ObZ dokonce neobsahoval ani samotnou definici věci jako takové, avšak postupem času byla definice vypracována občanskoprávní judikaturou, přičemž věc můžeme vymezit jako „ovladatelný hmotný předmět či ovladatelnou přírodní sílu, má-li užitečnou hodnotu – tedy slouží potřebám lidí.“¹⁸ Dle interpretace ObZ tedy zvíře splňovalo oba tyto znaky – bylo jak ovladatelné, tak užitečné pro člověka.¹⁹

V době platnosti a účinnosti ObZ bylo tedy možné bez jakýchkoliv zvláštních omezení či požadavků definovaných ObZ zvíře prodat, darovat, ztratit, zastavit, vlastnit ve společném jmění manželů, pronajmout, poškodit či „zničit“, neboť veškerá tato práva vlastníkově ze zákona náleží. Jednání vlastníka zvířete však muselo vždy respektovat ust. § 123 ObZ, tj. nakládat s věcí v mezích zákona. Toto ustanovení je pak možno extenzivně vyložit tak, že se nejedná pouze o meze stanovené ObZ, ale i jinými právními předpisy, tedy i normami veřejnoprávními, jako je např. zákon na ochranu zvířat proti týrání. Zde tedy spatřujeme jistou ochranu zvířat a přiznání jim zvláštního postavení oproti jiným movitostem, avšak dle ObZ bylo například možné zvíře jako kteroukoliv jinou movitou věc postihnout výkonem exekučního rozhodnutí, tedy jej zabavit.

Po zakotvení nového právního statusu zvířete volali zákonodárci a odborná i laická veřejnost již mnoho let. Dnes je již téměř všem známý mnohokrát citovaný výrok

¹⁷ ŠVESTKA, Jiří a kol., Občanský zákoník: komentář, 1. vyd. Praha: nakladatelství C. H. Beck, 2.sv., 2008.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ KINDL, Milan., Musí být věci užitečné (a zcela ovladatelné)? In: DVOŘÁK, Jan, KINDL Milan. Pocta Martě Knappové k 80. narozeninám, 1. vyd. Praha: nakladatelství ASPI, 2005.

tehdejšího ministra spravedlnosti pana Jiřího Pospíšila, který k této problematice uvedl: „Že zvíře není pouhá věc, chápe asi každý, kdo doma nějaké má. Je ostuda, že až dosud občanský zákoník nereflektoval, že zvíře není věc, ale je živá bytost jako my. I v tomto směru se náš právní řád konečně dostává na úroveň obvyklou v západní Evropě.“²⁰

Závěrem jako zajímavost i podstatný fakt autor uvádí, že právní úprava týkající se mrtvých zvířat se přijetím OZ nijak nezměnila a stejně jako dříve se i nyní v případě mrtvého zvířete použijí ustanovení o věcech v celém rozsahu. Stejně tak zvíře, ať už živé či mrtvé, zůstává pouze předmětem právních vztahů a nikoliv jejich subjektem, což ve své podstatě znamená, že zvíře může být např. předmětem vlastnického práva, avšak nelze říci, že by zvíře mělo práva či povinnosti.

3.2.2 Definice a kategorizace zvířete dle občanského zákoníku

Slůvko zvíře zná už i malé dítě, tudíž by se mohlo zdát, že se nejedná o ryze právní termín, avšak s ohledem na skutečnost, že se objevuje v mnoha právních normách (např. občanský zákoník, zákon na ochranu zvířat proti týrání či zákon o veterinární péči), je zřejmé, že by měl mít také svou přesnou legální definici. Bohužel tomu tak po dlouhou dobu existence českého, potažmo československého právního řádu nebylo. Jak bylo již uvedeno v předchozí kapitole týkající se historie právní úpravy ochrany zvířete na území našeho státu, poprvé byl pojem zvíře řádně definován až v roce 1992, kdy byl přijat zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

Do konce roku 2013 neobsahovala základní norma soukromého práva, tj. ObZ legální definici pojmu zvíře, ačkoliv s tímto pojmem samotný zákoník na mnoha místech pracoval. Změna přišla až s přijetím občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., (dále jen „OZ“), který již legální definici pojmu zvíře ve svých ustanoveních zakotvil, avšak zcela rozdílně od níže popsané definice nacházející se v zákoně na ochranu zvířat proti týrání (dále jen „ZOZT“). Ačkoliv definice zvířete obsažená v ZOZT je aplikována právníky, státními orgány, soudci i odbornou veřejností již několik desítek let, OZ toto zavedené a osvědčené vymezení pojmu zvíře nepřejal a naopak vytvořil definici zcela odlišnou, když ve svém ust. § 494 uvádí, že „Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý

²⁰ POSPÍŠIL, J., Názor odborníka: Zvíře konečně není věc. Dostupné na: <http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Pospisil-ODS-Zvire-konecne-neni-vec-289993>

tvor. *Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze*“,²¹ z čehož zcela nepochybně plyne, že definice dle OZ je nejenže širší než definice dle ZOZT, ale ve své podstatě kopíruje definici živočicha tak, jak je uvedena níže, když mezi zvířata řadí i bezobratlé živočichy za předpokladu, že jsou schopni cítit bolest nebo stres.²² Dochází tak ke značnému nesouladu mezi základními právními pojmy, což zcela jistě způsobí mnohé aplikační problémy v praxi. Řešením by samozřejmě bylo sjednotit definice pojmu zvíře v obou zmiňovaných právních normách, popř. novelizovat OZ tak, aby jeho současné vymezení definovalo živočicha a nikoliv zvíře.²³ Z nejednoho komentáře k tomuto zákonu, jež byly vydány právními odborníky, můžeme usuzovat, že mezi zvířata tak, jak je definuje právě OZ, bude skutečně patřit jakýkoliv živý tvor.

*„Takto široké vymezení zvířete znamená, že zvířetem je například mravenec, vážka, včela, moucha, komár, ba i blecha, protože tento hmyz má smyslové orgány, jež mu umožňují vidět, dotýkat se nebo cítit (včela i komár hledají svou potravu čichem)“.*²⁴

Díky přijetí OZ má český právní řád nejen další zákonnou definici pojmu zvíře, ale současně také další a naprosto rozdílnou kategorizaci zvířat do jednotlivých skupin.²⁵ Z níže uvedené kategorizace zvířat dle OZ je více než patrné, že je sestavena s ohledem na vlastnické právo, tedy jeden z hlavních pilířů soukromého práva a soukromoprávních vztahů vůbec. Dále si také můžeme povšimnout, že právní úprava zvířat tak, jak je koncipována v OZ, kopíruje právní úpravu věcí – tedy není soustředěna do jednotlivé hlavy či oddílu, ale je rozprostřena v textu celého zákona. Setkáme se s ní tedy nejen u samotného ust. § 494 OZ, který ve své podstatě zvíře definuje, ale i v ustanoveních

²¹ BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E., Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012.

²² Důvodová zpráva zákona č. 89/2012, občanský zákoník, dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

²³ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch., Ochrana zvířat v právu. 1. vyd. Praha: Academia, 2013.

²⁴ ŠVESTKA, Jiří a kol., Občanský zákoník: komentář, 1. vyd. Praha: nakladatelství C. H. Beck, 2. sv., 2008.

²⁵ KESSLER, T., Přestává být zvíře věcí? Aneb krátký exkurz do právní úpravy zvířat v novém občanském zákoníku. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prestava-byt-zvire-veci-aneb-kratky-exkurz-do-pravni-upravy-zvirat-v-novem-obcanskem-zakoniku-82444.html>

týkajících se nabývání vlastnického práva (ust. § 1046 - § 1049 OZ) a na mnoha dalších místech.

OZ v první řadě rozlišuje zvířata na domácí a divoká. **Divoké zvíře** je takové, jehož druh nebyl dosud domestikován. Znamená to tedy ta zvířata, jejichž druh žije alespoň převážně ve volné přírodě. Jedná se o zvířata bez pána, dokud žijí ve volné přírodě svobodně. Skutečnost, že existují výjimky v počtu několika kusů divokých zvířat chovaných v lidské péči a jsou tedy na rozdíl od většiny jejich druhu v soukromém vlastnictví, naplnění statutu divokého zvířete dle této definice tedy nebrání, což ostatně dokládá i důvodová zpráva k zákonu, která jasně uvádí, že „*existence pštrosích či krokodýlích farem tedy nemění nic na tom, že pštros i krokodýl je z hlediska občanského zákoníku divoké zvíře.*“²⁶ Je zde tedy téměř shoda s pojmem „volně žijící zvíře“ stanoveným ZOZT či s pojmem „volně žijící živočich“ dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Naproti tomu je pak **domácím zvířetem** takové zvíře, jehož celý druh žije v domácnosti s člověkem, tj. bez jakékoliv výjimky. Spadají sem samozřejmě i zvířata, která se při člověku přirozeně drží, ač s ním nežijí přímo, jako např. holubi. Zde už srovnatelný pojem vymezený ZOZT nenalezneme. OZ jde však ještě dále a v dělení zvířat do kategorií a podkategorií pokračuje. Divoká zvířata dále dělí na **zvířata zajatá**, což jsou zvířata chycená člověkem, chovaná v zajetí a je jim aktivně fyzicky bráněno v útěku (např. srny v oboře) a **zvířata zkrocená**, tedy taková, která byla taktéž chycena, avšak nijak jim bráněno v útěku není, neboť se zdržují v lidské péči o své vlastní vůli nebo se dobrovolně navracejí (např. vycvičený sokol).²⁷

Další kategorií jsou **zvířata chovaná**, mezi která ovšem mohou spadat jak zvířata domácí, zajatá, tak i zvířata zkrocená – jde tedy o ekvivalent zvířat v lidské péči, jak je definuje ZOZT. Chovaná zvířata pak OZ dělí ještě dále, a to na **zvířata hospodářská** a **zvířata v zájmovém chovu**, přičemž z množiny hospodářských zvířat vyděluje ještě zvláštní podmnožinu nazvanou **dobytěk**, tj. sudokopytníky, jež spadají mezi domácí

²⁶ Důvodová zpráva zákona č. 89/2012, občanský zákoník, dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

²⁷ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch., Ochrana zvířat v právu. 1. vyd. Praha: Academia, 2013.

zvířata a jsou chována jako zvířata hospodářská. Co se týče zvířat v zájmovém chovu, právě ta jsou pro tuto práci prioritní, ačkoliv jejich definice říkájí, že se takové zvíře „chová pro potěšení nebo jako společník člověka, nikoliv pouze za účelem chovu“ může být v konkrétních dále popsaných případech nelegálních velkochovů velice zavádějící.

OZ rozlišuje také **zvířata bez pána** (kam spadají nejen zvířata divoká, ale také zvířata zajatá či zkrocená, pakliže získají svobodu a nejsou splněny zákonné znaky stíhání a pronásledování takového zvířete) a **zvířata s pánem** (např. zvířata domácí či chovaná), jakož i **zvířata chovaná v zoologických zahradách** (v ust. § 1049 OZ je uvedeno, že „*zvíře chované v zoologické zahradě a ryba v rybníku nebo podobném zařízení, které není veřejným statkem, bez pána není*“)²⁸.

Aby byla situace ještě o něco složitější, i zde dochází k prolínání jednotlivých vymezených množin, kdy např. zvíře bez pána (tj. zvíře, ke kterému je možné nabýt vlastnické právo jednoduše tím, že jej odchytíme a přijmeme za vlastní) je vždy současně zvířetem divokým, ale také může být zvířetem domácím, které vlastníkovi uteklo a žije ve volné přírodě. Dále pak pro upevnění spojitosti můžeme konstatovat, že zvíře chované v zoologické zahradě může být zvířetem domácím či divokým, vždy však bude spadat do kategorie zvířat chovaných, jak je ostatně patrné již z názvu.

V OZ najdeme také definici **zvířete opuštěného**, když v ust. § 1048 OZ je stanoveno, že: „*domácí zvíře se považuje za opuštěné, pokud je z okolností zřejmý vlastníkův úmysl zbavit se zvířete nebo je vyhnat. To platí i o zvířeti v zájmovém chovu.*“

S ohledem na členitost výše uvedených kategorií a zejména ve spojitosti s poměrně dosti odlišnou kategorizací zvířat, jež představuje ZOZT, je poměrně obtížné úpravě OZ porozumět, tím spíše, když detailnější specifikaci jednotlivých kategorií zvířat nenalezneme v samotném textu OZ, ale v důvodové zprávě, kterou mnohdy nečtou ani právní odborníci, natož široká veřejnost. Budiž připočteno k dobru pánům zákonodárcům, že alespoň důvodová zpráva k zákonu je poměrně snadno uchopitelná, detailní

²⁸ KESSLER, T., Přestává být zvíře věcí? Aneb krátký exkurz do právní úpravy zvířat v novém občanském zákoníku. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prestava-byt-zvire-veci-aneb-kratky-exkurz-do-pravni-upravy-zvirat-v-novem-obcanskem-zakoniku-82444.html>

a k jednotlivým termínům současně uvádí i typické příklady, které slouží pro lepší představu a pochopení dané problematiky.

3.2.3 Vlastnické právo ke zvířeti a problematika jeho nabytí

Již z historických souvislostí můžeme dovodit, že otázka vlastnictví byla vždy ústředním tématem právních úprav v oblasti soukromého práva. Jedná se o podstatu občanského práva a z tohoto důvodu jistě hraje velkou roli i v oblasti vlastnického práva ke zvířatům, a to včetně způsobů nabytí vlastnického práva a naopak jejich ztráty.

Zvířata jsou dle OZ vymezena velice široce, neboť na rozdíl od ZOZT zahrnují i bezobratlé živočichy, avšak v otázce vlastnického práva je musíme zkoumat z hlediska jejich rozřídění do jednotlivých kategorií, neboť některá z nich jsou díky tomuto členění z možnosti nabytí vlastnického práva vyloučena, resp. podmínky nabytí vlastnictví k nim jsou velice omezené. Jedná se zejména o divoká zvířata (tedy jednodušeji o zvířata volně žijící), která jsou zvířaty bez pána a o množinu zvířat definovanou dle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, jako „zvěř“. Tato skupina zvířat žije ve volné přírodě a není ve vlastnictví žádného člověka, ovšem i k nim je možné nabýt vlastnické právo, a to v případě, že je takové zvíře chyceno či uloveno za podmínek příslušných právních norem.²⁹ Výjimku představují zvířata v zoologických zahradách a ryby v soukromých rybnících a podobných zařízeních (např. sádky), která za zvířata bez pána považovat nelze, jak plyne z ust. § 1049 OZ.³⁰ Pokud dojde k odchytu divokého zvířete (zvěře) a bylo tak učiněno dle citovaného zákona o myslivosti či zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství, dojde k nabytí vlastnického práva a taková zvířata se pak stanou zvířaty zajatými či zkrocenými.³¹ Ovšem u takových zvířat může dojít znovu k nabytí statusu zvířat bez pána a k pozbytí vlastnického práva v případě, že tato získají svobodu a jejich dosavadní vlastník je bez prodlení soustavně nestíhá či nehledá s úmyslem opětovného odchytu (ust.

²⁹ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch., Ochrana zvířat v právu. 1. vyd. Praha: Academia, 2013.

³⁰ KESSLER, T., Přestává být zvíře věcí? Aneb krátký exkurz do právní úpravy zvířat v novém občanském zákoníku. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prestava-byt-zvire-veci-aneb-kratky-exkurz-do-pravni-upravy-zvirat-v-novem-obcanskem-zakoniku-82444.html>

³¹ PEKÁREK, M., a kol., Právo životního prostředí, 1. díl. Vyd. Masarykova univerzita v Brně, 2009.

§ 1046 OZ vztahující se na zajatá zvířata),³² případně u zkrocených zvířat tehdy, kdy takové unikne, vlastník jej nestíhá a zvíře se samo do jeho držení nevrátí (ust. § 1047 OZ).

Jak můžeme vidět u právě uvedeného, je kategorizace zvířat dle OZ velice podstatná při výkladu jeho dalších ustanovení, neboť pro některé skupiny zvířat uvádí specifické podmínky či požadavky související s nabytím či ztrátou vlastnického práva. Zákon např. činí rozdíl mezi hledáním a stíháním zvířete, avšak bez bližšího vymezení těchto pojmů, stejně jako bez definice takových termínů, jako je např. soustavnost stíhání či časová podmínka „bez prodlení“.³³ Je tedy zřejmé, že na zajatá zvířata, která vlastníkovi uniknou, se použijí jiná kritéria pro ztrátu vlastnického práva než na zvířata zkrocená, přestože v praxi budeme jen velice obtížně rozeznávat, o jaký druh zvířete se skutečně jedná. Pro oba případy ovšem platí, že takto osvobozené zvíře, jež nadále není ve fyzickém držení vlastníka a stává se tudíž zvířetem bez pána, nemůže být přivlastněno nikým jiným, pakliže je označeno tak, že lze dohledat jeho vlastníka.³⁴ Typickým příkladem tedy může být kupříkladu čipovaný či tetovaný pes. Jestliže však zvíře takto označeno není a nenavrátilo se ke svému majiteli po dobu šesti týdnů, je zákonem umožněno, aby k němu nabyl vlastnické právo někdo jiný.

V případě opuštění domácího zvířete taktéž dochází k pozbytí vlastnického práva, ovšem zde OZ stanovuje podmínku existence úmyslu vlastníka zvíře opustit či jej vyhnat, kdy typickým příkladem může být uvázání psa na opuštěném místě. Pokud není prokázán jasný úmysl vlastníka, popsany v předchozí větě, považuje se zvíře nikoliv za opuštěné, ale za ztracené (např. útěk psa z oploceného prostoru či jeho zpanikaření v důsledku silvestrovských ohňostrojů a následné zaběhnutí) a na taková zvířata se pak použijí příslušná ustanovení zákona o ztracených zvířatech, včetně lhůt nutných ke ztrátě vlastnického práva.

³² Důvodová zpráva zákona č. 89/2012, občanský zákoník, dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

³³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol., Občanský zákoník – Komentář – Svazek I – VI. Wolters Kluwer, 2014.
Stíháním zvířete se rozumí především stíhání faktické; zda vyhoví i náhradní způsoby, na které poukazuje výrazem hledání, jako jsou např. oznámení o úniku zvířete vyhláškou nebo příslib odměny, se posoudí podle konkrétních okolností případu.

³⁴ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol., Občanský zákoník – Komentář – Svazek I – VI. Wolters Kluwer, 2014.

Závěrem této kapitoly je stručná charakteristika ust. § 1014 OZ, který se sice přímo nezabývá ztrátou či nabytím vlastnického práva, avšak přesto s jeho obsahem úzce souvisí, neboť se jedná o jeho omezení. Zmíněné ustanovení zákonně vymezuje situaci, jež nastane v případě, že chované zvíře vnikne na cizí pozemek, případně způsobí-li tam škodu. Vlastník zvířete má samozřejmě ze zákona právo zvíře na dotčeném pozemku stíhat, avšak i zde zákon stanovuje jednu výjimku, a to v případě, že se jedná o roj včel, který obsadí cizí úl – tehdy vlastník nejenže nesmí roj pronásledovat, ale současně i pozbývá vlastnické právo k předmětnému roji, jež nově nabývá vlastník úlu. V ostatních případech slouží právní úprava možnosti stíhání zvířete zejména k tomu, aby vlastník odchytil své zvíře, umístil jej do bezpečí, zamezil případnému páchání škody a současně aby nedošlo k pozbytí vlastnického práva, tj. ke ztrátě zvířete nebo jeho odchycení jinou osobou. I z tohoto důvodu nebylo do zákona zařazeno ustanovení umožňující majiteli dotčeného pozemku zadržet zvíře, aby zajistil úhradu případně způsobené škody. Tím se ovšem nevylučuje možnost vlastníka cizího pozemku, aby zvíře odchytil a dočasně zavřel a zamezil tak jeho zranění, útěku či způsobení další škody, vše však musí být provedeno humánně, v souladu s právem a dobrými mravy a pokud by při odchytu zvířete či jeho nahánění došlo k jeho zranění, je vlastník pozemku povinen uhradit takto vzniklou škodu. Souvislost samozřejmě nalezneme i s nově přijatým obecným postavením zvířete – toto již není věcí, ale živým tvorem, má tedy své emoce a city a odchycením zvířete a jeho držením cizí osobou by mu mohla být způsobena vážná újma či stres.

Na druhou stranu ovšem se omezení vlastnického práva dotýká i ust. § 1013 OZ, které se zabývá problematikou tzv. imisí, tedy veškerých škodlivých vlivů, které jsou vpouštěny na sousedící pozemek.³⁵ Zejména se jedná o běžně známé imise, jimiž jsou voda, odpad, kouř, pach či hluk, ale zákon sem zařazuje i vnikání zvířat. Věta druhá předmětného ustanovení pak přivádění takových vlivů výslovně zakazuje. Důvodová zpráva k výše uvedenému doplňuje, že tento zákaz se vztahuje na veškerá zvířata tak, jak jsou definována dle OZ, tedy např. i na hmyz či hlodavce. Zajímavé může být také použití tohoto zákonného ustanovení v případě imisí hluku, jež jsou způsobeny štěkáním a vytím psa, případně u imisí zápachu, který doprovází většinu nelegálních velkochovů.

³⁵ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol., Občanský zákoník – Komentář – Svazek I – VI. Wolters Kluwer, 2014.

Pojem imise pochází z latiny a označuje průnik či vniknutí.

3.2.4 Škoda způsobená zvířetem

Jak již bylo naznačeno v předchozí kapitole, OZ se zabývá i problematikou škody, kterou způsobilo zvíře a současně i škody způsobené na zvířeti samotném. Oproti staré občanskoprávní úpravě (ObZ) věnuje OZ škodě způsobené zvířetem několik samostatných ustanovení a nezařazuje ji tak mezi škodu způsobenou věcí s obecnou subjektivní odpovědností (tedy s podmínkou existence zavinění, příčinné souvislosti a s přihlédnutím k učiněným preventivním opatřením). Nově se tak jedná o odpovědnost objektivní, tj. takovou, kdy vlastník je plně odpovědný za škodu způsobenou zvířetem bez ohledu na to, zda ji zavinil, dokonce i bez ohledu na to, zda měl zvíře v době způsobení škody ve své péči. Konkrétně v ust. § 2933 OZ je stanoveno, že škodu nahradí vlastník, ať již bylo zvíře pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Existují zde samozřejmě výjimky, dle kterých je možné se odpovědnosti zprostit, avšak jsou velice úzce koncipované a budou se tak vztahovat pouze na velmi úzkou skupinu osob a zvířat. OZ tak reaguje zejména na potřebu řešit mnohé případy napadení člověka zvířetem (nejčastěji se samozřejmě jedná o pokousání psem), jakož i dopravní nehody způsobené právě vniknutím zvířete na vozovku a následnou kolizí s vozidlem, cyklistou apod.³⁶

V ust. § 2933 OZ je stanoveno, že vlastník zvířete je povinen nahradit škodu způsobenou zvířetem, ať již bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Z této objektivní odpovědnosti je pak možné vyvinění pouze v případě, že se jedná o škodu způsobenou domácím zvířetem, které slouží jeho vlastníku k výkonu povolání či k jiné výdělečné činnosti nebo k obživě, anebo že zvíře slouží jako pomocník pro zdravotně postiženou osobu a současně vlastník zvířete prokáže, že nezanedbal potřebnou pečlivost, anebo že by škoda vznikla i při vynaložení potřebné pečlivosti.³⁷ Stejně liberační důvody pak platí i pro toho, komu bylo zvíře svěřeno vlastníkem (ust. § 2934 OZ). V ust. § 2935 OZ se pak dočteme, že v případě svémocného odnětí zvířete třetí osobou vlastníkovu či osobě, které bylo zvíře vlastníkem svěřeno, je tato třetí osoba plně odpovědná za náhradu škody, a to bez možnosti vyvinění

³⁶ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol., Občanský zákoník – Komentář – Svazek I – VI. Wolters Kluwer, 2014.

³⁷ ELIÁŠ, K., a kol., Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Vyd. Sagit, 2012.

dle důvodů uvedených v předchozím zákonném ustanovení. Na vlastníkovu spočívá však povinnost prokázat, že odnětí nebylo možné rozumně zabránit.

Z výše uvedeného vymezení odpovědnosti za škodu způsobenou zvířetem a zejména pak ze stanovených možností vyvinění je zřejmé, že zákon upřednostňuje určitou skupinu zvířat nad jinými a v praxi by tato ustanovení mohla působit značné problémy.³⁸ Jedná-li se tedy o škodu způsobenou pouhým „domácím mazlíčkem“, bude vlastník odpovědný vždy, kromě případu stanoveného ust. § 2935 OZ.³⁹ Dle názoru autora je takto zvolená právní úprava velmi diskriminační právě pro majitele „obyčejných“ zvířat, tedy takových, která slouží pouze jen jako společníci. Neexistuje pro ně téměř rozumný liberační důvod, zákon ani nenaznačuje možnost, že ke škodě může dojít i tehdy, vynaloží-li takový vlastník veškerou potřebnou péči a nezanedbá dozor nad zvířetem a neupravuje ani případnou spoluúčasť poškozeného. Jak se tedy bude hodnotit kupříkladu situace, kdy ke psu (domácímu mazlíčkovi) vlezou přes plot cizí osoba, která následně utrpí újmu na zdraví či majetku, je velice nesnadné předvídat.

3.2.5 Škoda způsobená na zvířeti

Náhrada při poranění zvířete je samostatně upravena v ust. § 2970 OZ a stanovuje, že škůdce je povinen nahradit účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete tomu, kdo je vynaložil (tj. nikoliv pouze samotnému vlastníkovu zvířete ale například provozovateli útulku, do kterého bylo zraněné zvíře umístěno) a dále je ve větě druhé výslovně uvedeno, že tyto náklady mohou podstatně převyšovat cenu zvířete a i tehdy je škůdce povinován k jejich úhradě, pakliže by je vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného. Je zcela evidentní, že zákon zde reaguje na nové postavení zvířete coby živého tvora, který má pro člověka zejména jako domácí mazlíček nedozírnou hodnotu. V případě např. psa bez průkazu původu či kotěte z útulku musí být každému

³⁸ Např. pokud pes vnikne na cizí pozemek, kde prožene několik slepic a vyhrabe sazenice rostlin, bude vlastník psa povinen nahradit způsobenou škodu na slepicích i rostlinách. Pokud ale zjistíme, že se jedná o pasteveckého psa, který má současně canisterapeutickou licenci a slouží tak svému vlastníkovu nejen k obživě a k výkonu povolání, ale současně je i pomocníkem zdravotně postižených osob, přičemž utekl nedopatřením, tzn. že ke škodě došlo, i když vlastník zvířete nezanedbal potřebnou pečlivost, dojde k vyvinění z objektivní odpovědnosti a vlastník nebude muset majiteli slepic a pozemku hradit způsobenou škodu. V případě, že by mu ale stejnému vlastníkovu zvířete utekl jeho druhý pes, a to naprosto stejným způsobem, který ale žádné licence či zkoušky nemá, vyvstane zde již vlastníkovu povinnost finanční úhrady škody, popř. jiné kompenzace.

³⁹ ELIÁŠ, K., a kol., Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Vyd. Sagit, 2012.

jasné, že v podstatě jakékoliv náklady vynaložené na jejich zdravotní péči budou výrazně převyšovat jejich cenu, avšak protože zvíře již nadále není věcí, nelze na ně pohlížet jako na pouhý tržní objekt s pevně danou hodnotou. V souvislosti s náhradou škody při poranění či usmrcení zvířete by soudy mohly rovněž využívat institutu tzv. ceny zvláštní obliby,⁴⁰ jež je zakotven v ust. § 2696 odst. 2 OZ, neboť jak již bylo uvedeno, konkrétní zvíře má pro svého vlastníka vždy naprosto specifické postavení, mnohdy je to životní přítel, společník nejen doma, ale i při výkonu povolání, partner na mnoho let a jeho ztráta či zranění jsou mnohdy pro majitele natolik citelným zásahem, že je lze jen stěží vyjádřit v penězích. Proto můžeme říci, že zakotvením institutu finanční náhrady, která je vyjádřena právě cenou zvláštní obliby, plní OZ vlastníkovi nejen funkci reparační, ale současně i satisfakční.⁴¹ Cena zvláštní obliby je definována mj. českou judikaturou, a to konkrétně rozhodnutím Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 9. 1924, které bylo vydáno pod sp. zn. 15015/24 a rozhodnutím Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 4. 1937, sp. zn. 16875/36.

3.2.6 Nález zvířete

Právní úprava nálezu zvířete je v OZ poměrně zajímavá a můžeme na ni nahlédnout z několika různých aspektů. V prvé řadě se jedná o případ, kdy dojde k nálezu zvířete, u kterého je zcela zřejmé, že mělo nebo má vlastníka (např. pes či kůň). Tehdy je nálezce povinen dle ust. § 1058 OZ oznámit jeho nalezení příslušné obci, a to bez zbytečného odkladu. Tento postup je nálezce povinen uplatnit tehdy, nemůže-li z okolností učiněného nálezu rozumně poznat, jaké konkrétní osobě má být zvíře navraceno. S takovým oznámením ovšem v mnoha případech není spojena povinnost nálezce zvíře obci též odevzdat, neboť dle OZ může dojít k situaci, kdy nálezce projeví zájem si zvíře ponechat, přičemž vlastnické právo na nálezce přejde dva měsíce poté, co bylo zvíře nalezeno a jeho nalezení oznámeno příslušné obci, samozřejmě pokud se během této dvouměsíční lhůty nepřihlásí vlastník zvířete. Tento způsob nabytí vlastnického práva nálezcem ke zvířeti, které je zjevně určené k zájmovému chovu, je výslovně upraven v ust. § 1059 OZ.

⁴⁰ Důvodová zpráva zákona č. 89/2012, občanský zákoník, dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

⁴¹ BERKOVÁ, Zuzana., Způsob a rozsah náhrady škody v návrhu občanského zákoníku. Právní fórum. 2011, roč. 8, č. 11-12.

Jestliže však nálezce nemá v úmyslu si nalezené zvíře ponechat, toto by mělo být svěřeno do péče např. městskému či soukromému útulku, depozitní stanici nebo příslušné osobě, kterou určí obec. Zde se však již setkáváme s jinou lhůtou než v předchozím případě, kterou má vlastník ztraceného (nalezeného) zvířete k tomu, aby se o své zvíře přihlásil. Dle ust. § 1059 odst. 2 OZ je zde totiž stanovena lhůta čtyřměsíční, po jejímž vypršení a současně za splnění všech zákonných podmínek pozbývá vlastník své vlastnické právo k takovému zvířeti. Diskutabilní je ovšem také výklad tohoto ustanovení (zejména v souvislosti s ust. § 1058, odst. 2 OZ), ze kterého můžeme mj. odvodit, že nálezce zvířete je povinen se o toto starat s péčí řádného hospodáře, dokud se jej neujme právoplatný vlastník, a to až po dobu dvou měsíců. Následně by mohl takový nálezce oznámit obci, že ke zvířeti nechce nabýt vlastnické právo a zvíře tedy bude následně umístěno do útulku, přičemž započne běh výše uvedené čtyřměsíční lhůty. Celkem by tedy vlastník mohl mít na nalezení zvířete i šest měsíců.

Je tedy možné, že pokud se někomu zaběhne pes a vlastník jej nebude schopný dohledat po dobu dvou měsíců a projeví-li nálezce zájem si takového psa ponechat, vlastník pozbude vlastnické právo po takto stanovené době. Avšak v případě, že nálezce by psa odevzdal obci, a ta ho následně umístila např. do městského útulku, vlastník má na nalezení svého psa minimálně dvojnásobnou časovou lhůtu než dojde ke ztrátě vlastnického práva a pes může být případně umístěn k novému majiteli. Z právě uvedeného můžeme tedy odvodit, že ztráta vlastnického práva pro původního vlastníka zvířete je zcela závislá na rozhodnutí třetí osoby, tedy na nálezci. Autor má za to, že tato úprava je poměrně nešťastná a v právním státě, kterým Česká republika bezesporu je, dokonce i protiústavní, neboť ochrana vlastnického práva by měla být pro všechny vlastníky stejná či alespoň v obdobných případech srovnatelná. Konkrétně toto tvrzení vztahuje k čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, který říká, že vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu, čemuž ustanovení OZ výslovně odporují, ba dokonce pokud na celou problematiku nahlédneme v širších souvislostech, je i takto zvolená několikaměsíční lhůta značně krátká v porovnání s tříletou lhůtou vztahující se k movitým věcem. Cílem zákonodárců bylo bezpochyby odlehčit přeplněným útulkům jak z hlediska fyzického místa pro nalezené psy, tak i finančně, když takto je možné umístit nalezené zvíře mnohem dříve, než tomu bylo před přijetím OZ.

Z praxe je také známo, že zatoulané a případně i vystrašené a dezorientované zvíře (např. po autonehodě) je schopno za krátký čas překonat i poměrně velkou vzdálenost, čímž se může dostat do katastrálního území zcela jiné obce, než ve které se ztratilo a pro vlastníka takového zvířete je pak poměrně obtížné zvíře v horizontu dvou měsíců vypátrat, zejména pak, když zákon nijak neupravuje způsob, jakým obec nález vyhlásí. Pokud bude tedy zvíře nalezeno v obci dosti vzdálené od místa, kde bylo zvíře ztraceno (a kde je pravděpodobně také hledáno) a jeho nález bude vyhlášen např. pouze místním rozhlasem či vývěskou na úřední desce, je v podstatě nedohledatelné a nálezci, pokud projeví zájem si zvíře ponechat, téměř nic nebrání vyčkat konce dvouměsíční lhůty a stát se novým vlastníkem takového zvířete. Je nutné také vzít v potaz, že se může jednat o zvíře značné hodnoty (např. chovný pes) a samozřejmě nelze zapomenout ani na citový vztah, který existuje mezi vlastníkem a jeho zvířetem a je často nenahraditelný.

Výše nastíněné problémy, jež by pro vlastníky zvířat mohly v praxi nastat, by bylo možné vyřešit jak legislativními změnami (např. přesné zakotvení podmínek pro vyhlášení nálezů zvířete obcí či prodloužení lhůty pro ztrátu vlastnického práva), tak i zavedením povinného trvalého označení zvířat a centrálního registru, o čemž je pojednáno v praktické části této práce.

3.2.7 Právo nájemce chovat zvíře v bytě

Nově je v občanském zákoníku zakotveno právo nájemce na chov zvířete v bytě, což by mělo napříště zajistit nájemcům možnost volit si bydlení více svobodně, bez nutnosti vybírat z nájemních smluv pouze ty, jež umožňují přivést si do bytu vlastního psa či kočku (ust. § 2258 OZ). Zákon ale současně stanovuje, že chov takového zvířete nesmí působit pronajímateli nebo ostatním obyvatelům domu obtíže nepřiměřené poměrům v domě a dále, že v případě vzniku zvýšených nákladů na údržbu společných částí domu, které vyvolal právě chov zvířete, je chovatel takového zvířete povinován tyto náklady uhradit. Dojde-li k jakýmkoliv jiným obtížím vyvolaným chovem zvířete v najatém bytě, může pronajímatel či ostatní nájemci bytu požadovat omezení tohoto chovu či jeho úplný zákaz. Pokud se však bude jednat o běžného chovatele domácího mazlíčka, toto ustanovení by ale nemělo být na překážku. Naopak bychom je ovšem mohli vztáhnout právě na neregulované velkochovatele, kteří často svá zvířata drží i v bytech, kde je jich velké množství na poměrně malém prostoru a právě zde může dojít ke vzniku zvýšených nákladů

na údržbu či k jiným obtížím, jako je např. zápach z nevyčištěných kotců, hluk zavřených zvířat, ale i šíření nakažlivých nemocí či parazitů. Je ovšem nasnadě, že vykááním takových osob z bytu, resp. udělení zákazu chovu zvířat v dané nemovitosti, se zcela jistě nevyřeší jejich nelegální činnost a s ohledem na možný zisk bude taková osoba i nadále pokračovat v týrání zvířat, pouze na jiném místě.

Ačkoliv autor shledává právě popsané ustanovení OZ za pozitivní změnu, jež mnohým nájemcům bytů usnadní situaci, v praxi je bohužel stále na vlastníkovu bytu, zda zvíře ve svém objektu povolí či nikoliv – a to bez ohledu na příslušné zákonné ustanovení. V tomto případě je totiž velice snadné ust. § 2258 OZ obejít, a to jednoduše tak, že vlastník nemovitosti prostě nájemní smlouvu nepodepíše s někým, kdo zvíře má a chce se nastěhovat do bytu i s ním. Přínos tento paragraf tak bude mít zejména pro toho, kdo si nové bydlení se svým domácím mazlíčkem nehledá, avšak již v nájemním bytě žije a rozhodl se pro pořízení zvířete až po podpisu nájemní smlouvy.

3.2.8 Plody zvířat

Občanský zákoník výslovně upravuje i plody zvířat, kterými mohou být kromě živých mláďat také produkty jako mléko, vejce či vlna,⁴² avšak v této problematice se nijak neodklání od právní úpravy plodů u jiných movitých věcí (ust. § 1073 OZ). Současně OZ stanovuje, že za oplodnění zvířete lze žádat odměnu jen tehdy, byla-li mezi stranami ujednána. V případě, že dojde k nechtěnému či neplánovanému oplodnění zvířete, bude se situace zřejmě řešit dle příslušných ustanovení o náhradě škody, neboť často se jedná o značný problém, kdy např. u chovných jedinců může narození potomků bez rodokmenu představovat nejen ušlý zisk a velkou finanční ztrátu, ale v případě zdravotních komplikací spojených s březostí a porodem může dojít i k úhynu zvířete či jeho neupotřebitelnosti pro další chov.

3.2.9 Exekuční výkon rozhodnutí a zvíře

Nově již není možné postihnout výkonem soudního rozhodnutí formou exekuce živé zvíře. Dříve bylo běžnou praxí, že byla soudními exekutory zabavována zvířata, a to

⁴² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol., Občanský zákoník – Komentář – Svazek I – VI. Wolters Kluwer, 2014.

nejen hospodářská, ale i domácí mazlíčci jako např. pes či papoušek.⁴³ Zákonitě pak docházelo ke stresujícím a emočně vypjatým situacím nejen pro vlastníky takových zvířat, ale i pro zvířata samotná, která byla v psychickém diskomfortu vlivem odloučení od svého majitele a jeho péče.⁴⁴ V současné době již toto není umožněno, neboť zvíře je konečně chápáno jako živý, cítící a smysly nadaný tvor a tak s ním musí být také zacházeno. Samozřejmě i zde nalezneme výjimky, které se týkají hospodářských zvířat a zvířat v zájmovém chovu (což bohužel taktéž může postihnout některé vlastníky domácích zvířat, jež mají na svého majitele velice úzkou vazbu, přestože jsou zdrojem jeho obživy), když zvířata spadající do některé z těchto skupin mohou být i nadále předmětem exekuce, na rozdíl od zvířete v lidské péči tak, jak jej definuje důvodová zpráva k OZ. Je paradoxem, že ač se tato právní úprava může jevit laikovi doposud nepřiměřeně krutá a vyvazující pouze některá ze zvířat, mohla by být prospěšná v problematice nelegálních velkochovů. Pokud by se provozovatel takového velkochovu dostal do situace, kdy by na něj byla soudním rozhodnutím uvalena exekuce a byla by mu odebrána veškerá vlastněná zvířata, bylo by to spíše k jejich prospěchu a mohla by se následně dostat do lepších podmínek. V praxi ovšem tato situace nejspíše nenastane, neboť hlavní devizou takovýchto osob je právě zisk, kterého bohužel ani v dnešní době nemá nedostatek a pravděpodobně tak neutrpí finanční problémy takového rozsahu, aby u něj k výkonu rozhodnutí tímto způsobem došlo.

3.3 Právní úprava ochrany zvířat v ČR

Aby bylo možné začít se zabývat prameny práva ovlivňujícími a upravujícími právní postavení zvířete v České republice, je vhodné nejdříve vyložit, podle čeho tyto prameny třídíme. Vzhledem k tomu, že Česká republika se řídí kontinentálním právem, je pro ni typické rozlišování práva na soukromé a veřejné. Charakteristickými rysy soukromého práva jsou rovnost účastníků, nemožnost jednostranného ukládání povinností proti vůli druhé smluvní strany, jakož i poměrně značná smluvní svoboda. Základním pramenem soukromého práva je občanský zákoník (OZ). Občanskoprávní úprava pak ve vztahu ke zvířatům hraje důležitou úlohu zejména v souvislosti s určením jejich právního

⁴³ <http://www.equichannel.cz/novy-obcansky-zakonik-a-pravni-postaveni-zvirete>

⁴⁴ Důvodová zpráva zákona č. 89/2012, občanský zákoník, dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

statusu. Naopak veřejné právo je typické nerovným postavením účastníků, neboť jeden z nich je druhému vždy nadřazený a v důsledku toho mu může jednostranně ukládat povinnosti a tyto následně i vynucovat.⁴⁵ Zde samozřejmě hovoříme zejména o nadřazenosti orgánů veřejné moci. Valná většina norem upravujících postavení zvířat se řadí mezi normy veřejného práva, jako např. ZOZT nebo trestní zákoník, a v jejich ochraně sehrává nepoměrně větší roli, neboť veřejnoprávní úprava a jí stanovené povinnosti jsou nadřazené smluvní autonomii soukromoprávních subjektů, které jí nemohou odporovat.

3.3.1 Právní normy upravující ochranu zvířete na území ČR

Značný dopad na právní režim zvířete a jeho ochranu mají i některé další veřejnoprávní normy, tj. nejen zákon na ochranu zvířat proti týrání. Mezi nejdůležitější z nich bychom mohli zařadit např. zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti nebo zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství.

Podstatnou a neopominutelnou roli hrají také evropská nařízení, jež jsou přímo aplikovatelná na území ČR a řada evropských dohod a mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána.⁴⁶

Obecně lze říci, že normy veřejného práva, vyjma zákona na ochranu zvířat proti týrání, se zaměřují spíše na ochranu zvířat či živočichů v rámci zachování jejich přirozeného genofondu a na ochranu před jejich vybitím a vyhubením. Můžeme tedy konstatovat, že hlavní váha těchto právních norem spočívá především v ochraně jednotlivých živočišných druhů jako celku. Naproti tomu ZOZT se zaměřuje na ochranu jednotlivých zvířat – konkrétních jedinců, kteří by mohli trpět chováním člověka, ať už je jejich vlastníkem či nikoliv.

⁴⁵ GERLOCH, A., Teorie práva, 4. upravené vydání. Vyd. Aleš Čeněk, 2007.

⁴⁶ Např. nařízení Rady č. 338/97 ze dne 9. 12. 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu, Evropská dohoda o ochraně zvířat v mezinárodní přepravě z roku 1968 nebo Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu z roku 1987, která mj. upravuje podmínky pro utracení zvířete, pro podstupování chirurgických zákroků a také obecné regulativy pro chov zvířete jako domácího mazlíčka.
STEJSKAL, Vojtěch, LESKOVJAN, Martin., Člověk a zvíře v zajetí či v péči? Praha: Vodnář, 2010.

3.3.2 Další pojmy související s pojmem zvíře

K pojmu zvíře se samozřejmě vztahují i jiné právní pojmy, které se mohou vzájemně překrývat či prolínat, avšak nikdy nejsou totožné. Dále tedy budou nastíněny alespoň ty nejzákladnější z nich, se kterými se můžeme v právních normách týkajících se ochrany zvířat setkat nejčastěji.

Zvěř je v českém právním řádu definována zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti, a to jako „*obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů*“.⁴⁷ Dochází zde tedy k prolínání jednotlivých definic a ke vzniku jakýchsi nadřazených a podřazených podmnožin a skupin, když v porovnání s pojmem zvířete dle ZOZT uvedeným dále v této kapitole dojdeme k závěru, že pojem zvěř je jakousi užší podskupinou zvířat, neboť zahrnuje pouze některá z nich.

Český právní řád obsahuje taktéž definici **volně žijícího živočicha**, která je obsažena v zákoně č. 162/2003 Sb., o podmínkách zoologických zahrad a o změně některých zákonů (dále jen zákon o zoologických zahradách), kde je konstatováno, že „*volně žijícím živočichem je jedinec takového živočišného druhu, jehož populace se udržuje a nebo udržovala, v případě druhů v přírodě nezvěstných nebo vyhynulých, v přírodě samovolně, může jít i o jedince chovaného v lidské péči anebo závislého na péči člověka.*“ Takto definovaný volně žijící živočich má zákonem stanovenou legislativní zkratku „**živočich**“⁴⁸ a nelze jej zaměňovat s níže definovaným pojmem zvířete dle ZOZT, neboť se jedná o širší skupinu zahrnující i bezobratlé. Naopak, jak již bylo uvedeno, jde v podstatě o obdobnou skupinu živých tvorů, kterou definuje jako zvíře právě OZ. Pojem živočich je v českém právním řádu používán spíše v těch právních předpisech, které souvisí s ochranou životního prostředí obecně. Současně také existuje velmi podobné vymezení, které se vztahuje k pojmu „volně žijící zvíře“ a které nalezneme v ZOZT, jehož ust. § 3b říká, že „*volně žijícím zvířetem je zvíře, patřící k druhu, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně, a to i v případě jeho chovu v zajetí.*“

⁴⁷ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch., Ochrana zvířat v právu. 1. vyd. Praha: Academia, 2013.

⁴⁸ PRCHALOVÁ, Jana., Právní ochrana zvířat, 1. vyd. Praha: Linde, 2009.

3.3.3 Zákon na ochranu zvířat proti týrání

Zcela bez skrupulí je možné říci, že se jedná o pilíř veřejného práva v oblasti úpravy ochrany zvířat na našem území. Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání (dále jen „ZOZT“) byl přijat nedlouho po pádu komunistického režimu a mezi odbornou veřejností i informovanými milovníky zvířat byl vítán jako dlouho chybějící a velmi potřebná právní inovace⁴⁹. Zákon obsahuje preambuli, což není pro české právní normy právě typické, která uvádí, že:

„Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.“

Jak dále uvádí ust. § 1 zákona, byl tento vytvořen za účelem ochrany zvířat před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem.

Část první zákona: Obecná ustanovení a definice

Celkově je zákon rozčleněn na osm částí, přičemž část osmá obsahuje tzv. Závěrečná ustanovení, jež jsou součástí naprosté většiny norem českého právního řádu, a nezabývá se tedy samotnou úpravou dané problematiky.

V první části zákona nalezneme Obecná ustanovení, z nichž první (ust. § 1 ZOZT) zde již bylo citováno. Zde je vysvětlen důvod vzniku zákona a jeho účel a současně v této části nalezneme i definici základních pojmů, se kterými ZOZT dále pracuje – mj. velice významnou definici pojmu zvíře. Zvíře je konkrétně definováno v ust. § 3 písm. a) jako *„každý živý obratlovec, s výjimkou člověka, nikoliv však plod nebo embryo.“* Můžeme tedy vidět, že mezi zvířata tento zákon řadí pouze obratlovce, což je velmi výrazná odlišnost od definice uvedené v OZ.⁵⁰ Je ovšem nutné říci, že ne vždy byla koncepce pojetí zvířete dle ZOZT aplikována pouze na obratlovce, neboť novelou přijatou zákonem č. 77/2004 Sb., která se na ZOZT vztahovala pouze v letech 2004 – 2006, byla právní ochrana zvířat proti týrání rozšířena také na bezobratlá zvířata, a to tzv. přiměřeným způsobem.⁵¹ S ohledem na skutečnost, že „přiměřenost“ nebyla nadále nikde definována, což by při aplikaci zákona

⁴⁹ PRCHALOVÁ, Jana., Právní ochrana zvířat, 1. vyd. Praha: Linde, 2009.

⁵¹ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch., Ochrana zvířat v právu. 1. vyd. Praha: Academia, 2013.

v praxi způsobovalo značné komplikace, bylo nakonec od této novelizace a nového vymezení pojmu zvíře upuštěno.

Neméně důležitou je ovšem definice pojmu týrání, které je zde absolutně zakázáno včetně jeho propagace (ust. § 2 ZOZT), a rovněž jsou zde uvedeny příklady chování, které je za týrání považováno (ust. § 4 ZOZT). Stručně by se dle ust. § 4 ZOZT dalo říci, že za týrání se považuje jakákoliv činnost, kterou člověk vědomě či nevědomě poškozuje zvíře a jeho zdraví, neposkytuje mu potřebnou či nutnou péči nebo nechá zvíře fyzicky či psychicky strádat. Jednoduše řečeno, působí-li člověk utrpení zvířete, jedná se o týrání. Ačkoliv by se mohlo zdát, že v zákoně uvedených příkladech týrání je velmi mnoho, musíme si uvědomit, že se jedná o taxativní výčet a je proto více než nutné, aby bylo popsáno naprosto vše a nic nebylo opomenuto a aby v případě zjištěného týrání bylo možné konkrétní chování vždy podřadit pod některou z taxativně vypočtených činností.

Jednou ze základních zásad ZOZT je zásada, že nikdo nesmí bezdůvodně usmrtit zvíře, kterou nalezneme také v první části zákona, tedy v jeho obecných ustanoveních (ust. § 5 odst. 1 ZOZT). Zákon také udává taxativní výčet důvodů (ust. § 5 odst. 2 ZOZT), pro které je možné usmrcení zvířete provést.⁵² Stejně tak jsou zákonem stanoveny způsoby případného usmrcení zvířete, resp. jsou zde vypočteny zakázané způsoby usmrcení, jako např. udušení, ubití, utopení apod. (ust. § 5 odst. 5 ZOZT).

Nalezneme zde také další podstatné pojmy, jako je např. utrpení, nepřiměřená bolest, usmrcení, porážka, pokus, utracení, utýrání, přeprava či chovatel⁵³.

Velice podstatnou oblastí této části ZOZT je také kategorizace zvířat, která je naprosto odlišná od kategorizace dle OZ, která byla uvedena výše.⁵⁴ Autor se domnívá, že toto nejednotné, poněkud roztržité a především dosti chaotické rozdělení zvířat do jednotlivých skupin bude spíše přítěží v aplikační praxi českých soudů. Zákonná definice zvířete jako takového však nerozlišuje mezi zvířetem volně žijícím či zvířetem, které

⁵² Např. bezprostřední ohrožení člověka zvířetem, využití produktů hospodářského zvířete, nevyлéčitelná nemoc, depopulace či deratizace.

⁵³ Chovatelem je: „každá právnická nebo fyzická osoba, která drží nebo chová zvíře nebo zvířata, trvale nebo dočasně, přemísťuje zvíře, nebo obchoduje se zvířaty, provozuje jatka, útulky, záchranné stanice, hotely a penziony pro zvířata nebo zoologické zahrady, provádí pokusy na zvířatech anebo pořádá jejich veřejné vystoupení.“

⁵⁴ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch., Ochrana zvířat v právu. 1. vyd. Praha: Academia, 2013.

chová člověk a ZOZT se vztahuje na veškeré obratlovce bez ohledu na to, do jaké další podskupiny se následně dle dalších zákonných ustanovení řadí. ZOZT rozděluje ve svém ust. § 3 zvířata na volně žijící, zvířata v lidské péči, hospodářská, vyžadující zvláštní péči, v zájmovém chovu, handicapovaná, toulavá, opuštěná a pokusná. Definice jednotlivých kategorií zvířat dle ZOZT je podrobněji popsána v Příloze č. 1 této práce.

Část druhá až sedmá zákona

V následujících částech ZOZT je podrobně rozpracována ochrana zvířat při usmrcování (zejména porážka zvířat, podmínky pro provoz jatečných zařízení a usmrcování z náboženských důvodů), při veřejných vystoupeních, dále je zde zakotven zákaz opuštění zvířete, ochrana zvířat pokusných či zajištění ochrany zvířat při přepravě, a to včetně stanovení podmínek odborné způsobilosti pro osoby, jež tuto činnost provádějí. V případě vnitrostátní přepravy zvířat na porážku nesmí doba jízdy přesáhnout osm hodin. Přepravovaná zvířata musí být samozřejmě fyzicky i psychicky způsobilá cestu bez utrpení absolvovat a je nutné jim zajistit dostatek čerstvé vody a krmiva, odpočinku a dalších nezbytných potřeb. Dopravní prostředky musí být k přepravě zvířete řádně uzpůsobeny.

Ve čtvrté části zákona nalezneme podrobnější úpravu ochrany zvířat v zájmových chovech, tedy takových zvířat, která nejsou chována za účelem získání hospodářského efektu, ale jednoduše proto, že jejich chov slouží k zájmové činnosti člověka nebo mu samotná zvířata slouží jako společník. Zvíře v zájmovém chovu je obvykle chováno v prostorách k tomu určených, případně v domácnosti. Zákon vymezuje pro chovatele takových zvířat jisté povinnosti, tudíž by mělo být zaručeno, aby i drobní chovatelé (např. vlastník jednoho či dvou psů) dodržovali takové standardy při péči o zvíře, které odpovídají jeho (nejen) fyziologickým potřebám. Je nutné zabezpečit zvířeti vhodné podmínky pro zachování jeho fyziologických a biologických funkcí, zajistit dostatek prostoru a pohybu, vhodné krmivo - jednoduše tedy vše k tomu, aby zvířeti nebyla působena bolest, utrpení či nedocházelo k poškození jeho zdraví, a to i psychického. Chovatel je rovněž zodpovědný za dobrý stav zvířete v zájmovém chovu a za zajištění takových opatření, aby nedošlo k úniku zvířete. Je zcela evidentní, že právě uvedená opatření jsou v nelegálních velkochovech zabezpečena zcela minimálně, mnohdy vůbec. Zákon také výslovně zakazuje chovat zvířata v zájmových chovech, jestliže chovatel vytvořil takové podmínky chovu, že se u dalších generací zvířat objeví takové zdravotní

nedostatky, jako jsou např. chybějící orgány nebo části těla nebo pokud budou orgány takových zvířat funkčně nezpůsobilé či znetvořené. Toto je bohužel právě u nelegálních velkochovů naprosto běžnou praxí. Problémem stále zůstává skutečnost, že zvíře v zájmovém chovu, byť je samozřejmě také pod ochranou ZOZT jako jakékoliv jiné zvíře, nejčastěji přebývá v bytě či domácnosti chovatele a zde stále platí zákaz vstupu do obydlí bez souhlasu jeho vlastníka. Dokud nedojde ke změně v této věci, mnoha týraným zvířatům se kvůli zavřeným dveřím pomoci nedostane.

Mezi zvířata v zájmových chovech bezpochyby spadají „domácí mazlíčci“ tak, jak si je dokáže představit většina z nás, tzn. psi, kočky, hlodavci, ptáci, koně či králíci, ale dle zákonodárců se sem řadí také zvířata, která bychom spíš zařadili do kategorie zvířat hospodářských, jako jsou např. prasata či slepice, a to za podmínky, že jsou určena pro vykrmení a následnou domácí spotřebu.⁵⁵ Mezi další omezení směřující zejména na ochranu samotných zvířat můžeme zařadit také ustanovení uvádějící, že zvíře nemůže být prodáno či darováno osobě mladší patnácti let bez souhlasu zákonných zástupců (ust. § 13 odst. 4, písm. a) ZOZT).

ZOZT coby komplexní a formálně ucelená právní norma obsahuje ve svých ustanoveních také základní přehled státních orgánů ochrany zvířat (Ministerstvo zemědělství, Státní veterinární správa, orgány obcí s rozšířenou působností), jakož i souhrn správních deliktů, jejichž úprava a zařazení nebývá pro běžné zákony typické. ZOZT nejenže obsáhl jednotlivé definice, mnoho typizovaných situací a pojmů a samotnou problematiku ochrany zvířat proti týrání, ale taktéž ukládání sankcí včetně podrobné specifikace jejich výše.

Zákon rozděluje správní delikty v první řadě podle toho, kdo se jejich spáchání dopustí, tj. zda se jedná o fyzickou osobu, případně fyzickou osobu zvláštního postavení (např. chovatel či chovatel hospodářských zvířat) nebo osobu právnickou či fyzickou osobu podnikající. Dle klasifikace osoby pak také rozlišuje maximální výši možné finanční pokuty. Mezi správní delikty pak zákon řadí např. propagaci týrání, nezákonné usmrcení zvířete, porušení podmínek stanovených pro přepravu zvířete či nesplnění podmínek chovu.

⁵⁵ Důvodová zpráva zákona č. 89/2012, občanský zákoník. Dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

Správní delikty spáchané fyzickými osobami je možno pokutovat částkou až do výše 50. 000,- Kč v nejzávažnějších případech (ust. § 27 odst. 12, písm. c) ZOZT), pokud byly spáchány osobou právnickou či podnikající fyzickou osobou, pak až do výše 500. 000,- Kč. Kromě peněžitých sankcí ZOZT stanovuje i možnost uložení jiných typů trestů, jako je propadnutí zvířete nebo zákaz chovu zvířat až na dobu pěti let (ust. § 27b ZOZT), případně i uložení tzv. zvláštního opatření (ust. § 28a ZOZT).

Novely zákona na ochranu zvířat proti týrání

Ačkoliv byl ZOZT v minulosti novelizován již mnohokrát, patrně nejvýznamnější novelou, která měla značně pozitivní přínos, je zákon č. 359/2012 Sb., kterým se mění ZOZT s účinností od 1. 1. 2013. Jedná se nejen o zapracování dalších evropských předpisů týkajících se zejména pokusných zvířat, ale především o podstatné změny týkající se zakotvení možnosti propadnutí a zabránění týraného zvířete, rozhodnutí o předběžné náhradní péči (do doby přijetí rozhodnutí o zabránění či propadnutí zvířete) a přijetí další ze sankcí, jež umožňuje uložení zákazu chovu zvířat až na pět let. Do doby před účinností této novely bylo možné zbavení vlastnického práva majitele ke zvířeti pouze soudním rozhodnutím. S ohledem na současnou zdlouhavost rozhodující praxe českých soudů se jednalo o značně obtížnou a často nepoužitelnou cestu, neboť v případě většího počtu hospodářských zvířat nebylo v prostorových ani finančních možnostech obce, aby se o tyto postarala až do doby, kdy dojde k pravomocnému rozhodnutí ve věci samé. Předmětná novela zákona nyní jasně stanovuje, že vlastníkem propadlého či zabraněného zvířete se stává stát, jak je uvedeno v ust. § 27b odst. 4 ZOZT a v ust. § 27c odst. 2 ZOZT.⁵⁶ Pro obce či jiný příslušný orgán veřejné moci je tedy možné v případě uložení takového sankčního opatření nečekat na rozhodnutí soudu, ale téměř ihned takto získané zvíře umístit či prodat, neboť je to právě obec, která o zabránění či propadnutí zvířete rozhoduje ve správním řízení. Co se týče nově zakotvené sankce zákazu chovu, směřuje především k ochraně dalších zvířat, která by se ocitla ve vlastnictví takové osoby, která se již týrání dopustila, tj. aby se její chování již nadále neopakovalo. O zákazu chovu taktéž nerozhoduje soud, ale příslušná obec s rozšířenou působností. Novinkou je také možnost orgánů obce s rozšířenou působností nařídit utracení zvířete, a to v případě, že je zvíře příliš nemocné, slabé apod.

⁵⁶ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch., Ochrana zvířat v právu. 1. vyd. Praha: Academia, 2013.

Ve Sbírce zákonů byly rovněž vydány dvě vyhlášky, jež úzce souvisí se ZOZT, a to vyhláška č. 21/2013 Sb., o stanovení podmínek při chovu psů a koček a vyhláška č. 22/2013 Sb., o vzdělání na úseku ochrany zvířat proti týrání.

3.4 Porušení práv a povinností v oblasti ochrany zvířat

V případě, že dojde k porušení práv a povinností stanovených zákonem na úseku ochrany zvířat, nalezneme více právních předpisů, které v takové chvíli můžeme uplatnit. Vždy bude záležet na míře porušení a na závažnosti následků, které takovým porušením nastaly, a v důsledku toho je poté možné rozhodnout, zda se bude jednat o trestný čin či jiný správní delikt. V případě pochybností, zda je některé jednání trestným činem týrání zvířat dle trestního zákoníku, musíme zhodnotit, zda taková činnost splňuje veškeré skutkové znaky a v souhrnu tak naplňuje celou skutkovou podstatu zákonem definovaného trestného činu. Ne každé týrání zvířete tak bude trestným činem, např. nebude-li se jednat o zvlášť surový či trýznivý způsob týrání nebo bude-li splněna intenzita týrání, ale toto se nebude odehrávat na místě veřejném či veřejnosti přístupném. Obecně lze říci, že jednání vykazující znaky nebezpečného jednání či ohrožení společnosti jako takové bude trestným činem. V této části diplomové práce se autor zaměřil především na trestněprávní problematiku, tedy trestné činy související s týráním zvířat a několik příkladů správních deliktů dle zvláštních zákonů, neboť správní delikty stanovené ZOZT byly dostatečně popsány v kapitole věnované právě tomuto zákonu.

3.4.1 Trestní zákoník

V současné době je v České republice v platnosti a účinnosti v oblasti trestního práva, jež – jak bude vysvětleno a doloženo dále – má též úzkou souvislost s právní ochranou zvířat proti týrání, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“). Jedná se o poměrně mladou právní normu, která působí na našem území teprve od 1. 1. 2010 a díky ní došlo k navýšení trestních sazeb v některých případech až na dvojnásobek. Trestněprávní úprava platná do roku 2010 dále vůbec neobsahovala zvláštní členění trestných činů s rozdělením i na kategorii „Trestné činy proti životnímu prostředí“, kam nyní spadá právě i problematika, kterou se zabývá předkládaná diplomová práce. Konkrétně se jedná o hlavu VIII., ustanovení § 293 až § 308. Současně došlo i k začlenění zcela nového trestného činu, kterým je „Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti“ a které nalezneme v ustanovení § 303 TZ. V nové právní úpravě také došlo k přesnějšímu

vymezení skutkových podstat úmyslného týrání zvířete.⁵⁷ Pro začátek je nezbytné též uvést, že pojem „týrání“ není v TZ nijak blíže vymezen, a to přesto, že s ním tento zákon na mnoha místech pracuje. Závazná tedy zůstává definice ZOZT, kde je týrání taxativně vymezeno.

Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti

Zahrnutí právě uvedeného trestného činu Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti nám mimo jiné naznačuje, že stará trestněprávní úprava (tedy zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon) uvažovala pouze o takových trestných činech týrání zvířete, které byly způsobeny úmyslným jednáním a nikoliv „pouze“ z nedbalosti. Postihovány byly také toliko případy, kdy pachatel týral zvíře opakovaně nebo jej přímo utýral. Nyní lze tedy postihnout i taková jednání, která byla doposud řešena pouze jako přestupky, a to právě pro chybějící úmysl pachatele. Trestným činem samozřejmě nebude jakékoliv zanedbání péče o zvíře způsobené nedbalostí, avšak jen takové, které způsobí smrt zvířete či trvalé následky na jeho zdraví, tedy pouze nejtěžší z případů týrání zvířat z nedbalosti. Jak bychom mohli dovodit z hojných a často medializovaných případů, ale rovněž také z důvodové zprávy k TZ, jedná se zejména o případy, kdy osoba pečující o zvíře toto ponechá např. bez vody a potravy či v uzavřeném prostoru, a přestože zvíře přímo nebije nebo jinak bezprostředně fyzicky či psychicky netýrá, svou nedbalostí způsobí, že zvíře strádá, a to mnohdy i velmi dlouhou dobu. Ať už takový člověk odjede na rekreaci a zvíře ponechá zamčené v bytě, nebo prostě jen „zapomene“ dojet na pastvinu po několik týdnů a nechá zvířata bez základních životních potřeb, jedná se zcela jistě o nedbalost, která má pro zvíře závažné zdravotní následky a může dojít i k jeho úhynu.⁵⁸ Aby byly naplněny znaky skutkové podstaty tohoto nedbalostního trestného činu, je tedy třeba splnit nejen výše uvedenou podmínku ve formě následku, ale taktéž musí jít o zanedbání potřebné péče o zvíře z hrubé nedbalosti a musí jej způsobit ten, kdo zvíře vlastní nebo je povinen se o něj z nějakého jiného důvodu starat. Pokud bude pachatel odsouzen právě pro tento trestný čin, hrozí mu odnětí svobody až na šest měsíců, uložení zákazu činnosti či propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. V případě, že se takového jednání dopustí na větším počtu zvířat (tedy

⁵⁷ PRCHALOVÁ, Jana., Právní ochrana zvířat, 1. vyd. Praha: Linde, 2009.

⁵⁸ Důvodová zpráva zákona č. 89/2012, občanský zákoník. Dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

jestliže odpovědná osoba z hrubé nedbalosti způsobí smrt nebo trvalé následky na zdraví většímu počtu zvířat), bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.

Úmyslný trestný čin týrání zvířat

Co se týče úmyslného trestného činu týrání zvířat, jeho úpravu nalezneme v ust. § 302 TZ, jehož odst. 1 stanovuje, že trestného činu týrání zvířat se dopustí ten, kdo týrá zvíře zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo surovým a trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném. V takovém případě zákon umožňuje uložení trestu odnětí svobody až na dva roky, zákazu činnosti či propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty (což bude zřejmě právě týrané zvíře, popř. i jiná další zvířata ve vlastnictví pachatele). V odstavci 2 téhož ustanovení je pak uloženo, že přísnějšího potrestání (konkrétně odnětím svobody na šest měsíců až tři roky nebo zákazem činnosti) se dostane takovým osobám, které tak činí opakovaně nebo které tímto jednáním způsobí zvířeti trvalé následky či smrt, popř. jedná-li se o pachatele, který byl v posledních třech letech již odsouzen za trestný čin dle předchozího odstavce 1. Jedná-li se o týrání většího množství zvířat, hrozí pachateli takového činu ještě přísnější postih, a to odnětí svobody na jeden rok až pět let. Větším množstvím zvířat je pak dle výkladu Nejvyššího soudu myšleno více než sedm kusů zvířat.⁵⁹

Související ustanovení trestního zákoníku

Souvislost s problematikou ochrany zvířat nalezneme ovšem i v jiných částech TZ, přestože by to na první pohled nemuselo být patrné. Jedná se např. o případy ublížení na zdraví (dle ust. § 223 TZ) či způsobení těžké újmy na zdraví (ust. § 224 TZ), a to tehdy, způsobilo-li je právě zvíře. Jeho vlastník, popř. jiná osoba pověřená péčí o takové zvíře či dohledem nad ním, bude pak mimo jiné trestněprávně odpovědná za jednání zvířete. Je zde samozřejmě nutné prokázat, že ze strany takové osoby došlo k porušení povinnosti, jež ukládá zákon, a to i soukromoprávní norma jakou může být např. OZ. Zvířaty se TZ zabývá také u trestného činu Pytláctví (ust. § 304 TZ), které souvisí s ochranou práva rybářského a práva myslivosti nebo u trestného činu Šíření nakažlivé nemoci zvířat (ust. § 306 TZ). Další, byť pro tuto práci méně podstatné souvislosti nalezneme i v ust. § 299 a § 300 TZ (Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 657/2011 ze dne 15.6.2011.

rostoucími rostlinami, přičemž zde TZ rozlišuje mezi úmyslem a nedbalostí) či ust. § 305 TZ (Neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitkovost hospodářských zvířat).

3.5 Správní delikty dle ostatních zákonů mimo ZOZT

Při zacházení se zvířaty nebo některými jejich specifickými druhy, obchodování s nimi a při dodržování veterinárních podmínek může docházet k porušením mnoha zákonných povinností, přičemž příklady některých z nich jsou uvedeny níže. Jedná se o správní delikty spáchané podle jiných právních norem, než je již výše popsán ZOZT, které nedosahují intenzity nutné pro jejich označení za trestný čin.

S ohledem na přehlednost jsou členěny dle jednotlivých právních předpisů, ve kterých jsou upraveny:

• Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy

Tento zákon se – jak ostatně plyne již z jeho názvu – zaměřuje na ohrožené druhy živočichů a obchod s nimi, přičemž mezi tímto zákonem upravené správní delikty patří např. použití padělaných potvrzení či povolení, jež souvisí s obchodem se zvířaty řadícími se mezi ohrožené druhy, úmyslné poskytnutí nepřesných informací za účelem získání příslušného povolení na vývoz či dovoz zvířete či neprokázání původu zvířete tam, kde jej zákon považuje za nutné prokázat. Jako sankci zákon umožňuje uložení finanční pokuty, která může u nejzávažnějších případů dosáhnout výše až 500. 000,- Kč.

• Zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon

Stejně jako u předchozího právního předpisu, i zde nalezneme možnost ukládání peněžitých trestů, avšak jejich výše může být dokonce až 1. 000. 000,- Kč v případě právnických osob. Veterinární zákon obecně řeší zejména delikty vztahující se k nesplnění či porušení veterinárních podmínek, a to jak v samotném chovu zvířat, tak při obchodování s nimi nebo při jejich importu či exportu v rámci jiných zemí.

• Zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon

Jak napovídá již samotný název této právní normy, její zaměření je poměrně jednostranné. Zabývá se zejména zvířaty, jež jsou převážena přes hranice našeho státu, a to

jak v případech, kdy cílem jejich cesty je Česká republika, tak i tehdy, pokud tudy jen projíždějí nebo jsou z našeho území naopak vyvážena. Správním deliktem pak jsou taková jednání, která činí tyto převozy nezákonnými, např. z důvodu neplatné dokumentace či nedodržení přepravních podmínek. Sankcí může být pokuta až do výše 100. 000,- Kč.

- **Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**

Zákon se zabývá zejména chráněnými druhy zvířat a obecně jejich ochranou před poškozováním, zraňováním či usmrcováním a současně stanovuje podmínky pro jejich držení či chov. Porušení ustanovení tohoto zákona je možné postihnout pokutou až do výše 2. 000. 000,- Kč v případě právnických osob či fyzických osob podnikajících.

4. Praktická část

4.1 Problematika neregulovaných velkochovů zájmových zvířat

Na úvod této kapitoly je uvedeno několik statistik, díky kterým si můžeme uvědomit, proč je problematika velkochovu psů problémem a proč se nejedná o okrajovou záležitost, která by se mohla týkat jen hrstky lidí. Z mnoha ověřených zdrojů můžeme zjistit, že Česká republika bezesporu patří mezi velmoci „pejskařů“. Evropané mají ve vlastnictví odhadem asi 81 milionů psů a 99 milionů koček⁶⁰, z toho jen na našem území jsou to dle statistiky ČMKU dokonce 2 miliony psů, což znamená, že 43 % českých domácností chová alespoň jednoho psa.⁶¹ Jedná se tedy téměř o polovinu všech obyvatel, z čehož logicky vyplývá, že otázka chovu psů, způsob jejich prodeje a péče o jejich zdraví a životní pohodu je u nás každodenním tématem většiny lidí.⁶² Dle statistiky FCI tak v České republice v roce 2015 připadalo na sto obyvatel dokonce osmáct psů, což je poměrně vysoké číslo ve srovnání s jinými evropskými zeměmi, jako je např. Rakousko, kde je to pouhých sedm psů na sto obyvatel, či Belgie, kde se jedná jen o jednoho psa na sto obyvatel.⁶³

Obchod se zvířaty je dle odborníků třetím nejvíce výtěžným nelegálním obchodem, když první dvě příčky jsou obsazeny obchodem se zbraněmi a drogami. Už toto zjištění je samo o sobě alarmující, tím spíše, že se zde jedná o obchodování s živými bytostmi a současné vnitrozemské i nadnárodní regulativy jsou naprosto nedostačující.

4.1.1 Definice množírny

Pojem množírny byl ve své podstatě zaveden neziskovými organizacemi, útulky a laickou veřejností v reakci na vznik neregulovaných velkochovů, které u nás vznikají zejména v posledním desetiletí. Tento pojem nenalezneme nikde v české legislativě a není

⁶⁰ Prezentace s názvem *Puppy trade in Europe* ze dne 16. 9. 2016, přednesená Jamesem Pirnayem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

⁶¹ Prezentace s názvem *Jak vypadá množírna?* ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Martinou Načeradskou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

⁶² Ročně se v České republice utratí za krmení pro psy cca 8 miliard korun.

⁶³ Prezentace s názvem *Jak vypadá množírna?* ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Martinou Načeradskou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

nijak zákonně definován. Dle MVDr. Načeradské, jejíž přednáška⁶⁴ byla stěžejním zdrojem informací pro tuto část práce, zásadním problémem v praxi také bývá, že za množírnu může každý považovat trochu něco jiného a tak je těžké ji přesně charakterizovat. Nalezneme však několik společných znaků, které „typická“ množírna obvykle splňuje. Většina lidí si pojem množírny spojuje pouze se psy – a i v této práci budou psi hlavní skupinou zvířat, na kterou se autor zaměřil – ale je nutné si uvědomit, že v množírnách mohou být chovány i kočky, fretky, morčata či jakákoliv jiná módní zvířata, po kterých je zrovna aktuální poptávka.

▪ *Chov, který nerespektuje základní potřeby chovaných psů. Mnoho zvířat na příliš malém prostoru.*

Typickým znakem množírny jsou tzv. klecové chovy, kde je často velké množství psů drženo v klecích s minimem prostoru k pohybu. V klecích či bednách jsou psi natěsnáni, často nemají možnost se ani otočit. Klece jsou obvykle umístěny nad sebou v několika řadách, aby množitel ušetřil prostor a v množírně mohl současně držet co největší počet psů.⁶⁵ Je naprosto běžné, že množitel neuklízí výkaly v klecích, psy nečistí a velmi často jim ani nedává čerstvou vodu či krmivo v potřebném množství a kvalitě. Množírny bývají často umístěny ve sklepích či starých budovách, výjimkou tedy nejsou ani prostory, kde jsou psi zcela odříznuti od denního světla.

▪ *Feny produkují štěňata co nejčastěji bez ohledu na svůj zdravotní stav.*

Vzhledem k tomu, že primárním účelem množírny je pro množitele co největší zisk, připouští držené feny při každém jejich hárání, což u psů menších plemen může být až třikrát za rok. Feny tak nemají žádnou možnost se po předchozí březosti a porodu zregenerovat a nabýt alespoň nějakých sil, mnohdy jsou také jejich porody komplikované a doprovází je zdravotní problémy (např. krvácení, záněty dělohy apod.), které však množitel neřeší. Březí a kojící feny nedostávají adekvátní stravu, štěňata jsou jim velmi brzy odebírána a prodávána.

⁶⁴ Prezentace s názvem Jak vypadá množírna? ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Martinou Načeradskou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

⁶⁵ Tamtéž.

Feny produkující štěňata v takovýchto časových intervalech se velmi brzy dostanou do takového stavu (podvýživa, nemoci, celkové vyčerpání), že již další březosti jednoduše nejsou fyzicky schopny. Obvykle k tomu dojde již mezi třetím a čtvrtým rokem věku feny,⁶⁶ tedy v době, kdy by za normálních chovatelských podmínek teprve byla fenka nakryta a měla první vrh. Pokud již fena není schopna produkce štěňat, nepřináší již množiteli žádný zisk a dochází k jejímu vyřazení z množírny. V lepším případě se takto zdecimovaného psa ujme některá nezisková organizace či dobrovolník, častěji však osud zvířete skončí smrtí, ať již v důsledku zdravotního stavu či množitelovou rukou.

▪ *Štěňata jsou odebírána od matky ve velmi mladém věku, jsou nemocná a zcela nesocializovaná.*

Primárním cílem množitele je, jak už bylo řečeno, dosažení co nejvyššího finančního zisku, je pro něj tedy nejvýhodnější, aby štěňata odstavil od matky v co nejnižším věku a prodal je novým majitelům. Štěňata tak nemají kvalitní výživu z mateřského mléka po nezbytně dlouhou dobu a nejsou ani adekvátně dokrmována, z čehož pramení velký výskyt nemocí a nulová socializace, neboť jejich nervová soustava se v takovém případě nemůže správně vyvíjet.⁶⁷ Stejně jako ostatní psi žijící v množírně nemají žádný kontakt s lidmi, což se v pozdějším věku projevuje bázlivostí, děsem ze všech vnějších podnětů a mnohdy i agresivitou. Při příchodu k novým majitelům, kteří ve většině případů nejsou schopni poznat stáří psa a pouze vědí, že jde o štěně, mají tyto psi ještě stále sací reflex a chybí jim mléčné stoličky, což je jasným důkazem, že jsou ještě velmi malá a na odtržení od matky nebyla připravená. Obvykle jim bývá kolem tří týdnů.

Mezi nejčastější onemocnění a zdravotní problémy štěňat pocházejících z množíren patří zablešení, rýma, kašel, průjmová onemocnění (např. parvoviróza), extrémně špinavé uši či různé zdravotní defekty jako např. kýla, chybějící varle, nesrostlá lebeční kost a mnoho dalších.

⁶⁶ Prezentace s názvem Jak vypadá množírna? ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Martinou Načeradskou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

⁶⁷ Tamtéž.

- *Příbuzenská plemenitba a s tím související kumulace genetických vad.*

V kontrolovaném chovu např. chovatelské stanice pro psy s průkazem původu je naprosto standardním postupem provedení mnoha zdravotních a genetických vyšetření, která jsou obvykle stanovena příslušným kynologickým klubem s ohledem na fyziognomii jednotlivých psích plemen. Běžné bývá rentgenování kyčlí, ramenních kloubů, vyšetření očí a samozřejmě také ověření stupně příbuznosti mezi chovným psem a fenou. Množitel však nevyvalozí značné finanční prostředky na takováto vyšetření, a proto produkuje štěňata po rodičích s genetickými vadami, z nichž mnohé jsou dědičné, jako např. šedý zákal, dysplazie nebo epilepsie. Stejně tak nehledí na příbuznost jednotlivých psů a vznikají tak naprosto defektní štěňata, se kterými jejich noví majitelé následně stráví většinu jejich života v péči veterinárních lékařů, případně se takoví psi ani nedožijí dospělosti. Je nutné si uvědomit, že některé z nemocí, jimiž mohou tito psi trpět, jsou přenosné i na člověka, což je jen další aspekt nebezpečnosti spočívající v činnosti množitelů pro společnost.

- *Opakovaná inzerce na internetu, předání štěňat v nezvyklém prostředí.*

Množitele můžeme bezpečně identifikovat právě podle jeho inzertní činnosti, kdy opakovaně na různé inzertní weby či do novin vkládá nabídky prodeje štěňat, které se zde objevují v podstatě celoročně. Může se jednat o různá plemena (obvykle menšího vzrůstu, neboť taková jsou pro klecové chovy prostorově méně náročná), množitel může také používat pseudonymy či neuvádět celé své jméno, obvykle je ale jeho činnost dohledatelná např. podle telefonního čísla, které zůstává po delší dobu stejné, případně podle dalších indicií.⁶⁸

Na fotografiích, které jsou v inzerátech použity, jsou štěňata umístěna v hezkém prostředí a působí, že žijí s chovatelem v jedné domácnosti a je o ně řádně pečováno. Množitel ale nikdy nepozve potenciální kupující k sobě domů, předání štěňat probíhá často v nezvyklém prostředí, jako např. u benzinových pump, na parkovišti nebo jen přes plot množitelovy zahrady. Ke psu z množírny noví majitelé nikdy nedostanou písemnou kupní smlouvu.

⁶⁸ Prezentace s názvem Inzerce psů ze dne 22. 5. 2014, přednesená Karolínou Hájkovou na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

4.1.2 Definice množitele a jednotlivé typy množitelů

Stejně jako u definice pojmu množirny, i zde narážíme na problém uchopení tohoto termínu a jeho výklad, který je rozdílný u neziskových organizací, provozovatelů útulků či laické veřejnosti. Jako množitelé jsou mnohdy svým okolím vnímáni i takoví chovatelé, kteří sice produkují větší nebo i velké množství psů, ale přesto jsou ve svém chovu schopni zabezpečit vhodné a naprosto vyhovující podmínky, tj. psi mají dostatek prostoru, výživnou a kvalitní stravu, kontakt s lidmi a potřebná zdravotní vyšetření.⁶⁹

Níže je uveden stručný nástin jednotlivých typů množitelů.⁷⁰

• Velkoproducenti

Jedná se o tzv. typické množitele, kteří splňují všechny výše uvedené podmínky. Zvířata chovají např. ve stodole, prioritou je pro ně pouze dosažení co nejvyššího finančního zisku při vynaložení co nejnižších nákladů na štěňata a vše ostatní je pro ně nepodstatné, tedy i zdravotní stav zvířat či jejich welfare.

• Překupníci

Tato skupina vytváří odbytiště pro velkoproducenty. Mohou tak činit buď přímo na základě dohody s nimi, případně od nich psy vykupují prostřednictvím inzerátu a následně je přeprodávají dál a vydávají je za vlastní odchov, případně je vyvázejí na trh do zahraničí.

• Sběratelé

Lidé, kteří se původně zřejmě s dobrým úmyslem ujali několika nechtěných či opuštěných psů, kterým chtěli zajistit vhodný domov. Velmi často se jedná o osoby s psychickou poruchou, které následně „posbírají“ tolik zvířat, že se jim situace zcela vymkne z rukou a psi se mezi sebou nekontrolovaně množí.

⁶⁹ Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Aurikou Smolovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

⁷⁰ Prezentace s názvem Jak vypadá množirna? ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Martinou Načeradskou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

• Domáci malochoch

V podstatě se jedná o „běžné pejskaře“, kteří mají za to, že mají doma jedinečného psa či fenku a rádi by z nich udělali rodiče a měli další jedinečné štěně, případně jde pak o osoby, které v důsledku neinformovanosti razí heslo, že „každá fenka by měla mít alespoň jednou za život štěňata“. Velmi často se ale stává, že štěňat se narodí větší množství a je poměrně velký problém jim najít nové majitele pouze mezi rodinou či kamarády. Štěně se pak může velice snadno dostat právě k překupníkům či do některé z množíren a výjimkou nejsou případy, kdy tito domácí malochovatelé následně na inzertním webu objeví „své štěně“, které je dále nabízeno a přeprodáváno.

4.1.3 Vliv existence množíren na ekonomiku ČR, zdravotní aspekty

Důrazné zakročení proti činnosti množíren a do budoucna naprosté zamezení tohoto typu nelegálního podnikání by mělo být prioritou nejen pro ty, kdo doma nějaké zvíře mají, ale pro všechny české občany. Jak již bylo nastíněno výše, zvířata pocházející z množíren mají ve většině případů závažné zdravotní problémy, z nichž mnohé jsou velmi snadno přenositelné i na člověka. Ačkoliv je v České republice již řadu let vymýcena vzteklina díky povinnému očkování psů, neznamená to, že se zde nemůže znovu objevit např. právě dovozem psů z východních států a jak všichni jistě víme, tato nemoc může být pro člověka i smrtelná. Existuje však řada dalších onemocnění, viróz a parazitů, které člověku mohou v případě nákazy od zvířete způsobit velmi závažné zdravotní komplikace. Je evidentní, že v množírnách nejsou dodržovány ani minimální hygienické standardy a právě zde tedy hrozí riziko nákazy a vzniku možných epidemiologických ohnisek.

Proč konkrétně jsou množírny v České republice problémem?

- *Nedodržování základních podmínek pro chov zvířat, nálezová situace⁷¹*

Jak již bylo výše detailně popsáno, podmínky, ve kterých psi v množírnách žijí, jsou naprosto nevyhovující a v mnoha případech se zcela jistě jedná o týrání zvířat. Nedostatečný prostor, nekvalitní strava, chybějící kontakt s člověkem, opomíjení zdravotních problémů zvířat, usmrcování nepotřebných fen, nulová hygiena a masová

⁷¹ Prezentace s názvem Možnost identifikačního označování psů a vytvoření minimálního standardu pro jejich chov ze dne 16. 9. 2016, přednesená Vladimírou Tichou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

produkce štěňat ve špatném fyzickém i psychickém stavu jsou těmi nejpalčivějšími problémy. Stranou nemůžeme ponechat ani výše popsaná rizika nákazy rozličnými nemocemi, které mohou postihnout i člověka.

- *Ekonomická situace*

Dle vyjádření pracovníků veterinární správy, veterinárních lékařů či aktivistů z neziskových organizací na pomoc psům nenalezneme jediného množitele, který by svou činnost provozoval legálně, tj. v souladu s příslušnými právními normami a který by tudíž splnil veškeré ohlašovací a daňové povinnosti.⁷² Množitelé se tedy kromě neplacení místních poplatků ze psů příslušným obcím dopouštějí i daňových úniků, o jejichž výši se můžeme pouze dohadovat. Současně nelze opomenout značnou finanční zátěž, která postihuje budoucí vlastníky psů produkovaných množiteli, představující zejména náklady vynaložené na zdravotní péči, často zdlouhavou léčbu a chronická onemocnění, jež psy z množíren nezbytně doprovázejí. Jak bylo výše uvedeno, množitelé často své již neproduktivní feny darují, opouštějí či přímo usmrcují, přičemž v případě opuštěných psů (můžeme sem jistě zařadit také zdravotně závadná štěňata z množíren) se ekonomická zátěž projevuje i ve vztahu k útulkům, neboť právě tam se opuštění psi umísťují. V případě městských či obecních útulků se pak přímo jedná o státní výdaje, jež hradí občané ze svých daní a poplatků.

Příklad z praxe:⁷³

Slečna Karolína Hájková se intenzivně zabývá ochranou zvířat, spolupracuje s útulky pro opuštěná zvířata. Ve snaze zapojit se a pomoci zlepšit životní podmínky zejména psů začala sledovat internetové inzerce, na kterých se nabízejí k prodeji zvířata, se zaměřením na psy a nelegální překupníky. Důkladně zmonitorovala příjmy jedné z překupnic se psy neznámého původu, přičemž zjistila, že zisky jedné osoby se pohybují v řádu statisíců ročně.

⁷² Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Ivem Straussem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

⁷³ Prezentace s názvem Inzerce psů ze dne 22. 5. 2014, přednesená Karolínou Hájkovou na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

Ve svém vyhledávání na webových inzertních fórech se zaměřila na nabídky psů módních ras bez průkazu původu či jejich křížence, a to na území Prahy. Na případu konkrétní osoby, tj. překupnice z Prahy, kterou sledovala více než dva roky, můžeme zcela jasně vidět, jaký je finanční obrat tohoto typu množitelů a jak ve skutečnosti vypadá jejich činnost. Přestože se překupnice snažila měnit telefonní číslo či svou emailovou adresu, byly její inzeráty vždy snadno rozpoznatelné, ať již podle lokality, typu psů nebo podle fotografií, na kterých se opakuje stejný interiér a doplňky. V průběhu monitoringu bylo zjištěno, že tato konkrétní množitelka si vydělá více než 100. 000,- Kč měsíčně, přičemž své příjmy žádným způsobem nedaní.

Překupnice se zaměřovala především na psy malých plemen a jejich křížence jako je např. čivava, pudl, havajský psík, jorkšírský teriér či maltézský psík. U všech inzerátů uvedla, že štěňata vyrůstají v domácnosti s dětmi, jsou „vymazlená“, mají kvalitní stravu a jsou odčervená. Cena za jedno zvíře se pohybovala v řádech několika tisíců korun. Slečna Hájková se při bližším zkoumání tohoto konkrétního případu také zkontaktovala s několika kupujícími, kteří si právě od dotyčné překupnice zakoupili psa a poté řešili vleklé zdravotní problémy. Následně byla také kontaktována slečnou, kterou bychom mohli zařadit do skupiny „Domácí malochovy“ a která uvedla, že překupnici prodala pejsky s ujištěním, že je dotyčná má pro sebe a svou maminku, aby následně zjistila, že štěňata byla obratem přeprodána dál. Na základě této informace se podařilo objevit další množství inzerátů, za jejichž zveřejněním stála právě sledovaná překupnice.

Tabulka č. 1: míra četnosti vkládání inzerátů - prodej štěňat na internetu⁷⁴.

	DATUM	POČET	CO	CENA	CENA CELKEM cca.	
1	25.9.	1	fena jorkšířský teriér 23 měs	dohodou	1 000	
2	3.10.	min 2	jorkšířský teriér	3 500	7 000	
3	8.10.	2	shitz/kavalír	1 000	2 000	
4	10.10.	1	m:ruská bolonská o: neznámí	2 500	2 500	
5	11.10.	3	čivava/ bolonka	2 000	6 000	
6	17.10.	min 3	čivava/ jack russel	1 500	4 500	
7	22.10.	3	srnčí ratlík - trpasličí pinč	1 800	5 400	
8	22.10.	5	m: bolonský psík o:čivava	1 800	9 100	
9	27.10.	3	m: bořinek o:neznámí	2 300	6 900	
10	29.10.	min 2	jack russel/ trp. Jezevčík	1 500	3 000	říjen : 47 400,-
11	1.11.	min 2	m: shitzu o : shitzu/ jezevčík	1 000	2 000	
12	5.11.	3	m:shitzu/maltezak o:neznají	1 000	3 000	
13	10.11	3	dlouhosrstá čivava	5000	15 000	
14	12.11	min 2	anglický kokršpaněl bez pp	2 500	5 000	
15	21.11.	min2	kříženci jorkšíra	1 800	3 600	
16	27.11.	2	kříženci jorkšíra	1 500	3 000	
17	27.11.	1	Jorkšířský teriér	2 500	2 500	
18	30.11.	min 2	Jorkšířský teriér / pudlík	2 000	4 000	listopad : 38 100,-
19	3.12.	1	trpasličí pudl	3 500	3 500	
20	5.12.	min 4	m:čivava o:neznámí	1 800	7 200	
21	5.12.	2	jorkšír / trpasličí jezevčík	1 500	3 000	
22	11.12.	6	m: křížená čivava o: čivava	2 000	12 000	
23	17.12.	2	kříženci golddust jorkšíra	1 500	3 000	
24	20.12.	1	čivava / jrt	2 000	2 000	prosinec :30 700,-
25	5.1.	min 2	Maltézáček bez pp	3 000	6 000	
26	5.1.	1	m:křížená čivava a o: čivava	2 500	2 500	
27	8.1.	2	mops/jork	2 000	4 000	
28	10.1.	min 1	kříženci čivavy	1 500	1 500	
29	11.1.	min 3	jork	4 500	13 500	
30	11.1	1	pudlík x Havanský psík	2 500	2 500	
31	12.1.	2	jork/maltézák	2 000	4 000	
32	12.1.	min 2	shih-tzu	1 500	1 500	
33	17.1.	2	čivava/maltézák	2 300	4 600	
34	17.1.	3	čivava	3 000	9 000	
35	21.1.	4	čivava/york	2 500	10 000	
36	23.1.	min 2	pražský krysařík	2500 - 3 300	5 800	
37	23.1.	1	čivava (jiná než 17.1.	3 900	3 900	
38	23.1.	2	york/trpasličí jezevčík	2 300	4 600	
39	24.1.	min 2	jezevčík dlouhosrstý trpasličí	2 500	5 000	
40	25.1.	3	čivava/ bolonský psík	2 300	6 900	
41	25.1.	min 2	xork/čivava	2 500	5 000	
42	25.1.	min 2	čivava	3 900	7 800	
43	26.1.	2	shitzu	2 500	5 000	
44	27.1.	1	čivava dlouhosrstá	3 500	3 500	
45	27.1.	1	bolonský / čivava	2 300	2 300	
46	28.1.	2	york	4 000	8 000	
47	31.1.	3	čivava	3-5 000	10 000	leden 126 900,-
48	10.2.	5	čivava	3-5 000	15 000	
49	12.2.	1	čivava	4 000	4 000	
50	21.2.	1	čivava	7 000	7 000	
51	21.2.	1	čivava	6 000	6 000	
52	21.2.	7	čivava	4-6 000	28 000	
53	22.2.	7	x čivava	3-3 500	21 000	
54	23.2.	1	york	4 500	4 500	
55	25.2.	6	čivava	4-7 000	30 000	únor 115 500,-
						Hodnota celkem cca : 358 600,-

Tabulka č. 1 zobrazuje míru četnosti vkládání inzerátů týkajících se prodeje štěňat na internet a jejich prodejní cenu po dobu cca 5 měsíců, přičemž z ní lze vyčíst, že za necelých pět měsíců, po které byla činnost překupnice monitorována na základě zveřejňování inzerátů na prodej štěňat, se této osobě podařilo vydělat cca 358. 600,- Kč, což představuje její v podstatě čistý příjem, neboť zde nedošlo k žádnému zdanění a náklady na chov psů byly pro ni nulové, neboť tyto pouze nakupovala a přeprodávala.

⁷⁴ Prezentace s názvem Inzerce psů ze dne 22. 5. 2014, přednesená Karolínou Hájkovou na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

- *Trestněprávní oblast*

Pomineme-li problematiku trestných činů týrání zvířat, dopouštějí se množitelé kromě trestné činnosti v oblasti daňové i mnoha dalších protiprávních jednání, jako jsou např. podvody při prodeji štěňat (falšování očkovacích průkazů, uvedení v omyl ohledně věku či zdravotního stavu zvířete, zastírání skutečného původu psa apod.) nebo následné situace vznikající v důsledku chybějící socializace psa, jako jsou např. případy pokousání zvířetem apod.⁷⁵

- *Mezilidské vztahy*

Přestože jde spíše o okrajový problém týkající se zejména konkrétních jedinců, nelze jej v tomto výčtu opomenout. Jedná se zejména o případy, kdy má člověk ve svém okolí nebo přímo v sousedství množitele či výše popsaného sběratele psů, což se může stát každému a bohužel cest k vyřešení takové situace není příliš mnoho.

4.2 Nelegální vývoz zvířat z ČR do západních zemí

Skutečnost, že nelegální vývoz zvířat, a to dle zaměření diplomové práce zejména psů, je aktuálním problémem mnoha evropských zemí, dokládají i jednání na půdě Evropského parlamentu, kde např. v únoru roku 2016 proběhla debata vyvolaná německými poslanci, jež se týkala právě ilegálního a nekontrolovaného transferu zvířat v rámci Evropské unie.⁷⁶ Dle vyjádření přítomných poslanců, kteří použili i slovo jako „zoobyznys“ či „zoomafie“, se jedná o jeden z nejlépe organizovaných zločinů v Evropě, který je současně po obchodu s drogami a zbraněmi také finančně nejvýnosnějším. Výsledkem právě uvedeného jednání Evropského parlamentu bylo přijetí nezávazné deklarace, na jejímž základě by měly započít práce na vytvoření účinného ochranného a regulačního systému, který by měl mj. zahrnovat opatření typu povinné registrace zvířat na národních úrovních s následným propojením databází v rámci celé EU.

⁷⁵ Prezentace s názvem Možnost identifikačního označování psů a vytvoření minimálního standardu pro jejich chov ze dne 16. 9. 2016, přednesená Vladimírou Tichou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

⁷⁶ Prohlášení Jiřího Pospíšila, poslance Evropského parlamentu na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy? Ze dne 16. 9. 2016.

4.2.1 Důvody protiprávnosti transferu psů v rámci EU

Prvním a pravděpodobně i nejvíce závažným důvodem nelegálnosti převozu psů přes hranice evropských zemí je zásadní *porušování welfare převážených zvířat*. K nedodržování zásadních hygienických, zdravotních, prostorových i sociálních podmínek dochází nejen při samotném vývozu, ale již přímo v jednotlivých chovech, kde jsou štěňata produkována. Dle Birgitt Thiesmann z německé neziskové společnosti Four Paws⁷⁷, pochází převážná většina štěňat dovážených do západních zemí Evropy právě z množíren, tedy z neregulovaných klecových velkochovů, které jsou definovány výše. Feny zde rodí štěňata několikrát ročně, většinou jsou pak samy nahrazovány ve věku čtyř až pěti let, přičemž štěňata jsou matkám odebírána velice brzy a ve značně nevyhovujícím psychickém i fyzickém zdravotním stavu.⁷⁸ Mnohdy jsou převážena štěňata ve věku pouhých několika týdnů naskládána do beden, tašek či přepravek pro kočky, a to bez dostatku prostoru, jídla, vody i čerstvého vzduchu. Převoz je povětšinou uskutečňován na poměrně velké vzdálenosti několika set kilometrů, zpravidla k hranicím s cílovým státem, kde dochází k předání zvířat nezodpovědným obchodníkům či k jejich umístění do zverimexů. K odhalení takto fungujících vozidel dochází spíše náhodně, a to buď při namátkových silničních kontrolách, nebo v případě automobilových havárií.⁷⁹

Příklad náhodného zachycení nelegálního vývozce štěňat:⁸⁰

V červenci roku 2013 bylo německou dálniční policií zastaveno osobní vozidlo s českou poznávací značkou, přičemž důvodem zastavení automobilu policejní hlídkou bylo úplné zamlžení vnitřních skel (oken) vozu zevnitř. Ve vozidle bylo následně policisty objeveno celkem 78 štěňat ve věku 4 – 6 týdnů. Tato zvířata trpěla ve velmi stísněných boxech bez jídla a vody.⁸¹ Policií bylo dále zjištěno, že pětapadesátiletý řidič měl namířeno do Belgie, tj. s takto umístěnými štěňaty plánoval cestu delší než 900 km.

⁷⁷ Prezentace s názvem *Ilegal Puppy Trade in Europe* ze dne 22. 5. 2014, přednesená Birgitt Thiesmann na odborné konferenci s názvem *Stát a ochrana zvířat*.

⁷⁸ Fotodokumentace je Přílohou č. 2 této práce.

⁷⁹ Fotodokumentace je Přílohou č. 3 této práce.

⁸⁰ Prezentace s názvem *Ilegal Puppy Trade in Europe* ze dne 22. 5. 2014, přednesená Birgitt Thiesmann na odborné konferenci s názvem *Stát a ochrana zvířat*.

⁸¹ Fotodokumentace je Přílohou č. 4 této práce.

Štěňata byla přepravci okamžitě odebrána a umístěna do psiho útulku, kde jich však i přes intenzivní lékařskou péči mnoho uhynulo, pravděpodobně na parvovirozu. Následným šetřením německé policie bylo zjištěno, že řidič – množitel, je veterinárním lékařem, jenž byl v ČR již několikrát souzen.

Značným rizikem, jež vzniká při činnosti těchto nelegálních převozců, je **riziko zdravotní**, tedy možný přenos mnoha různých nemocí či parazitů, a to nejen na jiná zvířata, ale i na člověka. Jedná se zejména o parvovirozu či vzteklinu. Dle zjištěných informací není žádnou zárukou očkovací průkaz zvířete či jeho zvířecí pas, neboť tato **dokumentace bývá ve většině případů falešná či zcela chybí**.

Posledním z problémů je i obcházení či přímo **nedodržování evropských směrnic a nařízení**, které v této oblasti můžeme aplikovat. Od roku 2010, kdy došlo ke změně definice pojmu „obchodního pohybu zvířat“ nařízením Komise EU č. 388/2010, již tento termín zahrnuje jak komerční převoz zvířat pro obchodní účely (tedy podnikatelskou činnost), tak i přepravu více než pěti psů bez obchodního záměru. Důvodem pro nastavení takto tvrdých pravidel byla zejména snaha zabránit nelegálním transferům se štěňaty z množíren, které byly nazývány neobchodními, čímž docházelo ke zneužívání mírnějších forem regulace za účelem zakrytí ilegálního vývozu štěňat.⁸²

V současné době je zakotvena řada povinností, které je třeba při příhraničním převozu zvířat dodržovat, přičemž právě ty jsou množiteli nejčastěji porušovány. Mezi tyto povinnosti patří zejména:⁸³

- *zaznamenat číslo pasu zvířete, identifikaci akreditovaného vozidla a veterinární osvědčení o zdravotní nezávadnosti zvířete do Evropského veterinárního informačního systému TRACES*
- *zvíře musí být identifikovatelné na základě čipu či tetování*

⁸² Pro nekomerční přesuny zvířat v rámci EU platily do roku 2010 tzv. „lehké“ směrnice (konkrétně nařízení č. 998/2003 o neobchodních přesunech psů, koček a frettek), kdy byl pro transfer zvířat vyžadován pouze pas zvířete, označení zvířete čipem či tetováním a doklad o očkování zvířete proti vzteklině. Pro komerční obchod bylo v platnosti více směrnic, např. směrnice 92/65/EHS a 90/425/EHS o bezpečnosti potravin v případě dovozu živých hospodářských zvířat či směrnice o dopravě, tj. nařízení č. 1/2005.

⁸³ Prezentace s názvem Obchod se štěňaty v Evropě: Právní a politický rámec v EU ze dne 22. 5. 2014, přednesená Sophií Duthoit na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

- *při převozu musí být zvířeti podávána voda každých 8 hodin a krmivo každých 24 hodin*
- *zvíře nesmí vykazovat žádné známky onemocnění*
- *psi musí být očkováni proti vzteklině a psince (kromě štěňat mladších tří měsíců, kde je naopak vyžadován doprovod jejich matky a potvrzení, že se štěňata narodila v místě původu a neměla žádný kontakt s volně žijícími živočichy)*

Problémem však i nadále zůstává skutečnost, že i dnes jsou zvířata v rámci legislativy EU stále chápána jako pouhé zboží a dokud tomu tak bude, je cesta k nápravě značně složitá.

4.2.2 Rozdělení států Evropy dle role v systému nelegálního prodeje zvířat

Dle několika výzkumů neziskových organizací zaměřených na pomoc zvířatům, z nichž jeden bude prezentován i v této kapitole, můžeme rozdělit jednotlivé státy Evropy do tří kategorií, a to na země, které štěňata produkují, na ty, které je vykupují a na země, přes které se zvířata přepravují.⁸⁴

Česká republika v současné době spadá mezi země vyvážející štěňata do zahraničí, přičemž v odhadovaném množství takto vyvezených štěňat patří mezi evropskou špičku spolu se Slovenskem, Rumunskem, Maďarskem a Polskem. Cílovými státy jsou pak zejména Velká Británie, Francie, Německo, Rakousko, Dánsko, Švýcarsko či Lucembursko. Přepravními zeměmi, tedy takovými, které nelegální vývozce štěňat obvykle pouze projede, jsou např. Belgie či Nizozemí.⁸⁵

Důvodem výše uvedeného rozdělení jednotlivých evropských zemí na tyto skupiny je především poptávka kupujících po štěňatech a současně jejich ochota za ně zaplatit vyšší cenu. Níže je přiložena ilustrační tabulka č. 2⁸⁶, ze které je patrné, kolik stojí štěně v České republice a na Slovensku (tj. v zemích vývozních) a jaká je kupní cena téhož štěněte ve zverimexech západní Evropy. Částky, které mohou kupující uhradit za štěně v těchto cílových zemích, jsou mnohonásobně vyšší, což nelegálním vývozcům umožňuje získat značný finanční zisk, který může dosáhnout i 983%.

⁸⁴ www.carodog.eu

⁸⁵ www.stoppuppytraders.org

⁸⁶ **Prezentace s názvem Obchod se štěňaty v Evropě** ze dne 16. 9. 2016, Jamesem Pirnayem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Tabulka č. 2: cena štěňat⁸⁷

Plemeno	Cena v ČR (EUR)	Cena v SK (EUR)		Průměrná cena v petshopu v zahraničí (EUR)	Zisk (EUR)
Akita inu	167,69	-	-	609,80 - 1 067,14	264% - 536%
Baset hound	160,07	-	137,20	533,57 - 686,02	233% - 329%
Berger allemand	106,71	-	91,47	381,12 - 457,35	257% - 329%
Bouledogue anglais	487,84	-	-	990,92 - 1 981,84	103% - 306%
Bouvier bernois	167,69	-	-	609,80 - 914,69	264% - 445%
Boxer	129,58	-	137,20	381,12 - 533,57	194% - 312%
Chihuahua	167,69	-	-	914,69 - 1 372,04	127% - 718%
Dalmatien	106,71	-	114,34	381,12 - 457,35	257% - 329%
Doberman	106,71	-	121,96	381,12 - 457,35	257% - 329%
Labrador noir	121,96	-	137,20	533,57 - 762,25	338% - 525%
Malemute d'Alaska	121,96	129,58	-	533,57 - 762,25	338% - 525%
Mâtin de Naples	213,43	221,05	243,92	914,69 - 1 524,49	329% - 614%
Pékinois	137,20	137,20	152,45	457,35 - 609,80	233% - 344%
Saint-Bernard	167,69	167,69	182,94	609,80 - 914,69	264% - 445%
Shih-Tzu	137,20	144,83	152,45	457,35	233%
Siberian Husky	106,71	152,45	121,96	533,57 - 762,25	400% - 614%
Terre-Neuve	167,69	182,94	-	609,80 - 762,25	264% - 355%
Yorkshire terrier	182,94	190,56	259,16	381,12 - 1 981,84	108% - 983% ⁸⁸

V roce 2013 se německá iniciativa Four Paws rozhodla prostřednictvím obsáhlého vyšetřování uceleně zmonitorovat situaci týkající se transferů štěňat v oblasti Evropy.⁸⁸ Po více než osmi měsících intenzivního výzkumu se jim následně podařilo identifikovat třicet mezinárodních přepravních cest a současně ukázat, jak ve skutečnosti obchodování se štěňaty funguje. Výsledná zjištění jsou zobrazena na obrázku č. 1, kde jsou znázorněny jak jednotlivé přepravní trasy, tak současně definovány státy, které jsou pro produkci a následný vývoz štěňat v rámci Evropy klíčové. Z mapy můžeme vidět, že se jedná o výše zmiňované Slovensko, Maďarsko, Rumunsko, Polsko a v neposlední řadě samozřejmě také o Českou republiku.

⁸⁷ **Prezentace s názvem Obchod se štěňaty v Evropě** ze dne 16. 9. 2016, Jamesem Pirnayem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

⁸⁸ **Prezentace s názvem Illegal Puppy Trade in Europe** ze dne 22. 5. 2014, přednesená Birgitt Thiesmann na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

Obrázek č. 1 transfery štěňat v Evropě⁸⁹

Současně bylo tímto výzkumem podloženo, že v těchto zemích, kde jsou štěňata produkována, jsou obecně psi prodáváni za poměrně nízké kupní ceny a v případě, že spolu se zvířetem obdrží kupující také potřebnou dokumentaci a doklady o vakcinaci, je tato mnohdy zfalšovaná. Na základě zjištěných údajů, které byly následně zveřejněny, se organizaci Four Paws podařilo mj. přesvědčit některé internetové inzertní portály k omezení nabídky štěňat s neověřeným původem, přičemž jako příklad je možné uvést internetový server eBay, který při vyhledávání inzerce se štěňaty uživateli nejdříve nabídne webovou stránku s informacemi o původu štěňat a s varováním před množiteli spolu s odkazem na webové stránky organizace Four Paws.

4.3 Orgány ochrany zvířat a jejich kompetence s důrazem na praktickou činnost

Řídicím a zastřešujícím orgánem ochrany zvířat je Ministerstvo zemědělství, jež zřizuje Ústřední komisi pro ochranu zvířat, velice důležitým a v praxi zřejmě nejvíce potřebným orgánem ochrany zvířat je Státní veterinární správa a jí podřízené krajské veterinární správy (resp. na území Prahy pak Městská veterinární správa na úseku ochrany zvířat), které vykonávají vlastní dozor nad chovateli a majiteli zvířat, zejména pak kontrolují dodržování zákonných předpisů a požadavků týkajících se chovu zvířat. V neposlední řadě jsou to pak orgány obcí s rozšířenou působností, tedy obecní úřady,

⁸⁹ **Prezentace s názvem *Illegal Puppy Trade in Europe*** ze dne 22. 5. 2014, přednesená Birgitt Thiesmann na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

kteře rozhodují ve správním řízení na základě podnětů předaných veterinární správou a obce, které mají ve své kompetenci zřizování a provozování útulků pro opuštěná a toulavá zvířata.

4.3.1 **Ministerstvo zemědělství**

Nejvyšším orgánem v oblasti ochrany zvířat je Ministerstvo zemědělství. Primárně se řídí zákonem č. 2/1969 Sb., o zřizení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, který se v odborných kruzích též zkráceně nazývá „kompetenční zákon“. Jak již bylo uvedeno výše, Ministerstvo zemědělství zřizuje Ústřední komisi pro ochranu zvířat, která je odborným poradním orgánem ministerstva na úseku ochrany zvířat. Komise dále zřizuje jednotlivé výbory, jež se zaměřují na specifické skupiny zvířat, a to na zvířata hospodářská, volně žijící, pokusná a na zvířata v zájmových chovech.⁹⁰ Komise také vydává stanoviska a názory k některým problematickým otázkám týkajícím se ochrany zvířat, když takto dne 1. 12. 2016 vydala také Stanovisko k tzv. množárnám psů.⁹¹ V něm se mimo jiné zaobírá i skutečností, že mezi množitele spadají i lidé, jež tak nečiní za účelem dosažení zisku, ale právě tzv. sběratelé, kteří psy schraňují a ti se jim následně nekontrolovaně přemnoží mezi sebou. Ve zmiňovaném stanovisku nalezneme také návrh několika možných kroků, které by mohly přispět ke zlepšení současné situace a kterými se budou zabývat další části této práce.

Návrh novely veterinárního zákona

Z pohledu odborné i laické veřejnosti ovšem Ministerstvo zemědělství nevykonává natolik viditelnou a pro praxi přínosnou činnost, aby bylo možné zde popsat praktický dopad jeho práce. Tato podkapitola se proto zaměří na jednu z novinek, která souvisí s činností množíren a jejímž tvůrcem je právě Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“). Jedná se o tiskovou zprávu ze dne 11. 7. 2016, kterou MZe vydalo pod titulkem: Klíčová novela veterinárního zákona zastaví takzvané množírny psů“. V prohlášení MZe bylo dále uvedeno, že „plánovanou novelou se zarazí neetický obchod se zvířaty provázený jejich utrpením, tedy množírny psů. Každý, kdo bude chovat více než pět fenek, bude mít

⁹⁰ <http://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/kontakty/ustredni-komise-pro-ochranu-zvirat/>

⁹¹ Stanovisko Ústřední komise pro ochranu zvířat k takzvaným množárnám psů, dostupné na: <http://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/publikace-a-dokumenty/stanoviska-a-nazory/>

zároveň povinnost nahlásit to veterinární správě. Tím získáme lepší přehled, jak kdo se zvířaty zachází.“⁹² Na první pohled veřejnost zcela jistě kvituje snahu MZe zapojit se do řešení problematiky množiren, předložená novela však jistě nebude tou správnou cestou, neboť ve své podstatě nepřináší nic nového, naopak např. sankce, jež bude na jejím základě možné uložit, jsou směšně malé proti postihům již existujícím.

V současné chvíli je v České republice povinná se u Státní veterinární zprávy registrovat každá osoba s živnostenským oprávněním (dále jen „živnostník“), která „chová zvířata určená pro zájmové chovy pro účely obchodu s nimi nebo s těmito zvířaty obchoduje“. V navrhované novele pak nově vzniká registrační povinnost také pro tzv. neživnostníky (tedy osoby bez živnostenského oprávnění), kteří chovají minimálně pět fen starších 12 měsíců. Ve vztahu k již existujícím chovatelům – živnostníkům by se tedy nic nezměnilo. S ohledem na skutečnost, že provoz množírny má bezesporu charakter živnosti (tj. zejména soustavná činnost za účelem dosažení zisku), není novela směřována primárně právě na množírny, a tudíž nic neřeší, neboť množitelé mají registrační povinnost již nyní podle stávající právní úpravy.

Dalším velice významným argumentem je nepochopitelné ustanovení o konkrétním počtu fen ve vlastnictví jedné osoby, které v praxi nebude vůbec možné jakýmkoliv způsobem zkontrolovat. V konkrétním případě je pak vždy možné např. inspektorovi veterinární správy sdělit, že v mém vlastnictví je pouze jedna fena, zatímco další čtyři vlastní můj příbuzný nebo jsou prostě feny u mne jen na návštěvě. Nehledě na skutečnost, že novela vůbec nereflektuje držení malých štěňat, kastrovaných či naopak starých a nemocných fen.

Co se týče výše zmiňovaných sankcí pro množitele, které nám přináší navrhovaná novela MZe, opět zde není jasný žádný pozitivní přínos. Dle současné legislativy se množitel dopouští hned několika správních deliktů, jako je např. provozování množírny bez živnostenského oprávnění (ust. § 62 odst. 4, písm. d) živnostenského zákona), kde mu hrozí pokuta až do výše 750. 000,- Kč nebo v případě existence živnostenského oprávnění, ale nesplnění povinnosti nahlásit se u Státní veterinární správy se dopouští správního

⁹² Prezentace s názvem Nefunkční registrace chovů v ČR ze dne 16. 9. 2016, přednesená Mgr. Markem Voršilkou ze spolku OBRAZ – Obránci zvířat na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

deliktu dle ust. § 27a odst. 9 ZOZT s možnou pokutou až 200. 000,- Kč.⁹³ Novela pak zakotvuje pouze peněžitou sankci do maximální výše 10. 000,- Kč v případě neregistrovaného chovu alespoň pěti fen bez prokázání komerčního charakteru. S ohledem na již existující poměrně vysoké postihy je takto nastavená pokuta naprosto nedostačující.

4.3.2 Státní veterinární správa

Státní veterinární správa (dále jen „SVS“) je svou funkcí a rozložením pravomocí spolu s obcemi s rozšířenou působností nejdůležitějším orgánem v oblasti dozoru nad ochranou zvířat proti týrání. Je zřízena na základě zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči (veterinární zákon) jako správní orgán spadající pod MZe a současně nejvyšší orgán veterinární správy s celorepublikovou působností.⁹⁴ Celkem se člení na 14 Krajských veterinárních správ příslušných pro jednotlivé kraje, přičemž pro Prahu je to nikoliv krajská, ale Městská veterinární správa.

Jelikož tato část diplomové práce je částí praktickou, zaměřuje se autor na problémy vznikající v praxi v souvislosti s činností SVS, případně jejich poboček, a to zejména ve vztahu k množírám a vývozu psů do zahraničí.

Rozdělení chovu většího počtu psů dle Státní veterinární správy

Pracovníci SVS rozčleňují chovy většího počtu psů na několik skupin:⁹⁵

- *Evidované chovy obchodující se psy*

Jedná se o chovy, které jsou SVS pravidelně kontrolovány, a to minimálně jednou ročně. Dle pracovníků SVS sem spadají zejména chovatelé s obchodní činností v rámci Evropské unie, případně ti, kteří zvířata prodávají v určených prostorách. V této skupině jsou pochybení spočívající v nevhodných podmínkách chovu spíše výjimečné.

⁹³ V České republice je dle Registru živností aktuálně 1739 aktivních živností v oblasti „obchod se zvířaty pro zájmové chovy“. Dle sdělení Státní veterinární správy je zaregistrováno pouze 49 komerčních chovů psů. Je zřejmé, že ne všechny aktuální živnosti se týkají pouze chovu psů, avšak zcela bezpochyby jich bude více než 49 a většina živnostníků tedy nesplnila registrační povinnost vůči Státní veterinární správě.

⁹⁴ <https://www.svs.cz/>

⁹⁵ Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Aurikou Smolovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

▪ *Klasické chovatelské stanice pro psy s průkazem původu*

Obvykle fungující chovatelské stanice, které jsou mj. pod dohledem některého z kynologických chovatelských klubů (např. Klub chovatelů belgických ovčáků), většinou kladou velký důraz na zdravotní stránku chovaných psů a jsou zodpovědní. Mohou to být chovatelé s živnostenským oprávněním nebo bez něj. Téměř nikdy zde pracovníci SVS nezjistí porušení ZOZT či souvisejících právních norem.

▪ *Chovy s kontrolovanou produkcí štěňat bez průkazu původu určených pro další chovatele*

V této kategorii již můžeme častěji nalézt chovatele, kteří nedodržují základní podmínky pro chov psů, ať již prostorové, zdravotní či jiné. Je ovšem nutno říci, že úroveň jednotlivých chovů se velice liší a na každý konkrétní chov je nutné pohlížet individuálně. Problémy zde nastávají zejména tehdy, když se typicky „bytová plemena“ chovají v jiných podmínkách, jako např. společenští psi malých plemen ve venkovních kotečích apod. Tyto chovy jsou registrované u SVS dle ust. § 13a ZOZT a mají živnostenské oprávnění, tudíž i na ně se vztahují pravidelné kontroly SVS, jakož i další zákonné povinnosti.

Pouze pro výše uvedené skupiny chovatelů existují alespoň nějaké legislativně stanovené podmínky chovu, které určují např. jak často mohou chovné feny plodit štěňata, kdy je možné štěně oddělit od matky a předat novému vlastníku apod. Vše určuje vyhláška č. 21/2013 Sb., o stanovení podmínek při chovu psů a koček⁹⁶, kterou ovšem můžeme aplikovat pouze na řádně registrované chovy a chovatele. Osoby, které přesto dle zákonné definice chovateli jsou, ale nikde se neevidují, nepodléhají této vyhlášce ani pravidelným každoročním kontrolám ze strany SVS.

▪ *Neevidované chovy s nekontrolovanou produkcí štěňat*

Právě do této kategorie řadíme množírny, tedy chovy s neustále se navyšujícím počtem zvířat, přičemž SVS je dále rozděluje na ty, které tak činí za účelem dosažení zisku a na ty, u kterých k tomu dochází bez dalšího záměru, což mohou být právě výše zmiňovaní sběratelé.

⁹⁶ Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Aurikou Smolovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Z výše uvedeného je patrné, že SVS provádí ze své vlastní iniciativy (tedy bez podnětů jiné strany) pravidelné kontroly u registrovaných chovů, co se však týče chovů, jež nejsou nikde nahlášeny, dozvídá se o nich zejména z oznámení třetích osob. Podněty podávají jak fyzické osoby, které mohou mít podezření na týrání zvířete ve svém okolí či na existenci nelegální množírny, tak neziskové organizace či aktivisté z oblasti pomoci zvířatům.

Problematika kontrol prováděných Státní veterinární správou

Problémem ovšem není jen nedostatek inspektorů, jejich neochota kontroly provádět či snad malé množství podnětů a oznámení na podezření z týrání zvířat, ale nemožnost inspektora vstupovat do obydlí třetí osoby – tedy potenciálního množitele. V případě, že množitel určité prostory prohlásí za své obydlí, není inspektor SVS oprávněn tam vstoupit, pokud mu to množitel neumožní. Ze své pravomoci totiž pracovníci SVS mohou vstupovat pouze do nebytových prostor, jako je např. stodola, a to pouze za předpokladu, že je dotyčný podnikatelem, tedy má přidělené IČO.⁹⁷ V opačném případě je inspektor oprávněn množitele pouze dle ZOZT vyzvat k předvedení zvířat, což je naprosto neefektivní a bezúčelné, neboť po takové kontrole není jisté, zda byla předvedena všechna zvířata a současně nemohlo být ani posouzeno, v jakých konkrétních podmínkách zvířata žijí. Autor má za to, že v dnešní době, kdy může naši domovní svobodu porušit úředník zkoumající, jakým materiálem zatápíme v kotli, je naprosto směšné, že v tak zásadním případě, jakým může být týrání zvířat či provoz množírny, zde podobné oprávnění chybí. Možnou cestu pak vidí v použití institutu, jež je zakotvený v ust. § 7 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), který uvádí, že:

„Kontrolující je v souvislosti s výkonem kontroly oprávněn vstupovat do staveb, dopravních prostředků, na pozemky a do dalších prostor s výjimkou obydlí, jež vlastní nebo užívá kontrolovaná osoba anebo jinak přímo souvisí s výkonem a předmětem kontroly, je-li to nezbytné k výkonu kontroly. Do obydlí je kontrolující oprávněn vstoupit jen tehdy, je-li obydlí užívané k podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti nebo v případě, kdy se mají prostřednictvím kontroly odstranit pochybnosti o tom, zda je

⁹⁷ Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Ivo Straussem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

obydlí užívané k těmto účelům a nelze-li dosáhnout splnění účelu kontroly jinak. Vlastníci nebo uživatelé těchto prostor jsou povinni kontrolujícímu vstup umožnit.“

Pokud bychom si jej vyložili ve vztahu ke kontrolám prováděným SVS, pak zde máme možnost, jak inspektor může zkontrolovat i prostory označené jako obydlí množitele, a to s odvoláním na skutečnost, že je toto používáno pro podnikatelské účely, případně při prověření pochybností, zda je obydlí k těmto účelům využíváno.

I přesto ovšem inspektoři SVS v praxi mohou narazit na další překážky v provádění kontrol zvířat, jako např. na nepřítomnost kontrolované osoby, její vyhýbání se kontrole, nepuštění inspektora apod. Veřejnost si často stěžuje na ohlašování kontrol předem, tudíž množitelé mají dostatek času se zvířat zbavit, přičemž výjimkou nejsou ani případy hromadného utopení několika psů apod. Dle vyjádření MVDr. Iva Strausse ze SVS⁹⁸ není pravdou, že by kontroly musely být předem ohlašovány, avšak z hlediska úspory času úředníků je to často jediná možnost. MVDr. Strauss sám říká, že inspektoři jsou ochotni i schopni se na místo kontroly dostavit i několikrát denně či týdně, avšak pokud to pokaždé bude zbytečná cesta a nikdo je nepustí dovnitř, nemohou kontrolu vůbec provést. Dalším problémem je obtížná identifikovatelnost kontrolovaných zvířat, a to vzhledem k neexistenci centrálního registru a k chybějící povinnosti trvalého označování psů. Inspektoři mohou při kontrole zvířata pouze nafotit, přiřadit jim jména a v některých případech odhadnout jejich stáří dle zubního vzorce, což se jeví jako značně nedostačující a v případě opětovné kontroly téhož chovu to ani není jasným důkazem, že se jedná o totéž zvíře. Není pak možné pokutovat či jinak stíhat chovatele či množitele, který měl např. učinit nápravná opatření u konkrétního zvířete, neboť veterinární správě se nepodaří jednoznačně ztotožnit týrané zvíře.

Kontroly Státní veterinární správy provedené na území ČR v roce 2016

Níže jsou přiloženy dvě tabulky č. 3 a č. 4⁹⁹, ze kterých je patrné, kolik kontrol bylo na území České republiky provedeno v kalendářním roce 2016. První z tabulek je členěna dle jednotlivých skupin zvířat a ukazuje, že nejvíce kontrol (celkem tedy 4331) bylo

⁹⁸ Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Ivo Straussem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

⁹⁹ Dostupné na: <https://www.svs.cz/zdravi-zvirat/vysledky-kontrol-2/>

provedeno právě u zájmových zvířat, kam řadíme právě i psy. Zkontrolováno bylo celkem 1 427 984 jednotlivých kusů zájmových zvířat, z nichž u 11 335 byla kontrolou SVS zjištěna nějaká závada, tj. porušení právní normy. Zájmová zvířata jsou zde ještě dále rozdělena na ta, která vyžadují zvláštní péči a na ta ostatní, přičemž závada byla zjištěna u více než 99% ostatních zájmových zvířat, kam spadají i psi.

Tabulka č. 3: členění dle jednotlivých skupin zvířat¹⁰⁰

Období: 01.01.2016 - 31.12.2016

Česká republika

Skupina zvířat	provedeno kontrol	kontrolováno zvířat	počet zjištěných závad	
			kontrol	zvířat
Hospodářská zvířata celkem	3 454	7 873 038	392	127 213
Zájmová zvířata celkem	4 331	1 427 984	639	11 335
- zájmová zvířata - druh zvláštní péče	677	6 653	21	102
- ostatní zájmová zvířata	3 654	1 421 331	618	11 233
Volně žijící zvířata celkem	309	24 213	24	146
- zvířata cirkusů	117	3 631	9	117
- zvířata v ZOO	67	13 421	1	2
- ostatní volně žijící zvířata	125	7 161	14	27
Laboratorní zvířata celkem	137	108 609	0	0
Celkem	8 231	9 433 844	1 055	138 694

V tabulce č. 4 nalezneme členění dle druhu činnosti, jež byla se zvířaty vykonávána, přičemž pro tuto práci je stěžejní zejména Chov zvířat, Přeprava a Obchod. Je ale zřejmé, že do kategorie Obchodu nebude spadat příliš mnoho kontrolovaných množitelů a bude se jednat spíše o jiné formy obchodu, případně o hospodářská zvířata. Můžeme však vidět, že Chov zvířat je nejčastěji kontrolovanou činností ze strany SVS, přičemž v roce 2016 bylo v tomto odvětví provedeno celkem 5 455 kontrol a zjištěno 985 závad.

¹⁰⁰ Dostupné na: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/vysledky-kontrol-2/>

Tabulka č. 4: členění dle druhu činnosti¹⁰¹

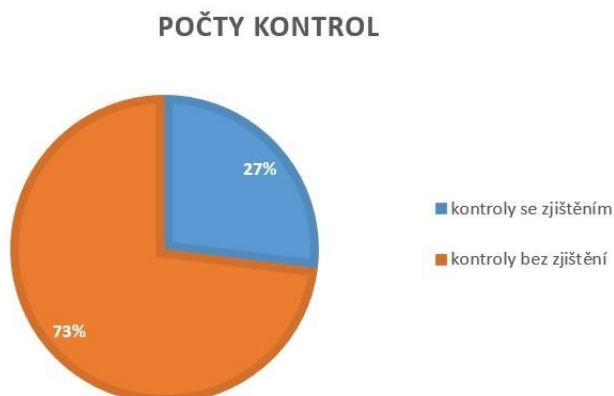
Období: 01.01.2016 - 31.12.2016

Činnost	provedeno kontrol	kontrolováno zvířat	počet zjištěných závad	
			kontrol	zvířat
Chov	5 455	6 718 713	985	124 652
Porážky	429	166 046	7	22
Usmrcování	43	340 233	7	0
Přeprava	695	1 486 679	22	7 915
Veřejné vystoupení	451	74 651	14	110
Obchod	744	525 073	14	404
Pokusy	104	97 196	1	40
Projekt pokusu	95	19 386	1	5 500
Útulky	198	5 001	3	39
Záchranné stanice	17	866	1	12
Celkem	8 231	9 433 844	1 055	138 694

Nyní se práce blíže zaměří na samotný chov psů, a to konkrétně na kontroly provedené SVS v měsících leden 2016 až srpen 2016 na území České republiky.¹⁰²

V tomto období bylo celkem provedeno 1061 kontrol chovu psů, přičemž ve 290 případech (tj. 27,3%) byla při kontrole zjištěna závada. Zajímavým faktem je, že drtivá většina závad (tj. 264) byla v případech menšího počtu psů chovaných v domácnostech, přičemž za menší počet psů je považováno méně než deset psů. V případech, kdy byl kontrolován větší počet psů, tj. nad deset kusů, bylo kontrol se závadným výsledkem pouze 11. Zmíněné skutečnosti zobrazuje graf č. 1.

Graf č. 1: počty kontrol

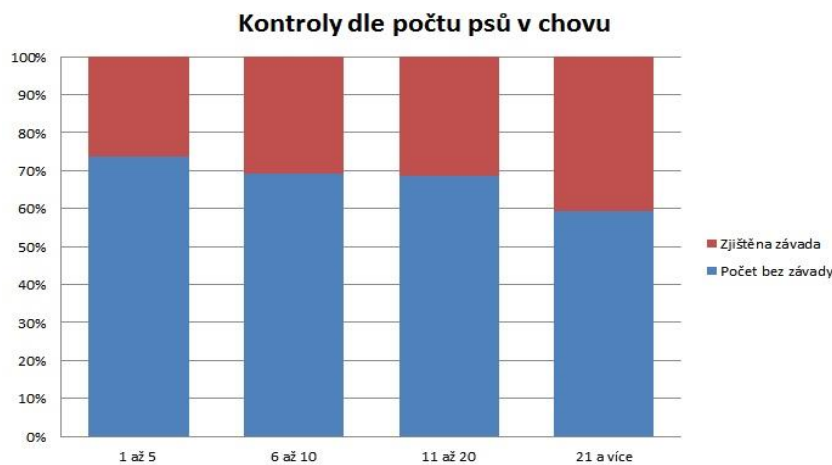
Zdroj: vlastní zpracování

¹⁰¹ Dostupné na: <https://www.svs-cr.cz/zdravi-zvirat/vysledky-kontrol-2/>

¹⁰² Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Aurikou Smolovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Autor má za to, že rozdělení počtu psů na pouhé dvě skupiny, a to pod deset kusů a nad tento počet, může být poněkud zavádějící, neboť zcela jistě u chovatelů s opravdu vysokým počtem psů, bude docházet k častějšímu porušování podmínek chovu a to z jediného důvodu – právě sem totiž můžeme podřadit množitele, sběratele apod. Uvedené tvrzení je podloženo příloženým grafem č. 2, ve kterém jsou jednotlivé kontroly chovu psů v měsících leden až srpen 2016 rozděleny dle skutečného počtu množství kontrolovaných psů, kteří se na místě nacházeli, přičemž maximální počet kontrolovaných psů na jednom místě byl 81 kusů.¹⁰³ V případě 924 kontrol provedených u počtu 1-5 psů v chovu bylo zjištěno 244 závad, tj. 26,4%. U psů v počtu 6-10 bylo provedeno celkem 65 kontrol, z toho 20 se závadou (31%). Dále můžeme v grafu vidět, že z 35 kontrol, jež inspektoři provedli v chovech o počtu 11-20 psů odhalili celkem 11 případů pochybení, což představuje 31,4% a nakonec u kontrol prováděných v chovech o velkém množství psů, kde smečky čítaly více než 21 psů, bylo z celkových 37 kontrol dokonce 15 se závadou, což je 40,5% . Pokud tedy hovoříme o chovech či množárnách s velkým počtem psů (většina množíren bezpochyby čítá více než 21 psů), máme zde jasný důkaz o tom, že v téměř polovině případů, které inspektor SVS kontroluje, nalezne nějaké pochybení v podmínkách chovu.

Graf č. 2: kontroly dle počtu psů v chovu

Zdroj: vlastní zpracování

¹⁰³ Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Aurikou Smolovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Závěr této kapitoly tvoří stručné shrnutí pravomocí a konkrétních postupů SVS v případě zjištění porušení ZOZT při provádění kontroly. SVS nemá žádnou pravomoc přímo zasáhnout, odebrat týrané zvíře apod., jak si mnohdy laická veřejnost představuje. SVS může pouze dávat podněty, stanoviska, návrhy na zvláštní opatření, doporučení či odborná vyjádření dalším orgánům, kterým výsledek kontroly předává. Zpravidla se obrací na příslušnou obec s rozšířenou působností, která má v kompetenci další postup ve věci. Pakliže se jedná o zvlášť závažné zjištění vykazující znaky trestného činu, pak se veterinární správa obrací přímo na Policii ČR podáním oznámení o podezření ze spáchání trestného činu, a to nejčastěji týrání. SVS může vést správní či přestupkové řízení pouze a jedině podle veterinárního zákona, nikoliv však ve výše uvedených případech.

4.3.3 **Obecní úřady obcí s rozšířenou působností**

Pravomoc obcí, respektive obcí s rozšířenou působností na poli ochrany zvířat již byla stručně popsána v kapitole věnované novelám ZOZT, kde byly nastíněny možnosti uložení opatření ve formě propadnutí či zabránění týraného zvířete, rozhodnutí o předběžné náhradní péči či uložení zákazu chovu zvířat až na pět let. Tato kapitola se proto zaměří na konkrétní praktickou činnost obcí, přičemž pro tuto práci byly jako příklady vybrány obec Bolatice, jež se nachází v Moravskoslezském kraji, konkrétně v regionu Bučínsko¹⁰⁴ a město Nymburk.

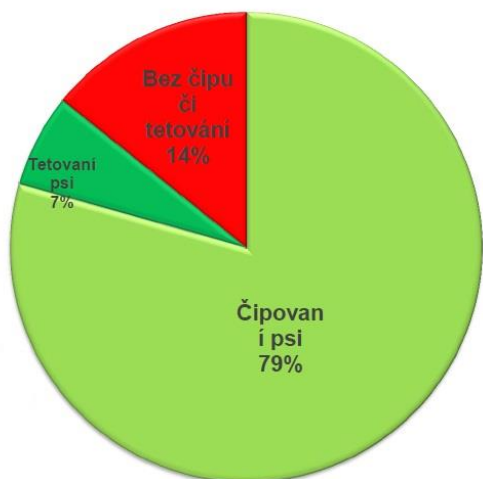
Obec Bolatice

Bolatice mají zhruba 4400 obyvatel a jsou poměrně dobře sociálně vybavené. V této obci je evidováno celkem 449 psů. Starosta obce, Mgr. Herbert Pavera, jež v současné době spolupracuje mj. na návrhu vyhlášky o chovu a o centrální evidenci psů, se aktivně zasazuje o zlepšení podmínek chovu psů na území obce a v roce 2012 uvedl do praxe obecní příspěvky na čipování psů. Finanční náklady na označení jednoho psa čipem se pohybují v rozmezí od 300,- Kč do 480,- Kč, přičemž obec přispívá na čipování částkou 280,- Kč na psa. V letech 2012 až 2013 obec přispěla na takovéto označení psů celkem ve 304 případech, od roku 2014 žádnou žádost o poskytnutí příspěvku již neobdržela, neboť dokonce 91 evidovaných psů bylo očipováno dobrovolně svými vlastníky. Ke dni 31. 8. 2016 je tedy již z celkového počtu 499 psů označených čipem 396, dále 32 psů je

¹⁰⁴ <http://www.bolatice.cz/>

označeno tetováním a zbývajících 71 psích jedinců je bez jakéhokoliv označení, přičemž většinou se jedná o psy příliš staré. Právě popisované hodnoty dokládá níže přiložený graf č. 3.

Graf č. 3: čipování psů v obci Bolatice

Zdroj: vlastní zpracování

Obec také snížila povinnost úhrady povinného poplatku ze psů z obvyklých 300,- Kč za rok na pouhých 100,- Kč ročně pro ty, kdo vlastní psa označeného čipem.

Obec Bolatice současně zakoupila z obecního rozpočtu i čtečku čipů a může tak v případě odchyty zatoulaného psa svépomocí snadno zjistit, kdo je jeho majitelem. Během doby, kdy bylo čipování zavedeno, byli všichni psi vráceni svým majitelům, případně jim byl nalezen nový domov, pouze jediný pes zůstává již nastálo „obecním“ a je umístěn v záchytných koticích, jež obec vybuodovala v zázemí technických služeb. Přestože obec spolupracuje s Městským útulkem v Opavě, je pro ni finančně výhodnější umístit nalezené psy v těchto vlastních záchytných koticích, neboť dle smlouvy s útlkem tento požaduje za umístění psa částku 7. 000,- Kč měsíčně. Dle starosty činí náklady na provoz záchytné stanice a umístění psů ročně cca 40. 000,- Kč, což pro rozpočet této poměrně velké obce není příliš zatěžující částka.¹⁰⁵

Starosta si je vědom toho, že v případě, kdy by se v katastrálním území obce Bolatice vyskytla větší množirna či množitel-sběratel, obec by s největší pravděpodobností

¹⁰⁵ Prezentace s názvem Obec Bolatice: Evidence a poplatky za psy ze dne 16. 9. 2016, přednesená Mgr. Herbertem Paverou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

nebyla schopna větší množství psů (např. více než 30 psů) umístit svépomocí a bylo by nutné kontaktovat buď okolní útulky, případně také neziskové organizace na pomoc psům.¹⁰⁶ Současně také uvádí, že přestože by finančně tuto hypotetickou situaci zřejmě obec unesla, nelze to stejně tvrdit o některých menších obcích, které hospodaří s rozpočtem např. kolem dvou milionů korun ročně, nemají zastupitelstvo ani obecní policii, která by případně mohla být nápomocná s odchytem. Přestože rozpočtová situace obcí je lepší než tomu bylo v minulých letech, je tato problematika ve vztahu k množinám a velkochovům psů pro mnohé z obcí jednoduše neřešitelná, a proto by nad ní měl převzít odpovědnost samotný stát.

Jak již bylo výše uvedeno, SVS je sice tím orgánem, který vykonává dozorovou činnost přímo „v terénu“, avšak co se týče následných opatření vztahujících se k týraným zvířatům, ta jsou plně v kompetencích obcí s rozšířenou působností. Pokud však taková obec obdrží od SVS odborné vyjádření či doporučení na konkrétní opatření a nemá na provedení takového opatření finance, ve věci se nadále nic neděje a psi zůstávají nadále ve stejných nevyhovujících podmínkách, na což hojně upozorňují i neziskové organizace na pomoc psům. Problémem je mj. i skutečnost, že v současné době není možné získat jakoukoliv formu dotace na zvířata v zájmových chovech, a to jak na národní úrovni, tak v rámci dotačních programů Evropské unie. Přestože pro hospodářská zvířata, zemědělce, biochovy apod. se dotací přiděluje poměrně velké množství, v oblasti zájmových zvířat tato iniciativa naprosto chybí.

Město Nymburk

Jako další praktický případ je uveden provoz záchytných kotců ve městě Nymburk, které má zhruba 15 000 obyvatel a mj. i svou Městskou policii čítající třináct strážníků, z nichž dokonce deset je odborně proškoleny v odchytnu psů. Městská policie funguje ve městě nepřetržitě a může tedy velice pružně reagovat v případě nutnosti odchytnu zaběhlého psa.¹⁰⁷ Celkem Nymburk provozuje a financuje patnáct záchytných kotců, které jsou umístěny v areálu čističky odpadních vod, tedy stranou od bytové zástavby, v klidném prostředí, které je pro umístění psy obzvláště vhodné. Bývalý starosta obce, Ing. Miloš

¹⁰⁶ Prezentace s názvem Obec Bolatice: Evidence a poplatky za psy ze dne 16. 9. 2016, přednesená Mgr. Herbertem Paverou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

¹⁰⁷ <http://www.bezpecnynymburk.cz/index.php?sekce=mp&zobraz=mestska-policie>

Petera, k problematice psů, jejich odchytu, případů týrání i fenoménu množírén uvádí, že vše je na zájmu konkrétních jednotlivců a právě díky tomu, že městští strážníci v Nymburce jsou ochotni se o tyto situace zajímat, účastní se odborných školení a sami se aktivně o práva zvířat zasazují, je možné, aby vše dobře fungovalo.¹⁰⁸

Rozpočet Městské policie Nymburk představoval např. pro kalendářní rok 2014 částku ve výši zhruba 8,1 milionů korun českých, přičemž pro odchyt psů, jejich umístění v záchytných kotcích města, krmení a očkování je určeno celkem 109. 000,- Kč ročně, přičemž dalších 30. 000,- Kč je vyčleněno na umístování psů k novým majitelům. V období let 2004 až 2013 bylo strážníky Městské policie odchyceno celkem 695 psů, z nichž všichni byli následně buď vráceni svým vlastníkům, případně umístěni k novým majitelům, a to zejména díky městskému webu, na kterém se nabídka nalezených psů pravidelně zveřejňuje. Pokud dojde k situaci, že jsou záchytné kotce města plné, inzerují se nalezení psi také v Městském zpravodaji města Nymburk či v Nymburském deníku. Pro úplnost statistických údajů autor uvádí, že náklad na umístění psa v záchytném kotci se pohybuje v rozmezí 30 – 50,- Kč za den, v závislosti na velikosti psa.

Z výše uvedených příkladu můžeme vidět, že některé obce či města zvládají naprosto bez problémů svépomocí zabezpečit odchyt, monitoring či umístování psů na svém území, avšak jak již bylo uvedeno výše, vždy je nutné dobré finanční zázemí a zejména ochota a zájem v této problematice aktivně působit.

4.3.4 Policie České republiky

Konkrétní činnost Městské policie byla již nastíněna v předchozí kapitole, která pojednávala mj. o pracovní činnosti strážníků města Nymburk. Tato kapitola je proto zaměřena na činnost Policie České republiky, a to zejména ve vztahu k ochraně zvířat proti týrání.

Metodická doporučení

Policie ČR má coby subjekt podílející se na ochraně zvířat proti týrání výlučné postavení, neboť je v její kompetenci řešit takové situace, které není možné řešit jinými zákonnými prostředky. Jak bylo již uvedeno v teoretické části této práce, ne každé týrání

¹⁰⁸ Prezentace s názvem Problematika provozu záchytných kotců v Nymburce ze dne 22. 5. 2014, přednesená Ing. Milošem Peterou na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

zvířete je trestným činem – jde jen o taková jednání, která zcela naplňují skutkové podstaty ust. § 302 a § 303 TZ, tedy jednání krajní. Jelikož výklad těchto ustanovení je mnohdy nejasný i pro osoby, jež se problematice týrání zvířat věnují denně, tím spíše bude problematické pro policisty, kteří vyšetřují trestné činy i z jiných oblastí. Dle pplk. Mgr. Michala Plesla však policistům v praxi mohou pomoci metodická doporučení vydávaná Odborem environmentální kriminality, která právně stanovené pojmy a definice blíže vysvětlují.¹⁰⁹ Tato doporučení byla vypracována na základě studia kazuistiky jiných trestných činů, mj. i vraždy a definují např. pojem „zvlášť surový způsob týrání“ jako *jednání s extrémně vysokou mírou brutality, která se podstatně vymyká z rámce běžných případů týrání zvířat. Zejména jednání spojené s ubíjením zvířete, nápadnější devastací jeho těla způsobenou kopáním, rozdupáním hlavy, zasazení většího množství bodných ran nebo sečných ran, používání nástrojů nebo mechanismů, které svojí povahou zvýrazňují bolest a prodlužují utrpení zvířete.* Takovýmto způsobem definovaných základních právních pojmů je v metodickém doporučení samozřejmě více.

V praxi Policie ČR můžeme v posledních letech spatřovat jednu velice výraznou – a nutno dodat, že pozitivní – změnu, a to mnohem vyšší intenzitu spolupráce právě s SVS, potažmo jednotlivými krajskými veterinárními správami. Právě z této spolupráce vzešla i zmiňovaná metodická doporučení pro policisty. Projevuje se také snaha o vyčleňování vyšetřování trestných činů týrání zvířat z kompetence běžné pořádkové policie do plné gesce Odboru kriminální policie a vyšetřování, což se dle vyjádření pplk. Plesla v drtivé většině případů daří, když na každém příslušném okrsku je již nyní minimálně jeden policista odborně vyškolený právě v problematice týrání zvířat.¹¹⁰

¹⁰⁹ Prezentace s názvem Problematika velkých zájmových chovů zaměřených na produkci psů a jejich následný prodej z hlediska trestní odpovědnosti ze dne 16. 9. 2016, přednesená pplk. Mgr. Michalem Pleslem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

¹¹⁰ Tamtéž.

Statistika vyšetřování trestné činnosti v oblasti týrání zvířat

Níže uvedený graf č. 4 ukazuje, kolik případů týrání zvířat vykazujících znaky trestného činu bylo Policií ČR v letech 2006 až 2016 řešeno, přičemž rok 2016 obsahuje případy pouze do konce měsíce července.¹¹¹

Graf č. 4: vedení trestního řízení ve věci týrání zvířat

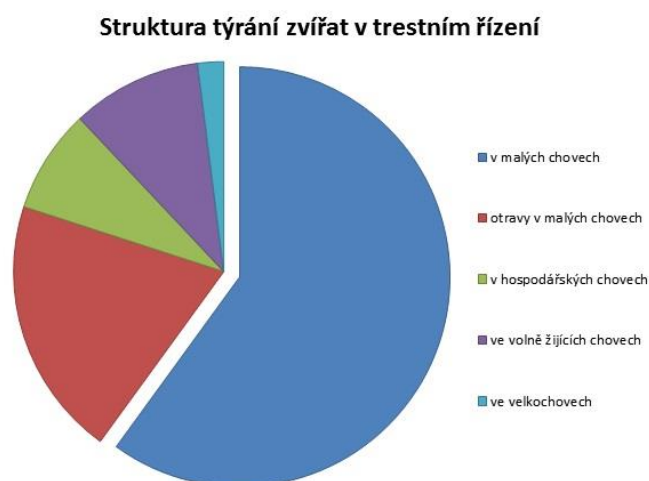
Zdroj: vlastní zpracování

Můžeme zde vidět velký nárůst v počtu řešených případů po roce 2010, kdy vstoupil v platnost TZ, který je platný dodnes, když např. v roce 2006 se jednalo o 28 případů a v roce 2010 již o více než 60 případů. Od roku 2015, kdy začala výše popsaná vyšší míra spolupráce s SVS, je evidovaných trestných činů týrání zvířat ještě více, tedy více než 119, což je téměř 100% nárůst v porovnání s rokem 2010. Za prvních sedm měsíců roku 2016 bylo policií řešeno již 60 případů týrání zvířete. Za neustálé zvyšování počtu vyšetřovaných jednání bezpochyby může větší proškolenost jednotlivých policistů, která je prováděna již na nejnižších úrovních, kdy i pořádkoví policisté v současné době vědí, jak mají postupovat např. v případě zachycení vozidla převážejícího větší množství psů.

¹¹¹ Prezentace s názvem Problematika velkých zájmových chovů zaměřených na produkci psů a jejich následný prodej z hlediska trestní odpovědnosti ze dne 16. 9. 2016, přednesená pplk. Mgr. Michalem Pleslem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Dalším velice významným grafem je graf č. 5, jež se nachází na následující straně. Tento graf popisuje, v jakých konkrétních prostředích dochází k trestné činnosti týrání zvířat.¹¹²

Graf č. 5: *struktura týrání zvířat v trestním řízení*

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce je to tedy v prostředí malých chovů, které výrazně převažují (více než 50% případů). Okrajově můžeme zmínit též týrání v hospodářských chovech, případy otravy v malých chovech či trestné činy týrání v oblasti volně žijících zvířat. Překvapivý je ovšem ukazatel počtu případů řešených ve velkých zájmových chovech, kam spadají právě i množírny, případně nelegální vývoz psů za hranice našeho státu. Jedná se o pouhá cca 2%, což je opravdu velice málo. Právě uvedenou skutečnost je možno vysvětlit v několika bodech:

- *Podmínky týrání v těchto chovech nedosahují takové intenzity, která je potřebná pro zahájení trestního stíhání.*

Je nepochybné, že ve velkých chovech psů velice často dochází k týrání zvířat, ovšem týrání není tak intenzivní (či není možné jeho intenzitu prokázat), aby jednání mohlo být kvalifikováno jako trestný čin.

¹¹² Prezentace s názvem Problematika velkých zájmových chovů zaměřených na produkci psů a jejich následný prodej z hlediska trestní odpovědnosti ze dne 16. 9. 2016, přednesená pplk. Mgr. Michalem Pleslem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

- *Chybí potřebné, reálné a v trestním řízení využitelné důkazy o skutečných podmínkách v těchto chovech.*

Zde narážíme především na skutečnost, že v případě „odhalení“ množírny je tato situace často zveřejněna v médiích, oznamovatelé často sami shánějí důkazní materiál, který je ale v trestním řízení nevyužitelný. Na tento problém ostatně upozorňují i pracovníci SVS.

- *V některých případech nelze nalézt potřebnou oporu v legislativě.*

U určitých typů množitelů není možné prokázat nelegální obchodní činnost, skutečný stav chovu, a to zejména z důvodu chybějící legislativy, která by stanovila základní podmínky pro zájmový chov psů.

- *Chybějící informace od zahraničních orgánů i tuzemských veterinárních lékařů.*

Policie neobdržela ze zahraničí žádné informace o zadržení nelegálních vývozců psů českého původu, případně nebyly dodány žádné relevantní podklady. Naprosto chybí zpětná vazba od českých veterinárních lékařů o ošetřování psa z množírny.

Na základě výše uvedených statistických zjištění i z osobního pohledu na věc autor hodnotí současnou činnost policejních složek České republiky jako uspokojivou, přičemž obzvláště kvituje snahu odborného vzdělávání policistů na úseku ochrany zvířat proti týrání a vyšetřování i dříve opomíjených případů týrání, jako je např. vyhození psa z okna, topení zvířat či podávání některých druhů jedů.

4.4 Současné možnosti obrany - neregulované chovy, nelegální vývoz a týrání zvířat

Aktuální možnost obrany proti výše uvedeným škodlivým jevům je zahrnuta v platné legislativě, jež byla popsána v teoretické části práce, zejména tedy v postupech dle zákona na ochranu zvířat proti týrání a v trestním zákoníku. Praktická činnost pak spočívá především na bedrech veterinární správy, Policie ČR a jednotlivých obcí, jak je podrobněji popsáno v kapitole věnované těmto orgánům a jejich pravomocem. Prozatím nepopsanou oblastí je tedy činnost nestátních neziskových organizací, které v této problematice hrají často velice důležitou roli a v nastínění postupu, který by měl následovat v případě podezření na týrání zvířete, a proto se tato kapitola věnuje právě těmto dvěma bodům.

4.4.1 Postup v případě podezření na týrání zvířete z pohledu praxe

V této části práce se autor pokusil stručně popsat nejefektivnější způsob ohlášení případného podezření týrání zvířete, tedy takový, který by účinně a především v co nejkratším možném čase vedl k ukončení týrání a nápravě situace. Dle pracovníků SVS je nejlepší cestou podání podnětu přímo příslušné krajské veterinární správě, např. prostřednictvím emailu. SVS je povinna každý obdržovaný podnět zaevidovat a prošetřit, přičemž dle vyjádření MVDr. Strausse¹¹³ je zde samozřejmě snaha o co nejrychlejší provedení kontroly. Situaci inspektorům proto neulehčují hromadná podání, kdy při cíleném či náhodném objevení množírny je tato skutečnost prezentována na sociálních sítích, případně mnohdy i zveřejněna v médiích dříve, než se o celé věci dozví právě SVS a má možnost účinně zasáhnout. V takových případech pak po příjezdu inspektora SVS na místo již bohužel mnohdy není co prošetřovat, neboť množitel byl závčas varován a zvířata buď přemístil, nebo rovnou zlikvidoval. Veterinární správa může dle zákona pracovat pouze s řádně opatřenými důkazy, kterými bohužel nejsou fotografie či videozáznamy třetích osob, často pracovníků neziskových organizací. Současně v těchto situacích dochází k podáním mnoha různých osob, která se ale týkají totožného podezření a vzhledem k výše uvedené nutnosti každé z těchto podání zaznamenat a zařadit, inspektoři plýtvají drahocenným časem, který by mohli využít na tolik potřebné fyzické kontroly.

V případě podezření na týrání zvířete či na provoz množírny je proto vhodné se prvotně obrátit na nejbližší KVS, přičemž není nutné podávat takový podnět anonymně, neboť zákonná ustanovení neumožňují zveřejnění osoby oznamovatele. Následně má veterinární správa možnost provést kontrolu včas a v případě zjištění hrubého porušení podmínek chovu (např. nedostatečná hygiena, špatný zdravotní stav zvířat, malý prostor apod.) uložit přímo na místě základní nápravná opatření a uložit chovateli určité povinnosti, jejichž dodržení bude monitorováno při další kontrole. Dle pracovníků SVS tedy při takovémto postupu není možné mizení zvířat či jejich přesuny.

Závěrem této kapitoly autor konstatuje, že prošetřování případů internetové nabídky zvířat a zajištění důkazů o případné podnikatelské aktivitě prodejce je pro SVS nesmírně

¹¹³ Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Ivo Straussem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

obtížné, a to právě s ohledem na uvádění falešné totožnosti, fiktivních adres či předání zvířat na nezvyklých a nesnadno kontrolovatelných místech.

4.4.2 Činnost nestátních neziskových organizací na ochranu zvířat

Vzhledem k tomu, že činnost výše uvedených organizací není stěžejním tématem této práce, zde je stručně uveden pouze pohled jedné z nich na problematiku množíren, a to konkrétně spolku Šance zvířatům z.s., jež sídlí v Liberci. V praxi se tato organizace v souvislosti s odhalováním a monitoringem aktivit množitelů setkává zejména s problémem nevědomosti široké veřejnosti o problematice množíren. Většina lidí nabývá mylného dojmu, že množírnou je pouze „špinavý chov“, což samozřejmě bývá v mnohých případech pravdou, ovšem praxe ukazuje, že i na první pohled čisté a vyhovující prostředí chovu může být množírnou, tedy produkovat obrovské množství štěňat se zdravotními i psychickými problémy pouze za účelem zisku, kde štěňata vyrůstají bez kvalitního krmiva a dostatečné péče.

Velkým problémem zůstává vykupování štěňat pocházejících z množíren ze soucitu, kdy kupující má pocit, že štěně vysvobodí a poskytne mu lepší domov, avšak ve skutečnosti pouze uvolní místo pro produkci dalších podobně zanedbaných psů. Jak je v této práci několikrát uvedeno, kde není poptávka, není ani nabídka a nebýt těchto samozvaných zachránců, množitelé by neměli dostatek zájemců, aby se jim nadále finančně vyplatilo množírnu provozovat.

Dle Zuzany Pietnikové z výše uvedeného spolku jsou obecně neziskové organizace na pomoc psům vnímány veřejností pozitivně a často jsou to právě ony, kdo se o podezření na týrání zvířete či existenci množírny dozvídají jako první.¹¹⁴ V České republice panuje poměrně velká nevraživost vůči státním úřadům a jejich pracovníkům, která pramení z frustrace a pocitu, že nekonají, i když mohou. Sama paní Pietniková dle svých zkušeností z praxe konstatuje, že kvůli chybějící jednotné metodice v mnoha případech záleží na subjektivním pohledu a přístupu konkrétního úředníka a obdobné případy jsou tak posuzovány mnoha různými způsoby. Dle jejího vyjádření zde chybí také jistá provázanost státních institucí, která jim znemožňuje kvalitnější výkon jejich činnosti. Jedná se např. o situaci, kdy při kontrole nezletilých dětí odborem sociální péče dojde u pracovníků

¹¹⁴ Prezentace s názvem Štěňata, koťata jako byznys a SVS ze dne 16. 9. 2016, přednesená Zuzanou Pietnikovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

i ke vzniku podezření o možném týrání zvířete, avšak namísto toho, aby byl odborem rovnou kontaktován příslušný státní orgán, tedy krajská veterinární správa, obrátí se pracovníci odboru na neziskovou organizaci.

5. Výsledky a navrhované metody řešení

V této části práce věnující se jednotlivým nástrojům řešení problematiky množírny a nelegálního vývozu psů bylo čerpáno především z názorů, návrhů a podkladů českých i světových odborníků na danou problematiku, mezi něž patří veterinární lékaři, politici, pracovníci SVS či ČMKU, provozovatelé registračních systémů zvířat a zvířecích útulků, kynologové, policisté a v neposlední řadě také osoby působící v předních českých i zahraničních neziskových organizacích, jež se touto problematikou zabývají. Do této kapitoly jsou rovněž zahrnuty výsledky z jednání, diskuzí a debat několika mezinárodních konferencí konaných na půdě Senátu Parlamentu České republiky, přičemž poslední z nich, konaná dne 16. 9. 2016 byla zaměřena přímo na množírny a Českou republiku, jež si v západní Evropě nikoliv neprávem vysloužila přezdívku „Evropská továrna na štěňata“.

Možností a nástrojů použitelných v boji s touto problematikou je celá řada, avšak k tomu, aby jejich aplikace byla účinná a v praxi skutečně něco znamenala, je nutné je přijmout a prosazovat současně, neboť pouze ve svém souhrnu mohou změnit současnou situaci nejen u nás, ale v celé Evropě.

5.1 Legislativní změny navrhované autorem práce

Úvodem je nezbytné podotknout, že jakákoliv změna právní úpravy týkající se zvířat v ČR by měla být s dostatečným předstihem předložena veřejnosti, publikována v médiích a měla by být provedena adekvátní edukační kampaň. Současně by každá takto přijímaná právní norma měla obsahovat postačující přechodné období, během kterého by občané měli možnost dostat všem novým zákonným povinnostem, porozumět jim a pochopit jejich důležitost. V případě, že tyto elementární podmínky nebudou při legislativním procesu dodrženy, může dojít k naprostému propadnutí celé právní normy tak, jako se to stalo na Slovensku při přijímání zákona o povinném trvalém označení psů.¹¹⁵

¹¹⁵ Prezentace s názvem Možnost identifikačního označování psů a vytvoření minimálních standardů pro jejich chov ze dne 16. 9. 2016, přednesená Vladimírou Tichou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

5.1.1 Problematika chybějících či rozdílných definic základních pojmů v českém právním řádu

Zásadním problémem, který by bylo vhodné legislativně upravit, jsou chybějící definice vymezující některé ze základních termínů používaných nejen odbornou veřejností (např. množírna), ale i samotnými českými zákony (např. pojem útulek). Chybějící zákonné vymezení množírny je nepochybně způsobeno jednak tím, že se jedná o poměrně nový negativní jev naší společnosti, jednak skutečností, že je nesmírně obtížné tyto nelegální klecové chovy přesně definovat. O tom, že je pojem množírny velice složité právně uchopit svědčí i fakt, že problematika množení psů bez dodržování základních podmínek chovu se netýká pouze „typických“ množíren (snaha o dosažení co nejvyššího zisku, nadměrná produkce štěňat se zdravotními vadami, nedostatečná péče apod.), ale také mnohých detenčních zařízení vedených mnohdy zpočátku s dobrým úmyslem či některých depozit, jež se sami nazývají útlukem.¹¹⁶ Doporučením odborníků je tedy zejména jasně legálně definovat množírnu neboli nelegální neregulovaný velkochov zájmových zvířat, a to spolu se souvisejícími pojmy, jako např. množitel.

Jak je již nastíněno výše, žádná právní norma českého právního řádu neobsahuje legální definici pojmu útulek, a to i přesto, že se tento termín objevuje v řadě důležitých zákonů, jako je např. OZ, ZOZT či veterinární zákon. Spolu s neexistencí definice souvisí i nemožnost vést přesnou evidenci útulků a regulovat jejich počet, případně možnost tato zařízení kontrolovat inspektory SVS. Prohlásí-li provozovatel zařízení za zájmový chov a držená zvířata za svá vlastní, není zde možné provádět kontroly tak jako v jiných útlucích. Současnou zmatečnou situaci kolem zařízení pro opuštěné a toulavé psy dokládá i fakt, že např. podle Nadace na ochranu zvířat bylo v roce 2013 v ČR celkem 139 registrovaných útulku, ovšem podle odhadu magazínu MF DNES je jich cca 340.¹¹⁷

¹¹⁶ Prezentace s názvem Možnost identifikačního označování psů a vytvoření minimálních standardů pro jejich chov ze dne 16. 9. 2016, přednesená Vladimírou Tichou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

¹¹⁷ Prezentace s názvem K definici útulku a k centrální evidenci zvířat v zájmovém chovu ze dne 22. 5. 2014, přednesená Kateřinou Klasnovou na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

5.1.2 Úprava podmínek chovu zájmových zvířat

Základní právní normou, která na tomto poli zásadně chybí a kterou je nutno zakotvit, na čemž se ostatně shodují jak pracovníci dotčených státních orgánů, tak i kynologičtí odborníci, je norma upravující podmínky chovu zájmových zvířat, resp. psů. Jejím obsahem by měla být zejména povinnost registrace větších chovů, stanovení konkrétních podmínek pro chov zvířat registrovanými subjekty včetně minimálního věku pro odběr mláďat, upřesnění povinností prodejců i kupujících a stanovení příslušných sankcí.

V současné době již existuje návrh Vyhlášky o podmínkách chovu psů, na které pracuje expertní skupina složená z poslanců Parlamentu ČR (MUDr. Pecková, Mgr. Pavera), veterinárních lékařů (MVDr. Načeradská, MVDr. Hron, MVDr. Vozková), zástupců Komory veterinárních lékařů (MVDr. Novozámská), pracovníků MZe (Mgr. Kruml) a zástupců Českomoravské kynologické unie (Vladimíra Tichá). Tato skupina v případě potřeby přibírá i různé odborníky a jednotlivé body navrhované vyhlášky konzultuje i s příslušnými státními orgány a dalšími institucemi. Vyhláška by měla být základním prováděcím právním předpisem, v němž by byly specifikovány minimální podmínky pro chov, ochranu a péči o zdraví a pohodu psů určených pro zájmové chovy.¹¹⁸ Nutnost jejího přijetí vyplývá i z aktuální existence pouhé jediné vyhlášky č. 21/2013 Sb., která se vztahuje pouze na organizované chovatele a podnikající osoby, přičemž nově navrhovaná vyhláška by měla mnohem větší rozsah a dopad a mj. by bylo možné ji zacílit na množírny, případně také chovatele s větším počtem psů, jejichž chov může své okolí obtěžovat např. nadměrným hlukem či zápachem. Současně by tato vyhláška poskytla kontrolní pravomoci příslušným orgánům (zejména tedy SVS) a na jejím základě by bylo možné účinně a efektivně kontrolovat a případně sankcionovat také rozličné psí hotely, útulky či depozita.

¹¹⁸ Prezentace s názvem Možnost identifikačního označování psů a vytvoření minimálních standardů pro jejich chov ze dne 16. 9. 2016, přednesená Vladimírou Tichou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

5.1.3 Zákaz prodeje zájmových zvířat na veřejnosti, regulace internetové inzerce

Přínosem pro praxi a dalším dílčím krokem ve strategii zamezení provozu množíren a zabránění nelegálnímu vývozu psů do zahraničí by také bylo přijetí legislativních opatření regulujících prodej zvířat na veřejnosti, tedy zejména úplný zákaz takového prodeje na místech jako jsou tržišťe apod. Přijetí takového opatření mělo na výše uvedené činnosti pozitivní vliv již ve více než patnácti zemích Evropy¹¹⁹, když současně je nutné zakotvit i jasnou vynutitelnost takovýchto opatření ve smyslu přísných kontrol a sankci pro veterináře, kteří se podílejí na padělání dokumentace zvířat či zvýšená kontrola chovatelů i vývozců. Celkově je tedy nutné vytvořit základní právní rámec pro prodej zájmových zvířat jako takový, tj. stanovit povinnosti typu kdo a kde smí zvíře prodávat, jaké doklady musí zvíře při prodeji doprovázet a v neposlední řadě také povinné náležitosti kupní smlouvy, přičemž ideálně by tato měla být v písemné formě.¹²⁰

Jelikož se většina množitelů i vývozců psů zaměřuje na psy bez průkazu původu, bylo by vhodné zaměřit zákonnou inovaci i tímto směrem, a to formou zvýšené regulace obchodních i neobchodních přesunů zájmových zvířat bez průkazu původu, případně zakotvení úplného zákazu prodeje těchto zvířat, které by nadále bylo možné vlastnit pouze na základě darování, osvojení nebo prodeje za cenu představující nezbytné základní náklady.¹²¹ V souvislosti s právě uvedeným by pak byl dalším účinným krokem absolutní zákaz internetové nabídky psů bez průkazu původu a celková regulace internetového obchodu se zvířaty.

Závěrem této kapitoly autor podotýká, že jakákoliv zákonná regulace se vždy nejvíce dotkne „slušných“ chovatelů, kteří ve větší či menší míře dodržují základní standardy chovu i dnes. Ať už bude navrhovaná legislativní úprava koncipována jakkoliv, podvodníci se jí mohou vyhnout vždy, neboť sebelepší právní předpis nemůže postihnout

¹¹⁹ Prezentace s názvem Puppy trade in Europe ze dne 16. 9. 2016, Jamesem Pirnayem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

¹²⁰ Prezentace s názvem Možnost identifikačního označování psů a vytvoření minimálních standardů pro jejich chov ze dne 16. 9. 2016, přednesená Vladimírou Tichou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

¹²¹ Prezentace s názvem ČR: Evropská továrna na štěňata? ze dne 16. 9. 2016, přednesená Zdeňkou Průšovou z Nadace na ochranu zvířat na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

úplně všechny případy. Je však lepší, když takové normy budou na našem území existovat a platit a množitelům budeme do cesty klást co nejvíce nejen administrativních překážek.

5.2 Označování zájmových zvířat a zavedení jejich evidence

Zřejmě nejzásadnějším a nejvíce diskutovaným opatřením v boji s touto problematikou je zavedení povinného čipování zvířat a povinnost takto označená zvířata evidovat v jednotném registru. Ačkoliv se zakotvení této povinnosti v právním řádu probírá již několik let, teprve nyní se odborníci dobírají ke konkrétním řešením, když v minulosti naráželi zejména na problém velké finanční zátěže související zejména se zavedením centrální evidence. Pracovní skupina uvedená v předchozí kapitole této práce, jež navrhla též znění Vyhlášky o podmínkách chovu psů, předložila současně i návrh Zákona o označování a centrální evidenci psů, který je v současné době v administrativním řízení na pracovišti MZe.¹²²

5.2.1 Výhody a nevýhody zavedení povinného označení zájmových zvířat

Mezi největší výhody povinného celoplošného značení zájmových zvířat patří:

- *snadná dohledatelnost majitele ztraceného zvířete a tedy i rychlejší návrat zvířete k vlastníkovi*
- *snížení možnosti týrání zvířete opuštěním*
- *snížení počtu toulavých či bezprizorních zvířat*
- *možnost snadnějšího a časově méně náročného zjištění, zda se jedná o opuštěné zvíře či o zvíře konkrétního vlastníka a jasnější rozhodování o jeho dalším umístění*
- *snížení nákladů na provoz útulkových zařízení*

Zde je zahrnuta i snadnější kontrola jednotlivých obcí při zjišťování, zda se jedná o zvíře z jejich katastrálního území a zda jej mohou umístit sami či jej předají jiné obci. Současně bude pro obce jednodušší monitorovat a vymáhat dodržování povinnosti hrazení místního poplatku ze psů.

¹²² Prezentace s názvem Možnost identifikačního označování psů a vytvoření minimálních standardů pro jejich chov ze dne 16. 9. 2016, přednesená Vladimírou Tichou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Nevýhody zavedení povinného označení zájmových zvířat:

- *náklady vynaložené na označení zvířete mohou majitele odrazovat svou výší*
- *selhání identifikace zvířete*

V ojedinělých případech může docházet např. k selhání implantovaného čipu, k jeho ztrátě nebo selhání jeho funkce v důsledku poranění zvířete.

- *současná neexistence centrálního registru zvířat*

V České republice nyní funguje několik různých databází, které nejsou vzájemně propojeny, a neexistuje žádná zastřešující nadřazená evidence, která by tyto korigovala. V případě nalezení čipovaného psa je tedy nutné zadat číslo mikročipu do více databází, přičemž ne všechny musí nálezce znát.

- *obavy majitelů z vlivu čipu na zdraví zvířete*
- *finanční nákladnost zavedení jednotného registru zvířat*

5.2.2 Problematika čipování

Jedním z problémů, které pracovní skupina při tvorbě navrhovaného zákona projednávala, bylo i zakotvení povinnosti zaevidovat čipované zvíře do příslušného registru. Východiskem bylo zakotvení ustanovení, jež touto povinností zatěžuje vlastníka zvířete, který je povinen ji splnit ve chvíli, kdy zvíře nabývá od chovatele.¹²³ Doposud, i v případě lokálních nařízení o povinnosti trvale označit zvíře za účelem jeho identifikace, nebylo nijak legálně upraveno, kdo následně takové zvíře zaeviduje a do jakého registru, přičemž zpravidla toto činili vlastníci na základě svého uvážení, případně veterinární lékaři, kteří čip zvířeti implantovali.

Další skutečností, kterou je nutné právně regulovat, jsou náležitosti samotných mikročipů. Je nutné zavést jednotný standardizovaný mikročip, neboť číslo každého konkrétního zvířete musí být unikátní napříč všemi živočišnými druhy a také v celosvětovém měřítku. Nezbytné je také vyvarovat se dvojímu číslování, které se bohužel

¹²³ Prezentace s názvem Možnost identifikačního označování psů a vytvoření minimálních standardů pro jejich chov ze dne 16. 9. 2016, přednesená Vladimírou Tichou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

dnes v mnoha databázích běžně vyskytuje, tj. že při zadání jednoho čísla mikročipu může být toto přiřazeno i k několika odlišným zvířatům. Bez této regulace může nastat značný chaos, o čemž svědčí i příklad jedné z českých a jedné z německých databází zvířat, které je dále uvedeno jako praktický příklad z praxe v další části této práce.

Kromě výše uvedených možných praktických problémů nalézáme i další, a to např. uhynulá zvířata, jež jsou stále vedena v evidencích, možnost označení zvířete druhým čipem, ustavení státního orgánu, jež bude kontrolovat přidělování čísel mikročipů a zabrání jejich duplicitě nebo zajištění používání standardizovaného kódu jednotlivých států.

Kromě zavedení jednotné centrální evidence zájmových zvířat doporučují někteří odborníci zavedení i dalších typů registrů, jako je např. registr chovatelů a prodejců zájmových zvířat, který by byl veřejně přístupný.¹²⁴ Současně je nutné sladit centrální registry jednotlivých členských států vzájemně, aby mohla být konkrétní zvířata dohledatelná v rámci celé EU, a to právě z důvodu jejich transportu přes hranice.¹²⁵

5.2.3 Příklady z praxe

Na příkladu německé databáze zájmových zvířat TASSO e.V. MVDr. Sven Hüther demonstruje, proč musí být označování zájmových zvířat nezaměnitelné, unikátní a implantované čipy standardizované a jednotné.¹²⁶ V této databázi např. nalezneme poměrně velké množství zvířat (konkrétně se jedná o 490 transpondérů), která jsou označena mikročipem s počátečním trojčíslím 999, přičemž mikročipy s tímto označením jsou určeny výhradně pro testování a v žádném případě nesmí být použity pro komerční účely, tj. i pro zvířecí identifikaci. Dále se zde vyskytuje množství duplicitních kódů, kdy např. pouze v této jedné německé databázi je jich více než 1139. Řešením je aplikace online služby DVC (Deep Validation Control), která dokáže rychle a jednoduše zkontrolovat číslo injekčního transpondéru konkrétního zvířete a ukázat, zda je v souladu s mezinárodními normami ISO a národními pravidly pro identifikaci zvířat, přičemž v současné době je tato služba používána zejména při kontrole označení hospodářských

¹²⁴ Prezentace s názvem Puppy trade in Europe ze dne 16. 9. 2016, Jamesem Pirnayem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

¹²⁵ Prezentace s názvem Jak vypadá množírna? ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Martinou Načeradskou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

¹²⁶ Prezentace s názvem Je ČR největším nelegálním trhem se štěňaty? ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Svenem Hütherem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

zvířat, jež ve většině států EU mají vlastní systém označování a registrace. Dle MVDr. Hüthera, jež se ve své praxi již více než třicet let intenzivně zabývá problematikou mikročipů a jejich unikátností, existuje pro Českou republiku jednoduchý systém přidělování kódů mikročipů pro zájmová zvířata, který sám sestavil a který je v souladu s normami ISO 11784.

Jak již bylo výše zmíněno, v ČR existuje několik různých registrů zájmových zvířat, které nejsou vzájemně propojeny. Jedním z nich je Czech Pet Net (dále jen „CPN“), tedy Český registr zájmových zvířat a majitelů, provozovaný soukromou společností. Jeho snahou je zejména sjednocení stávajících databází a napojení na European Pet Network, což je evropský registr zájmových zvířat. CPN registruje celkem 49 496 zvířat, z nichž 47 533 představují psi, 1553 registrovaných zvířat jsou kočky a zbytek tvoří koně, fretky, kuny a želvy.¹²⁷ I v této databázi nalezneme duplicitní kódy (tj. jeden číselný kód mikročipu odpovídá několika zvířatům a není tedy unikátní), stejně jako kódy s počátečním trojčíslím 999. Dle Jiřího Potůčka, předsedy CPN, může být duplicita způsobena několika faktory, jako např. chybou při zadávání čísla do systému, aplikacemi mikročipů od několika různých dodavatelů nebo neexistencí pravidel pro přidělování kódů. Dle jeho názoru je tedy nutný hloubkový kontrolní systém, který je schopen na případnou duplicitu ihned upozornit, tedy již avizovaný DVC systém. Upozorňuje rovněž na nesprávné použití kódů země, které následnou identifikaci (zejména v nadnárodním měřítku) značně ztěžuje, přičemž jen v databázi CPN je takto chybně označených dokonce 12480 zvířat.

5.3 Změna v pravomocech státních orgánů

K tomu, aby došlo ke změně současné situace množírén a nelegálního vývozu štěňat je nezbytná nejen legislativní regulace chovu zvířat, zavedení povinného čipování a centrálního registru, ale také zákonné rozšíření pravomocí státních orgánů, které v této oblasti působí, zejména tedy provádí kontroly chovů, umisťují týraná či zabavená zájmová zvířata a mohou ukládat různé druhy sankcí pro množitele, nelegální vývozce, překupníky či další osoby, které se dopouští týrání zvířat.

¹²⁷ Prezentace s názvem Český registr zvířat z.s. ze dne 16. 9. 2016, přednesená Jiřím Potůčkem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

5.3.1 Státní veterinární správa, obecní úřady a Policie České republiky

Primárním krokem týkajícím se instituce SVS a současně i jednotlivých krajských veterinárních správ je radikální zvýšení počtu jejich pracovníků, zejména tedy inspektorů, kteří provádějí fyzické kontroly chovů a chovatelů.¹²⁸ Pracovníci neziskových organizací, kteří jsou mnohdy nejbližší případům týrání či množení zvířat, apelují na pracovníky SVS, aby každý jednotlivý případ týrání zvířete byl posuzován individuálně a dle současné metodiky SVS se nečekalo až do situace, kdy bude týrání prokázáno opakovaně.¹²⁹ Nástrojem ke zlepšení by tak mohlo být mj. i sestavení jasné a jednotné metodiky postupu pro inspektory veterinární správy. Současně se ukazuje jako nezbytné pracovníkům SVS, jež provádějí předmětné kontroly, rozšířit současné poněkud omezené pravomoci, a to zejména umožnit vstup do obydlí v případě podezření na týrání zvířete a dále pak svěřit jim širší možnosti ukládání konkrétních nápravných opatření včetně možnosti okamžitého odebrání zvířete. Zde pak bude na místě právně regulovat i další postup takto zabaveného zvířete, např. spoluprací s neziskovými organizacemi či útulky.

Co se týče jednotlivých obcí, potažmo obcí s rozšířenou působností, je zřejmé, že zde existuje množství zákonných nástrojů, jak s negativními způsoby chovu psů zacházet a jak jim zabránit. Zde tedy praxe nenaráží na nedostatek legálních sankcí, ale spíše na skutečnost, že některé z malých obcí fyzicky nemohou umístit větší počet zabavených či odebraných zvířat, případně jim na jejich umístění nepostačuje obecní rozpočet. Možným řešením této situace je pak přenesení současných pravomocí obcí na kraje, či přímo SVS nebo stát. Obec by jistě měla mít i nadále určité nástroje, na základě kterých bude případné kauzy týrání zvířat řešit, avšak pokud toho nebude schopna, musí existovat jiný orgán, na který tuto svou pravomoc bude moci přenést a konkrétní případ tak nezůstane dlouhodobě neřešen, jako se tomu děje dnes.

Současné pravomoci Policie ČR považuje autor za dostatečné, jedinou slabinu spatřuje v rozdílné definici týrání zvířat dle ZOZT a v jejím vymezení coby skutkové podstaty trestného činu týrání, kde je nutná značná intenzita, případně další z faktorů vymezených TZ. I zde v praxi narážíme na neochotu policistů vstupovat do obydlí

¹²⁸ www.stopmnozitelum.cz

¹²⁹ Prezentace s názvem Štěňata, koťata jako byznys a SVS ze dne 16. 9. 2016, přednesená Zuzanou Pietnikovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

z důvodu obav z porušení domovní svobody. Řešením by mohlo být jasně judikované či metodicky zakotvené oprávnění policistů do obydlí vstoupit, a to v případě podezření na týrání zvířete. Stejně tak by bylo vhodné regulovat podobné oprávnění i v případě vozidel, ve kterých je zjevně zavřené zvíře a nemuselo by tak docházet k případům, kdy pes v důsledku horkého počasí, nedostatku vzduchu, dehydratace a přehřátí uhynul v zavřeném automobilu, neboť přivolaný policista odmítl vozidlo poškodit např. rozbitím okénka.

5.3.2 Metodika práce a provázanost institucí

Velice vítaným a potřebným opatřením by bylo přijetí jakéhosi standardu práce, tedy konkrétní metodiky pro postup při odhalování, zajišťování a sankcionování množírén, množitelů, nelegálního vývozu štěňat i týrání zvířat obecně. V praxi by se jednalo o vnitřní předpisy vydávané pro jednotlivé státní orgány, které by měly formu metodiky práce s ohledem na konkrétní pravomoci a možnosti každé instituce.

Nutnost větší provázanosti současných institucí je naprosto nezbytná, což je možné doložit i na příkladu výše uvedeném v této práci, kde se hovořilo o počtu v současnosti aktivních živností zaměřených na chov zvířat či na obchod s nimi a enormní nedodržování povinnosti registrace u SVS.¹³⁰ V tomto konkrétním případě by tedy měly spolupracovat příslušné živnostenské úřady přímo s SVS a informovat je o každé aktivní či nově ohlášené živnosti týkající se zvířat. Obdobně je nutná větší komunikace mezi Policií ČR a veterinárními lékaři, případně přímo Komorou veterinárních lékařů apod.

Za zmínku jistě stojí i možnost zřízení samostatného státního orgánu pro welfare zvířat, jak to navrhuji některé z neziskových organizací na pomoc zvířatům.¹³¹ Tento orgán by v praxi neměl působit pouze jako ochránce veřejného zdraví, ale zejména jako ochránce zvířat před týráním, přičemž by mu byly přiděleny konkrétní pravomoci a pracovníci a byl by zřejmě podřízen MZe za současné úzké spolupráce s SVS.

¹³⁰ Prezentace s názvem Nefunkční registrace chovů v ČR ze dne 16. 9. 2016, přednesená Mgr. Markem Voršílkou ze spolku OBRAZ – Obránci zvířat na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

¹³¹ Prezentace s názvem Štěňata, koťata jako byznys a SVS ze dne 16. 9. 2016, přednesená Zuzanou Pietnikovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

5.3.3 Způsob ukládání sankcí

Přestože se v poslední době již objevují pro pachatele trestných činů týrání zvířete či osoby, jež se dopustily správních deliktů v této oblasti, přísnější postihy, stále není ve větší míře využívána horní hranice sankcí. Soudy, obecní úřady i další instituce, v jejichž kompetenci je ukládání trestů, by se měly (samozřejmě s přihlédnutím k závažnosti konkrétního provinění) pohybovat spíše v horní polovině sazeb, ať se již jedná o finanční pokuty či jakákoliv jiná opatření. Jedině tak bude docíleno preventivní funkce trestu, tedy že hrozba vysokého trestu odradí potenciální pachatele či množitele od takové činnosti.¹³² Současně je nutné ukázat, že společnost takové chování netoleruje.

Zájem na ukládání co nejvyšších možných sankcí by měli mít všichni občané, nejen ti, kdo mají rádi zvířata či jsou v dané problematice přímo zainteresováni. Vždyť množitelé i nelegální vývozci psů ročně vydělají statisíce korun, které nepodléhají žádnému zdanění, a tak se tato jejich činnost (současně extrémně nemorální) dotýká úplně všech.

5.4 Vzdělání odborníků i veřejnosti a osvětová činnost

Přestože v oblasti ochrany zvířat, případně přímo na poli záchrany a umístování psů z množíren, u nás působí již několik neziskových organizací, doposud je povědomí široké veřejnosti o této problematice poněkud mlhavé. Ve vztahu k nelegálnímu vývozu štěňat za hranice ČR je pak situace ještě horší, neboť o tomto problému se u nás téměř nehovoří a většina nezasvěcených tedy ani netuší, že něco takového existuje.

Je tedy naprosto nezbytné, aby byl kladen důraz na osvětovou činnost laické veřejnosti, a to jak prostřednictvím médií, o kterých je pojednáno v jiné kapitole této práce, ale také formou vzdělávání již školních a předškolních dětí, proškolením odborníků působících v dotčených oblastech (policisté, právníci, veterinární lékaři apod.) a informováním i dalších osob, u kterých by se to mohlo zdát nadbytečné. Tím jsou myšleni především zastupitelé jednotlivých obcí, krajů, ale i samotní občané, neboť množírna se dá v dnešní době provozovat i v bytové jednotce a tento problém se tedy může dotknout každého, kdo má sousedy.

¹³² Prezentace s názvem Problematika velkých zájmových chovů zaměřených na produkci psů a jejich následný prodej z hlediska trestní odpovědnosti ze dne 16. 9. 2016, přednesená pplk. Mgr. Michalem Pleslem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Veřejnost je nutné informovat nejen o existenci výše uvedených škodlivých jevů, ale také o odpovědném chovatelství zvířat, o tom, jak si psa vybrat a odkud. Bohužel stále velká část kupujících zastává mylný názor, že čím nižší je kupní cena, tím více ušetří a že na průkazu původu zvířete nezáleží. Opak je však pravdou a právě následná veterinární péče je může stát mnohonásobně více, než byla pořizovací cena jejich zvířete.

5.5 Změny v rámci legislativy EU

Z pohledu Evropy a konkrétně pak legislativy Evropské unie je ve vztahu k tématu práce ústředním bodem nelegální převoz zvířat, zejména psů, ze zemí produkujících štěňata v množárnách do tzv. cílových zemí, tedy zemí západní Evropy. Jak již bylo výše uvedeno, v současné době je na převážená zvířata pohlíženo jako na zboží, což je stěžejní slabinou celého problému legislativní úpravy EU.¹³³

Je tedy zejména nutné nově definovat obchod se zvířaty jako samostatnou kategorii, nikoliv jako jeden z druhů zboží a současně nastavit evropskou legislativu tak, aby byla snadno aplikovatelná a vynutitelná. Je zřejmé, že primárním krokem je aktivita jednotlivých členských států a tedy provedení změn na národní úrovni, ovšem i v rámci EU je možné a nezbytné přijmout určitá opatření. Jedním z nich by mohlo být i zakotvení povinnosti cestovních pasů pro zájmová zvířata, a to s obdobnými formálními i procedurálními náležitostmi, jako je tomu u lidí. V takovém případě by je totiž nebylo snadné zfalšovat či pozměňovat. Dále je i na nadnárodní úrovni nutné zavést registr zájmových zvířat a obecnou povinnost tyto nezaměnitelně a trvale označit, přičemž evropská databáze by měla sjednocovat všechny národní evidence, nebo je alespoň zastřešovat. Současně by mělo být vydáno nařízení platné pro všechny členské státy EU, kterým by se sjednotila pravidla pro chov těchto zvířat a byla zároveň vynutitelná.

V rámci Evropské unie a jejích grantových programů či fondů by bylo vhodné zavést informační kampaň nejen pro chovatele, ale i pro případné kupující a více spolupracovat s médii, která mohou v této oblasti hrát velkou roli.

Velkým přispěním v postupu proti nelegálnímu transferu zvířat po Evropě by bylo zakotvení pravidel pro spolupráci jednotlivých členských zemí, neboť mezi některými státy

¹³³ Prezentace s názvem *Puppy trade in Europe* ze dne 16. 9. 2016, Jamesem Pirnayem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

v současné době probíhá ve vztahu k zadrženým či odhaleným množitelům téměř nulová komunikace, jak ostatně dokládá i vyjádření pracovníků Policie ČR zařazené v této diplomové práci. Jestliže některá ze zemí EU zachytí na svém území nelegálního přepravce štěňat, měla by neprodleně informovat nejen státy, přes které tato osoba cestovala, ale zejména zemi, odkud jsou štěňata vyvážena a kde byla s největší pravděpodobností též narozena, případně i zemi cílovou. Bez této kooperace nejsou účinné zásahy proti takovýmto osobám možné a jakákoliv represe pak probíhá pouze na lokální úrovni, což je zcela nedostatečné.¹³⁴

5.6 Ostatní

Mezi poslední a doposud nezmiňované možnosti v boji s touto problematikou jsou zařazeny zejména kastrovní programy fen, které mohou v dlouhodobém měřítku účinně zabránit množení nechtěných, zanedbaných či nemocných štěňat. Ač je mezi kynologickými odborníky kastrace psů velice diskutovaným a ožehavým tématem a názory na ni se různí, jde bezpochyby o způsob, jak zabránit tomu, aby se psi či feny nedostali do rukou množitele či k zahraničnímu vývozu. V tomto bodě je vhodné zmínit i potřebu tlaku na státní orgány, které by takový program mohly zčásti finančně zaštitit, alespoň formou podpory kastrace v útulcích.

Velký vliv na boj s množiteli a nelegálními vývozci psů mají nejen tuzemská média. Formou důsledné medializace je možné do povědomí lidí dostat informace o existenci množíren, o tom, jak množitelovu činnost rozpoznat, případně jak co nejúčinněji zabránit takovým aktivitám. Vítané jsou rovněž pořady, reportáže či příspěvky na téma výběru správného psa či jak poznat, že se jedná o štěně z množírny. Mnoho neziskových organizací na pomoc zvířatům se proto snaží s médii úzce spolupracovat a zajistit, aby co nejvíce kauz bylo zveřejněno.

¹³⁴ Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Aurikou Smolovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

6. Rozhovor s ředitelkou soukromého útulku Dogpoint o.p.s.

K osvětlení problematiky diplomové práce se autor rozhodl zařadit také rozhovor s Bc. Michaelou Zemánkovou, ředitelkou soukromého útulku pro psy Dogpoint o.p.s., který se nachází nedaleko Prahy u obce Malotice. Slečna Zemánková se problematice opuštěných a nechtěných psů věnuje již téměř deset let, kdy začínala jako dobrovolník v psím útulku. Následně v roce 2011 vedla vlastní organizaci na pomoc psům, která fungovala na principu domácích depozit, tj. zajištění umístění psů v dočasnou péči u vhodného dobrovolníka, který byl schopen a ochoten si psa vzít do svého domova a postarat se o něj po nezbytnou dobu, než mu organizace najde nového majitele. V roce 2014 začala pracovat na založení „kamenného útulku“.

Co Vás vedlo k založení soukromého útulku a jak organizačně složité to bylo?

Už nějakou dobu nám bylo jasné, že na bázi domácích depozit nelze udržitelně a dlouhodobě fungovat. Vše bylo organizačně hodně náročné a příjem psů byl omezen jen na takové psy, pro které se našla vhodná dočasná péče, což byli samozřejmě většinou malí pejsci nebo štěňata. Od začátku založení organizace jsme věděli, že fyzický a jednotný útulek bude stejně potřeba pro naplnění všech našich představ a cílů. Veškeré formální papírování a vyjednávání s úřady až do finální kolaudace trvalo zhruba rok a půl. Na rovinu říkám, že znovu už bych žádný útulek nikdy nechtěla oficiálně zřizovat nebo kolaudovat. Zestárkla jsme u toho asi o dvacet let.

Jaká je kapacita Vašeho útulku?

V současnosti je kapacita dvacet psů, v útulku máme patnáct venkovních kotců a pět vnitřních boxů.

Kolik pejsků měsíčně přijmete a jak dlouho se u Vás zdrží?

Konkrétní počty jsou různé a záleží na mnoha okolnostech, jako např. na roční době, na tom, zda je příjem toulavých psů, kteří se brzy vrací k majiteli, nebo se naopak nevrací. Mohou to být také odložení psi, nebo psi, které jsme přijali na základě spolupráce buď s jinými organizacemi, veterinární záchrankou, nebo s úřady. Celkově za rok 2016 evidujeme 154 přijatých psů, z toho 140 psů našlo nový domov. Někteří v té době ještě

nebyli připraveni k výdeji novým majitelům, pár dalších jsou takové „stálice“ našeho útulku.

Jak je Váš útulek financován? Máte uzavřenou smlouvu s některou z okolních obcí?

Převážně jsme financováni dary z řad veřejnosti, a to jak od fyzických tak právnických osob, ale snažíme se získat příjmy i vlastní činností, jako je například vydávání každoročního charitativního kalendáře. Spolupráce s obcemi je stále v plenkách. A to i přesto, že s nimi jednáme již více než rok a půl. Důvod dosavadního neúspěchu vidím hlavně v tom, že v zákonech není nikde dáno, že obec musí toulavého psa svěřit oficiálnímu útulku a způsobilé osobě, takže mají některé obce své vlastní postupy a řeší si situaci s toulavými psy po svém.

Provádíte čipování či kastrace u psů, než je umístíte k novým majitelům? Jaký je Váš obecný názor na kastrování a povinné trvalé označování psů?

Čipování standardně provádíme u všech psů, kteří projdou naším útulkem. Výjimku tvoří pouze zaběhnutí psi, které si majitel v podstatě obratem vyzvedne, takže se čipování nestihne. A samozřejmě se to netýká psů, kteří už jsou čipovaní.

Co se týče kastrací, provádíme je u psů, u kterých je to možné. To znamená, že jednak jsou ve věku, kdy není kastrace nevhodným zákrokem, tedy neprovádíme kastrace u štěňat nebo u příliš starých či nemocných psů, a jednak nejsou v ochranné lhůtě, která je u nalezců čtyřměsíční. Během této doby se totiž ke psu ještě může přihlásit původní majitel. Psi, u kterých nebyla možná kastrace přímo u nás v útulku, mají za jasně daných podmínek zakotvenou povinnost kastrace přímo v adopční smlouvě, kterou uzavíráme s novými majiteli.

Mezi pracovníky našeho útulku panuje shoda v tom, že v kastrování psů vidíme aktuálně jediný nástroj, jak se alespoň u některých psů vyhnout nechtěnému množení. Samozřejmě čím více organizací se do kastrování psů zapojí, tím větší bude dopad takové iniciativy. Ale jak se říká „mysli globálně, jednej lokálně“. V osvětě sice záblesk naděje také spatřujeme, ale je stále velmi mnoho lidí, kteří si prostě ta štěňátka alespoň jednou za život chtějí „vyrobit“. Zásadní změna v myšlení lidí, která by měla vliv na to, aby nechtěných psů a štěňat bylo méně, je podle nás v nejbližších letech utopii.

Máte zkušenosti se psy pocházejícími z „množiren“, tj. nelegálních velkochovů?

Naše zkušenosti se psy pocházejícími z množiren jsou v podstatě minimální, pokud se tedy bavíme o těch velkých klecových (stodolových atp.) chovech atraktivních „čistokrevných“ plemen. Větším problémem jsou pro nás jiné dvě skupiny množitelů. A to drobní množitelé, které poznáme podle fráze jako „neuhlídali jsme hárající fenku“ nebo „fenka by jednou za život měla mít štěňata“ a podobně, kterých je stále obrovské množství. Druhou skupinou jsou pak množitelé – sběratelé, těch je sice početně méně, zato následky jejich činnosti jsou mnohem výraznější. Obvykle to bývají lidé ze sociálně slabších vrstev, kteří hromadí psy. Ti se pak mezi sebou nekontrolovatelně množí a vznikají tak obrovské smečky nezvladatelných psů. Množitelé tohoto typu některé psy občas rozdají, ale často si většinu nechávají. Takovéto případy jsme například v roce 2016 řešili dokonce dva, kdy celkem se jednalo o šedesát psů od pouhých dvou majitelů.

Máte nějaké osobní zkušenosti s nelegálním vývozem štěňat za hranice České republiky?

Osobní zkušenost, která by se přímo dotkla činnosti našeho útulku, nemáme. Ale víme, že se tyto věci dějí a že i tento problém v republice je. Více zkušeností máme s tzv. „záchranou psů ze zahraničí“, kdy se do České republiky ve velkém vozí psi, kteří by jinde byli utraceni, případně psi, kteří žijí v nevhodných podmínkách nebo jsou prostě jen dostatečně zajímaví a někteří „šmejdi v psím světě“ na jejich přibězích, byť i velmi dokreslených, získávají nemalé finance od veřejnosti. Naše organizace se veřejně distancuje od takovýchto dovozů psů do České republiky z okolních zemí.

Jaká je Vaše spolupráce se státními institucemi (např. obce či veterinární správa) a v čem spatřujete její případné mezery?

Mezery vidíme zcela bezpochyby v lidském faktoru. České zákony jsou sice nějakým způsobem nastavené, ale stále je tam prostor pro lidovou tvořivost – čili jak pro ty, kteří chtějí opravdu něco dělat, tak ale i pro ty, kteří by se rádi svým povinnostem vyhnuli. Naše spolupráce s obcemi a veterinární správou se opravdu pohybuje na velice široké škále – od bodu mrazu až po špičkovou spolupráci. Vždy záleží na konkrétní obci, člověku či inspektoru z veterinární správy. Prostě když se chce, tak to jde. Když někde není vůle, neuděláte s tím téměř nic.

Jak postupujete v případě podezření na týrání zvířete?

Postupujeme vždy dle zákona. Vyhodnotíme stav, což není vždy jednoduché, neboť tato fáze občas vázne na lidských emocích a subjektivním pohledu na věc a i my musíme na případ nahlížet tak, že někdy prostě není vše černobílé. Pokud uznáme, že je zde opravdu porušován zákon, podáme podnět na příslušnou veterinární správu, informujeme obec a případně další příslušné složky, vždy dle dané situace. Dále se snažíme nabídnout maximální možnou součinnost, například pokud by byla potřeba pomoci zajistit odchyt nebo umístění psa po dobu řešení situace, je-li vydáno předběžné opatření. Neměli jsme zatím dva stejné případy, vždy se vše řešilo operativně dle situace. Samozřejmě základní postup počínaje nahlášením na krajskou veterinární správu dodržujeme vždy.

Co byste na základě Vaší každodenní praxe doporučila, aby byla situace pro pejsky v ČR do budoucna příznivější?

Pokud bych to měla říct stručně, tak by mělo jít o kombinaci osvěty, povinného čipování, změny legislativy, kastrovacích programů a samozřejmě jistých změn v pravomocích státních orgánů. Bez jednoho nebude fungovat druhé, a pokud ano, tak velmi špatně. Přidala bych i výraznější a lépe vymahatelné postihy. Sice sami nemáme rádi cestu represe, v některých případech by ale chybět neměla, i když by měla být vyvážena právě i pozitivní osvětou a dalšími prostředky.

7. Závěr

Hlavním cílem předkládané diplomové práce bylo **navrhnout možná řešení**, jejichž přijetí by zlepšilo stávající situaci týkající se chovu zájmových zvířat pro tržní účely, zejména pak zamezení provozu neregulovaných velkochovů těchto zvířat a jejich nelegálnímu vývozu za hranice České republiky.

Na základě praktických zkušeností pracovníků státních orgánů, jež v těchto oblastech působí, studiem současné platné právní úpravy, jakož i zpracováním údajů poskytnutých neziskovými organizacemi zabývajícími se ochranou zvířat byl předložen komplexní soubor navrhovaných opatření.

Předně se jedná o nutné **změny v oblasti platné legislativy**, a to zejména o sjednocení stávajících rozdílných definic pojmu zvíře a zavedení definic chybějících, např. pojmu útulek. Dále je nezbytné **přijetí příslušných právních norem**, které budou regulovat chov zájmových zvířat, zakotví pro něj jasné podmínky platné pro všechny chovatele bez výjimky a v neposlední řadě pak je velmi důležitá regulace prodeje a internetové nabídky těchto zvířat.

Dalším z opatření, jež je mezi odbornou veřejností diskutováno již řadu let, je **zavedení povinného trvalého a nezaměnitelného označení zájmových zvířat**, zejména psů. Současně s nastolením této povinnosti pro vlastníky zvířat by mělo dojít ke **zřízení jednotného centrálního registru**, ve kterém budou označená zvířata evidována. V práci autor též doporučuje sjednocení takového registru s evidencí zájmových zvířat vedenou na evropské úrovni.

Aby byly navrhované metody řešení problematiky množiren a produkce defektních štěňat účinné, není možné opomenout ani zhodnocení současných **pravomocí státních institucí**, ze kterého vyplývá nutnost jejich radikálního rozšíření, a to jak v souvislosti se Státní veterinární správou, tak s Policií České republiky a orgány obcí s rozšířenou působností. Autor ve své práci předkládá myšlenku vytvoření samostatného orgánu pro ochranu zvířat, zakotvení možnosti vstupu inspektorů veterinární správy do obydlí občanů a celkové navýšení počtu těchto inspektorů.

Opomenout nelze ani úlohu a vliv **osvětové činnosti** na širokou veřejnost a vůbec **vzdělávání** na úseku ochrany zvířat a jejich chovu, které by se neměly týkat pouze odborníků, ale všech občanů, kteří přicházejí se zájmovými zvířaty do styku. Důležitá může být také **spolupráce s médii**, která kromě poskytování potřebných informací mohou působit také investigativně při odhalování činnosti množitelů a překupníků.

Závěrem je třeba uvést, že kromě řady porušení v oblasti welfare zvířat má protiprávní jednání množitelů a nelegálních vývozců také značné **ekonomické dopady**, z nichž nejpálčivější jsou jistě daňové úniky vztahující se jak k neplacení daní z jejich činnosti, tak k nehrazení dalších stanovených poplatků. Finanční zátěž vyvolanou produkcí fyzicky i psychicky nemocných štěňat dále pociťují také jejich vlastníci, kteří následně na jejich léčbu vynakládají nemalé finanční prostředky. Za zmínku stojí i náklady státu při financování městských či obecních útulků, kam se zvířata následně umisťují.

Pouze přijetím, aplikováním a důsledným dodržováním výše uvedených opatření je možné změnit stávající situaci, přičemž regulace pouze některých z výše popsaných oblastí nemůže být bez vzájemné provázanosti a kooperace s dalšími navrhovanými instituty sama o sobě příliš účinná.

8. Seznam použité literatury

Právní normy a judikatura:

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy.

Zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon.

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách zoologických zahrad.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon.

Zákon č. 87/1987 Sb., o veterinární péči.

Zákon č. 108/1987 Sb., o působnosti orgánů veterinární péče ČSR.

Ústavní dekret presidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11 Úř. Věst. čsl. o obnovení právního pořádku.

Důvodová zpráva zákona č. 89/2012, občanský zákoník. Dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz>

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 657/2011 ze dne 15.6.2011.

Prezentace:

Prezentace z mezinárodní konference konané na půdě Senátu PČR dne 22. 5. 2014 přednesená Zdeňkem Burdou v příspěvku s názvem Historie a zvíře.

Prezentace s názvem Puppy trade in Europe ze dne 16. 9. 2016, přednesená Jamesem Pirnayem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Jak vypadá množírna? ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Martinou Načeradskou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Inzerce psů ze dne 22. 5. 2014, přednesená Karolínou Hájkovou na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Aurikou Smolovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Možnost identifikačního označování psů a vytvoření minimálního standardu pro jejich chov ze dne 16. 9. 2016, přednesená Vladimírou Tichou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Problematika chovu psů – Pohled kontrolního orgánu ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Ivem Straussem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Illegal Puppy Trade in Europe ze dne 22. 5. 2014, přednesená Birgitt Thiesmann na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

Prezentace s názvem Obchod se štěňaty v Evropě: Právní a politický rámec v EU ze dne 22. 5. 2014, přednesená Sophii Duthoit na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

Prezentace s názvem Nefunkční registrace chovů v ČR ze dne 16. 9. 2016, přednesená Mgr. Markem Voršilkou ze spolku OBRAZ – Obránci zvířat na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Obec Bolatice: Evidence a poplatky za psy ze dne 16. 9. 2016, přednesená Mgr. Herbertem Paverou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Problematika provozu záchytných kotců v Nymburce ze dne 22. 5. 2014, přednesená Ing. Milošem Peterou na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

Prezentace s názvem Problematika velkých zájmových chovů zaměřených na produkci psů a jejich následný prodej z hlediska trestní odpovědnosti ze dne 16. 9. 2016, přednesená pplk. Mgr. Michalem Pleslem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Štěňata, koťata jako byznys a SVS ze dne 16. 9. 2016, přednesená Zuzanou Pietnikovou na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem K definici útulku a k centrální evidenci zvířat v zájmovém chovu ze dne 22. 5. 2014, přednesená Kateřinou Klasnovou na odborné konferenci s názvem Stát a ochrana zvířat.

Prezentace s názvem ČR: Evropská továrna na štěňata? ze dne 16. 9. 2016, přednesená Zdeňkou Průšovou z Nadace na ochranu zvířat na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Je ČR největším nelegálním trhem se štěňaty? ze dne 16. 9. 2016, přednesená MVDr. Svenem Hütherem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Český registr zvířat z.s. ze dne 16. 9. 2016, přednesená Jiřím Potůčkem na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Prezentace s názvem Nefunkční registrace chovů v ČR ze dne 16. 9. 2016, přednesená Mgr. Markem Voršilkou ze spolku OBRAZ – Obránci zvířat na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy?

Literatura:

BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M.; KLÍMA, P.; PROFELDOVÁ, T.; ŠROTOVÁ, E., Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012.

BERKOVÁ, Zuzana., Způsob a rozsah náhrady škody v návrhu občanského zákoníku. Právní fórum. 2011, roč. 8, č. 11-12.

ELIÁŠ, Karel et al., Občanské právo pro každého, Praha, Wolters Kluver ČR, 2013.

ELIÁŠ, K., a kol., Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Vyd. Sagit, 2012.

GERLOCH, A., Teorie práva, 4. upravené vydání. Vyd. Aleš Čeněk, 2007.

KINDL, Milan., Musí být věci užitečné (a zcela ovladatelné)? In: DVOŘÁK, Jan, KINDL Milan. Pocta Martě Knappové k 80. narozeninám, 1. vyd. Praha: nakladatelství ASPI, 2005.

- MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch., Ochrana zvířat v právu. 1. vyd. Praha: Academia, 2013.
- PEKÁREK, M., a kol., Právo životního prostředí, 1. díl. Vyd. Masarykova univerzita v Brně, 2009.
- PRCHALOVÁ, Jana., Právní ochrana zvířat, 1. vyd. Praha: Linde, 2009.
- RYDVAL, Tomáš., Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice. Aplikované právo, č. 2, 2006.
- STEJSKAL, Vojtěch, LESKOVJAN, Martin., Člověk a zvíře v zajetí či v péči? Praha: Vodnář, 2010.
- ŠVESTKA, Jiří, STUNA, Stanislav., K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. Právní rozhledy, 2011.
- ŠVESTKA, Jiří a kol., Občanský zákoník: komentář, 1. vyd. Praha: nakladatelství C. H. Beck, 2.sv., 2008.
- ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol., Občanský zákoník – Komentář – Svazek I – VI. Wolters Kluwer, 2014.
- VEČEREK, V., DOUSEK, J., BURDA, Z., VEČERKOVÁ, E., SÝKOROVÁ, I., Ochrana zvířat. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, 2001.
- VOJÁČEK, L.; SCHELLE, K.; KNOLL, V., České právní dějiny, Plzeň: Vyd. Aleš Čeněk, 2008.
- WEYR, F. a kol., Slovník veřejného práva československého, Brno: 1929 - 1948, sv. I. – IV.

Internetové zdroje:

Záznam z mezinárodní konference s názvem Stát a ochrana zvířat ze dne 22. 5. 2014:
http://www.senat.cz/cinnost/webtv/archiv.php?video=true&id_schuze&zacatek=20140522003625&konec=20140522999999

Záznam z mezinárodní konference s názvem ČR: Evropská továrna na psy? ze dne 16. 9. 2016:
<https://www.youtube.com/watch?v=Y5gqFV7JecU>

POSPÍŠIL, J., Názor odborníka: Zvíře konečně není věc. Dostupné na:
<http://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-voicum/Pospisil-ODS-Zvire-konecne-neni-vec-289993>

KESSLER, T., Přestává být zvíře věcí? Aneb krátký exkurz do právní úpravy zvířat v novém občanském zákoníku. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prestava-byt-zvire-veci-aneb-kratky-exkurz-do-pravni-upravy-zvirat-v-novem-obcanskem-zakoniku-82444.html>

<http://www.equichannel.cz/novy-obcansky-zakonik-a-pravni-postaveni-zvirete>

www.carodog.eu

www.stoppuppytraders.org

<http://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/kontakty/ustredni-komise-pro-ochranu-zvirat/>

Stanovisko Ústřední komise pro ochranu zvířat k takzvaným množirám psů, dostupné na:
<http://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/publikace-a-dokumenty/stanoviska-a-nazory/>

<https://www.svscr.cz/>

<https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/vysledky-kontrol-2/>

<http://www.bolatice.cz/>

<http://www.bezpečnynymburk.cz/index.php?sekce=mp&zobraz=mestska-policie>

www.stopmnozitelum.cz

Prohlášení osob:

Prohlášení Jiřího Pospíšila, poslance Evropského parlamentu na odborné konferenci s názvem ČR: Evropská továrna na psy? Ze dne 16. 9. 2016.

9. Seznamy

9.1 Seznam zkratk

EU	Evropská unie
KVS	Krajská veterinární správa
MZe	Ministerstvo zemědělství
ObZ	občanský zákoník č. 40/1964 Sb.
OZ	občanský zákoník č. 89/2012 Sb.
SVS	Státní veterinární správa
TZ	trestní zákoník č. 40/2009 Sb.
ZOZT	zákon na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1996 Sb.

9.2 Seznam obrázků, tabulek a grafů

<i>Obrázek č. 1 transfery štěňat v Evropě</i>	62
<i>Tabulka č. 1: míra četnosti vkládání inzerátů - prodej štěňat na internetu.</i>	56
<i>Tabulka č. 2: cena štěňat</i>	61
<i>Tabulka č. 3: členění dle jednotlivých skupin zvířat</i>	69
<i>Tabulka č. 4: členění dle druhu činnosti</i>	70
<i>Graf č. 1: počty kontrol</i>	70
<i>Graf č. 2: kontroly dle počtu psů v chovu</i>	71
<i>Graf č. 3: čipování psů v obci Bolatice</i>	73
<i>Graf č. 4: vedení trestního řízení ve věci týrání zvířat</i>	77
<i>Graf č. 5: struktura týrání zvířat v trestním řízení</i>	78

10. Přílohy

Příloha č. 1: Kategorizace zvířat dle zákona na ochranu zvířat proti týrání	I
Příloha č. 2: Fotodokumentace množírny	III
Příloha č. 3: Fotodokumentace automobilové havárie vozidla převážejícího psy z množírny	III
Příloha č. 4: Fotodokumentace zachycení nelegálního vývozce štěňat.....	IV

Příloha č. 1: Kategorizace zvířat dle zákona na ochranu zvířat proti týrání

Volně žijící zvířata (ust. § 3, písm. b) ZOZT)

Jedná se o zvířata patřící k druhu, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně, a to i v případě jeho chovu v zajetí.

Zvířata v lidské péči (ust. § 3, písm. c) ZOZT)

Sem se řadí všechna zvířata, která jsou přímo závislá na bezprostřední péči člověka.

Hospodářská zvířata (ust. § 3, písm. d) ZOZT)

Do této kategorie se řadí zvířata chovaná pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, příp. pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata chovaná na farmách a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací.

Zvířata v zájmovém chovu (ust. § 3, písm. e) ZOZT)

Zvířetem v zájmovém chovu je takové zvíře, u kterého hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a to buď chované v prostorách k tomu určených, nebo v domácnosti, jehož chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvíře sloužící člověku jako společník (mohou sem spadat i zvířata opuštěná či toulavá). Do této skupiny pak řadíme všechny ty, kdo mají doma třeba psa nebo kočku jako svého domácího mazlíčka.

Handicapovaná zvířata (ust. § 3, písm. f) ZOZT)

Handicapovaná zvířata spadají v podstatě pod právní úpravu volně žijících zvířat, neboť jde o zvířata, jež pocházejí z volné přírody, která jsou však neschopná kvůli zranění, nemoci či jiným okolnostem dočasně či trvale přežít ve volné přírodě.

Zvířata vyžadující zvláštní péči (ust. § 3, písm. g)

Jedná se o druh zvířete v zájmovém chovu, které vzhledem ke svým biologickým vlastnostem má zvláštní nároky na zacházení, umístění, krmení, napájení, příp. ošetřování. Dříve byl pro tuto kategorii používán název „nebezpečná zvířata“, od kterého se však postupem času upustilo. U této kategorie zvířat již v ZOZT nalezneme mnohá zvláštní opatření a omezení, mezi něž spadá např. možnost jejich chovu pouze na základě zvláštního povolení orgánu veterinární správy. Vzhledem ke skutečnosti, že se často jedná o zvířata exotická, jedovatá či obtížně zvladatelná, existují v jejich případě také pravidelné i namátkové kontroly, jejichž cílem je nejen zajistit dodržování všech předepsaných zákonných požadavků pro jejich držení, ale zejména zabránit tzv. týrání chovem, ke kterému může docházet u nezkušených či příliš lhostejných chovatelů, kteří nezajistí zvířeti právě onu zvláštní péči, jež s ohledem na svůj druh, původ či velikost vyžaduje. Jako příklad můžeme uvést třeba chov tygra, který je bezesporu vázán na obdržení zvláštního povolení veterinární správy a kterému je nutné zajistit nejen kvalitní stravu (čerstvé maso), ale taktéž společnost jeho druhu, dostatečné množství podnětů a v neposlední řadě i adekvátní

a vyhovující prostor pro pohyb. Těžko můžeme tygra chovat v bytě nebo jej mít uvázaného na zahradě na krátkém řetězu.

Toulavá zvířata (ust. § 3, písm. h ZOZT)

Do této kategorie bude patřit každé zvíře v lidské péči, které není pod trvalou kontrolou nebo dohledem fyzické osoby nebo chovatele a které se pohybuje volně mimo své ustájení, výběhové prostory nebo mimo domácnost svého chovatele. Toulavým zvířetem se tedy může stát jakékoliv zvíře v lidské péči, za splnění výše uvedených podmínek – ke změně právního statusu ze zvířete v lidské péči na zvíře toulavé může dojít i na omezenou dobu, několikrát za jeho život (např. opakované útěky zvířete z výběhu) nebo vůbec nikdy.

Opuštěná zvířata (ust. § 3, písm. i) ZOZT)

Jedná se o zvíře, jež bylo původně v lidské péči a které nyní není pod přímou kontrolou nebo dohledem fyzické osoby nebo chovatele a ze zjištěných skutečností vyplývá, že ho jeho chovatel opustil s úmyslem se jej zbavit nebo jej vyhnal. Typickým příkladem může být např. odložení psa do útulku nebo vyhození krabice se štěňaty do popelnice.

Pokusná zvířata (ust. § 3, písm. j) ZOZT)

Pokusným zvířetem je každý živý obratlovec, s výjimkou člověka, včetně samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, který je anebo má být použit k pokusům. Za pokusné zvíře se považuje také zvíře, které je v ranějším stadiu vývoje, než je stadium samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, pokud má být zvířeti umožněno žít nad rámec tohoto stadia vývoje a v důsledku prováděných pokusů je pravděpodobné, že po dosažení tohoto stadia vývoje je postihne bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození.

Za pokusné zvíře se považují také hlavonožci. Tato poměrně dlouhá a detailní definice byla do ZOZT začleněna až novelou z roku 2012 (konkrétně se jednalo o zákon č. 359/2012 Sb.), která reagovala na nutnost začlenit kromě obratlovců i jiné živé tvory (např. hlavonožci kvůli velmi častým pokusům na chobotnicích) a současně poskytnout zvýšenou ochranu a status pokusného zvířete také ranějším stádiím zvířat, na kterých je laboratorní testování také často prováděno.

Příloha č. 2: Fotodokumentace množírny

Příloha č. 3: Fotodokumentace automobilové havárie vozidla převážejícího psy z množírny

Příloha č. 4: Fotodokumentace zachycení nelegálního vývozce štěňat

